

Obsah

Obsah	1
Úvod	3
Charakteristika projektu „Godžaver grajoro“	4
Aktivita : Život z konského chrbta	8
Aktivita : Život v mojej rodine	13
Aktivita : Zdravotná a sexuálna výchova	24
Aktivita : Akí sme	32
Aktivita : Počítame koruny	44
Aktivita : Enviromentálna výchova	50
Aktivita : Starostlivosť o dieťa	57
Aktivita : Malý Peťko	63
Aktivita : Chcem byť krásna – kozmetička	77
Aktivita : Chcem byť krásna - kaderník	86
Aktivita : Chcem byť krásna – módnny návrhár	94
Aktivita : Pomáhame si	99
Aktivita : Zaspievajme si – hudobná zložka, spevácka zložka, tanečná zložka	103
Aktivita : Práca s počítačom	121
Aktivita : Moja kniha	127
Aktivita : Pomoc rodičom	132

Aktivita : Z Pet'ka je zručný remeselník 138

Názory našich žiakov na projekt (vyhodnotenie dotazníkov) 141

Diskusia ..... Chyba! Záložka nie je definovaná.

Záver ..... Chyba! Záložka nie je definovaná.

Kontakty ..... Chyba! Záložka nie je definovaná.

Úvod

Inovatívne metódy a formy vzdelávania sú v dnešnej dobe stále viac skloňované v spojení s výchovno-vzdelávacím procesom. Odborná pedagogická verejnosť neustále skúma „ako naučiť niečo lepšie, rýchlejšie, ľahšie, efektívnejšie, ..., modernejšie .

V tejto publikácii nájdete rôzne nápady učiteľov základnej školy, ktoré sú prezentované v nasledujúcich príspevkoch. Autormi týchto príspevkov sú učители, ktorí boli vedúcimi v jednotlivých aktivitách projektu „Godžaver grajoro.“ (pozri personálna matica projektu Godžaver grajoro). Predstavujú tu svoje skúsenosti s prácou so žiakmi z málo podnetného prostredia, s ktorými, okrem povinného vyučovacieho procesu, pracovali v rámci projektu v popoludňajších činnostiach.

Metodická príručka má navodiť diskusiu k problémom, ktoré sú opísané v časti Charakteristika projektu a tak skvalitniť a uľahčiť prácu všetkým, čo sa o danú problematiku zaujímajú.

Dovolíme si zdôrazniť, že tieto príspevky sú napísané učiteľmi s dlhodobou praxou – praktikmi. Ich rady a odporúčania sú veľmi cenné pre ďalšie vzdelávacie stupne pedagógov i tvorbu rôznych metodických materiálov pre základné školy. Každý z nich si vybral na publikovanie tú časť svojich skúseností, ktorú považoval za dôležitú, respektíve, ktorú bol ochotný verejnosti sprístupniť. V každom príspevku je uvedené, čomu sa daný učiteľ v projekte venoval a preto, ak sa niekto hlbšie zaujíma o konkrétnu problematiku, môže sa priamo obrátiť na autora článku alebo to konzultovať s odborným garantom projektu, ktorý bol zároveň jeho autorom.

Charakteristika projektu „Godžaver grajoro“

RNDr. Luboslava Piskorová, PhD.

Projekt „Godžaver grajoro“ bol vytvorený pre žiakov zo sociálne málo podnetného prostredia, predovšetkým pre Rómov, ktorý nemajú adekvátne sociálne zázemie. Títo žiaci potrebujú špeciálne vedený výchovno-vzdelávací proces rozšírený o základné zručnosti a návyky, potreby profesionálneho uplatnenia sa a orientácie v možnostiach súčasnej zmenenej spoločnosti.

Bol postavený tak, aby sa žiaci z málo podnetného prostredia naučili tie najjednoduchšie veci (hygiene, správaniu, obliekaniu, zodpovednosti....), ale zároveň aby sa pripravili a povzbudili v štúdiu na strednej škole.

Projekt bol určený pre špeciálne potreby vyššie spomínanej základnej školy, prispôsobený jej žiakom i skúsenostiam učiteľov. S vedením školy boli prekonzultované všetky podmienky realizácie a ekonomické potreby, ktoré by umožnili splnenie stanovených cieľov v jednotlivých výzvach ESF. Na tomto základe sme vybrali program, prioritu, opatrenie i ciele.

Názov projektu odrážal jeho zámer, t.j. dať Rómom (a aj všetkým žiakom zo sociálne málo podnetného prostredia) silu a múdrosť koní, s ktorými by prekonal aj tie najväčšie životné prekážky, posilniť ich sebavedomie, naučiť ich vytrvalosti, sebaovládaniu a podobne.

Vybrali sme si :

Sektorový operačný program Ľudské zdroje,

Prioritu č. 3 – Zvýšenie kvalifikácie a adaptability zamestnancov a osôb vstupujúcich na trh práce,

opatrenie č. 3.1. – Prispôsobenie odbornej prípravy a vzdelávania požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostiach.

V rámci uvedeného opatrenia bolo hlavným cieľom - transformácia systému odborného vzdelávania a prípravy smerom k potrebám trhu práce s dôrazom na potreby spoločnosti založenej na vedomostiach a na sociálnu inklúziu.

Špecifickým cieľom opatrenia bolo - uľahčenie prístupu k vzdelaniu osobám ohrozeným sociálnou exklúziou a osobám pochádzajúcim zo znevýhodneného prostredia ku vzdelávaniu, zahŕňajúc rómsku menšinu

Projekt bol orientovaný na rómske deti, ktoré sú výrazne menej zastúpené v odbornom vzdelávaní a ktoré častejšie zaznamenávajú neúspech než ostatné deti. Mal facilitovať mainstreaming a širšiu integráciu rómskej populácie do všetkých typov škôl a pomáhať tak dosahovať vyššiu úroveň ich sociálneho začlenenia do spoločnosti

Rómska komunita je v súčasnosti na okraji spoločnosti, iba málokedy sú jej členovia úspešní a to takmer vo všetkých oblastiach života. Prečo? Majú nízke alebo žiadne vzdelanie, spoliehajú sa na systém sociálnej siete, trpia skrytou diskrimináciou a predsudkami zo strany zamestnávateľov. Projekt bol

zameraný práve na zmenu týchto hlavných determinant sociálneho vylúčenia týmito čiastkovými cieľmi:

Uvedomiť si hodnotu vzdelania a následne sa ho v súlade s potrebami trhu práce snažiť dosiahnuť.

Naučiť sa zodpovednosti, zvyknúť si na pravidelnosť činností, poznať, využívať svoje práva a plniť si povinnosti

Ovplyvniť a následne zmeniť myslenie a vnútorné pohnútky Rómov, ktoré ich vedú k zneužívaniu sociálnej siete.

Viesť celú rómsku komunitu k odstráneniu príčin skrytej diskriminácie.

Splnenie globálneho cieľa (Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile) je priamo podmienený splnením uvedených cieľov. Základná škola vychováva a vzdeláva deti, ktoré sú našou budúcnosťou. Je dôležité, aby s vyššie uvedenými hodnotami sa rómske deti stotožnili a prijali ich aj ich rodičia. Pretože rodičia sú tí, ktorí rozhodujú o ďalšom vzdelávaní svojich detí. Vytvorili sme aktivity na dosiahnutie uvedených cieľov, ktoré boli zamerané nielen na žiakov, ale aj ich rodičov.

Všetky činnosti sme rozdelili do 24 aktivít, pričom každá čiastočne napĺňala vyššie uvedené ciele a všetky spolu sa podieľali na dosiahnutí hlavného a špecifického cieľa opatrenia.

Aktivita Život z kónského chrbta mala motivačnú a psychohygienickú úlohu, Staráme sa o zvieratá a ich mláďatá - bola zameraná na starostlivosť o domáce zvieratá, na choroby, ktoré prenášajú na človeka, pozorovanie zvierat, ako sa matky starajú o svoje mláďatá. Daná aktivita bola zaradená preto, že v rómskych osadách je množstvo psov, ktoré voľne pobehujú a ohrozujú tým zdravie a bezpečnosť jej obyvateľov. Myslíme si, že je lepšie ich naučiť ako sa starať o tieto zvieratá, očkovať ich a pod., ako brániť v chove. Okrem toho, to bola predpríprava na nasledujúcu aktivitu- Starostlivosť o dieťa. Rómky majú deti veľmi mladé. V rámci danej aktivity sa naučili nielen dieťa prebaľovať, ale aj vychovávať a to od narodenia až po 18 rok života.. So životom v osadách, mimo osád v sídle, v okolitých oblastiach súvisela aktivita nazvaná Environmentálna výchova, kde bol sledovaný stav životného prostredia, jeho znečistenie. Zdravotná a sexuálna výchova učila hygienu, starostlivosti o svoje zdravie, sexuálnej výchove. Akékoľvek vzdelanie, schopnosti jednotlivca sú pri hľadaní práce zbytočné, ak potenciálny uchádzač príde na pohovor špinavý. Rovnako ohrozuje šancu zamestnať sa aj choroba a vysoká práceneschopnosť. Preto sa museli naučiť starať o svoje telo a to z každej stránky. Malý Peťko – tak sme nazvali kurz pravidiel slušného správania. Uvedená aktivita však nebola vedená klasicky, nejakým poučovaním, ale zážitkovým vyučovaním, čo žiaci skutočne dokázali oceniť. Princípmi fungovania rodiny sa zaoberala aktivita Život v mojej rodine. Kurz na uvedenie si ľudskosti, na ovládanie agresivity na zvládnutie stresu počas diskriminačných situácií sme pomenovali Pomáhame si. Bol psychicky náročný pre žiakov aj pre vedúceho aktivity. Náročná ale z fyzickej stránky bola aktivita

Z Peťka je zručný remeselník. Žiaci v ňom preukázali manuálne zručnosti a nápaditosť v zostrojovaní rôznych modelov, obrazov, pomôcok, špeciálnych výrobkov. Zistili sme, že žiaci, ktorí nedosahujú vynikajúci prospech, dominujú práve v týchto manuálnych zručnostiach a rozvíja sa ich tvorivosť. Aktivita priamo navádzala na ďalšie vzdelávanie (orientáciu). Kurz mladého podnikateľa, to je vlastne matematika zábavnou formou. Chcem byť krásna, aktivita zameraná na estetickú úpravu vlastného výzoru. Mala 3 časti : účes - kaderníčka, oblečenie – módnny návrhár a úprava tváre, nechťov – kozmetička. Z každej žiačky, ktorá ňou prešla sa stala po 9 mesiacoch hotová krásavica, čistá, upravená. Rómske piesne a tance sú jedinečné. Je dôležité zachovať rómsku kultúru, prezentovať ju na verejnosti. Je nutné, aby ich poznali aj nerómovia, aby boli schopní prijať Rómov do spoločnosti ako rovnocenných partnerov s vlastnou kultúrou. Je potrebné, aby tieto hodnoty oceňovali všetci. Je potrebná sociálna inklúzia, no nie asimilácia, zánik. Spev a tanec sú pre Rómov úplne prirodzené a je preto dôležité ich podporovať. Na to bola zameraná aktivita Zaspievajme si. Aktivita bola rozdelená do 3 skupín – speváci, hudobníci a tanečníci. Žiaci spoznávali aj knihy, časopisy a noviny v slovenčine i rómčine na aktivite Moja kniha. V rámci aktivít sme mali podľa stupňa znalosti zaradené aj 3 aktivity venované Práci s počítačom. Sme si vedomí, že v súčasnej modernej dobe je počítačová gramotnosť nevyhnutnosťou. Poslednou a vrcholnou aktivitou bola aktivita Akí sme. Venovala sa Rómom, ich životu.

Všetky tieto aktivity prebiehali týždenne po 2 hodiny, pričom jeden kurz trval 3 mesiace. Po 3 mesiacoch sa žiaci vystriedali. V žiadnej aktivite nebolo cieľom vycvičiť perfektného speváka, rezbára, kaderníka, počítačového grafika a podobne, ale zamotivovať žiakov na tieto profesie, viesť ich k potrebe ďalej sa vzdelávať. Aby mohli sa ďalej vzdelávať, museli sa naučiť starať o svoje oblečenie, udržiavať hygienu, pravidelne umývať zuby, slušne sa správať, ovládať svoju agresivitu, naučiť sa byť tolerantný, spoznať samých seba a ešte veľa veľa ďalších vecí.

Každé 2 mesiace sme organizovali slávnostné stretnutia žiakov, rodičov, učiteľov a priaznivcov školy- nazvali sme ich Informačné okienka- kde boli prezentované výsledky jednotlivých aktivít., čerstvé zážitky, zistené fakty. Dôvodov na takéto stretnutia bolo viac: aby naši žiaci získali sebavedomie, aby sa mohli pochváliť, čo všetko sú schopní dosiahnuť, aby ich rodičia videli, že to, čo ich dieťa dokáže a vie, má hodnotu a bola by škoda to nechať tak, nevenovať sa tomu ďalej, neštudovať . Aby sa aj mienka podnikateľov – zamestnávateľov zmenila a aby videli, Rómovia sú schopní a ak by dostali príležitosť, dokážu veľa. Rovnako je potrebné opraviť mylnú mienku verejnosti, že Rómovia sú „hlúpi“, „zaostalí“,..., práve naopak, sú rovnako nadaní ako ostatní ľudia.

V závere projektu sme zorganizovali plánované exkurzie, kde boli plnené čiastkové ciele viacerých aktivít naraz.

V úvode sme hovorili, že je nevyhnutné sa venovať nie iba deťom, ale aj ich rodičom. Oni rozhodujú o tom, či ich deti budú ďalej študovať na strednej škole, ovplyvňujú ich v názoroch na vzdelanie, vychovávajú. Našu počítačovú miestnosť napojenú na internet sme sprístupnili aj rodičom vo večerných hodinách po 2 hodiny v čase od pondelka do piatku a v sobotu 4 hodiny vrátane prázdnin. Túto aktivitu nazvanú Pomoc rodičom sme realizovali preto, aby rodičia vnímali školu pozitívne a nachádzali tam vždy pomoc aj pre seba.

Súbor všetkých týchto aktivít bol postavený tak, aby v konečnom dôsledku boli naplnené všetky stanovené ciele projektu.

Skúsenosti, ktoré učitelia (vedúcich jednotlivých aktivít) získali v práci s malými skupinami žiakov a za podmienok odlišných od bežného vyučovacieho procesu prezentovali na Metodických dňoch dňa 29.10. 2008

Súčasťou projektu je aj táto Metodická príručka, ktorej cieľom je sprístupniť odbornej verejnosti všetky získané vedomosti a zručnosti s prácou so žiakmi s málo podnetného prostredia.

Aktivita : Život z konského chrbta

Mgr. Gabriela Zálepová

Táto aktivita prebiehala mimo objektu školy v jazdeckom areáli na Hrunku, v jarnom a jesennom období. Mala výrazný motivačný charakter, posilňovala sebavedomie a potláčala pocit menejcennosti. U žiakov zo sociálne málo podnetného prostredia to malo obrovský význam, pretože sa im tým vytvoril “štart“ pre ďalšie aktivity, pre ďalšie štúdium.

Ciele

- Naučiť žiakov zodpovednosti pri práci
- Zvyknúť si na pravidelnú činnosť
- Plniť si povinnosti vyplývajúce z práce
- Učiť žiakov láske k zvieratám
- Láska posilňuje sebavedomie žiakov
- Učiť žiakov samostatnosti, vytrvalosti, viesť žiakov k добрote a láske
- Podnietiť u žiakov húževnatosť, trpezlivosť, starostlivosť, spoluprácu
- Podporovať zdravý rozum a cit
- Naučiť žiakov disciplíny pri koňoch
- Poučiť žiakov o bezpečnosti pri práci s koňmi
- Eliminovať pocit menejcennosti
- Odstrániť agresívne správanie žiakov a násilie
- Podporovať u žiakov zmysel pre krásu
- Naučiť žiakov starať sa o kone
- Naučiť žiakov jazdiť na koni
- Oboznámiť žiakov s významom koňa pre človeka
- Správne chápať význam pochvaly
- Podnietiť u žiakov starostlivosť o mláďatá
- Upozorniť žiakov na to, že práca s koňmi si vyžaduje odbornosť, čas i peniaze
- Venovať pozornosť prirodzeným potrebám koňa
- Pochopiť, že kôň pomáha pri chorobách
- Učiť žiakov spolupráce s koňom
- Upozorniť žiakov na neprirodzené správanie koňa
- Učiť žiakov dôvere medzi koňom a človekom

Časovo tematický plán

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
marec	Poučenie o bezpečnosti v prítomnosti koňa Znížiť možnosť úrazu na minimum, uvedomiť si, že kôň môže byť aj nebezpečná zbraň	Oboznámiť sa so základnými pravidlami bezpečnosti pri koňoch Skúšobná jazda na koni	Možnosť úrazu
	Anatómia koňa Kostra koňa je spätá s jeho výkonnosťou, zdravím a vzhľadom. Je oporou, ochrannou-zdravotná príprava.	Vedieť pomenovať časti koňa, sfarbenie, vek, znaky, zuby, zmysly, výška Jazda na koni krokom v prítomnosti cvičiteľky	Pomôcka- odborná literatúra
	Chov a ošetrovanie koní Vlastníť koňa si vyžaduje čas, prácu i peniaze- rozvoj húževnatosti, zodpovednosti, starostlivosti	Kŕmenie, napájanie, pastviny, ustajnenie, výbeh, podstielka, vynášanie hnoja Jazda na koni krokom s cvičiteľkou	Venovať pozornosť prirodzeným potrebám koňa
	Čistenie koňa, podkúvanie, strihanie koňa Pravidelné čistenie dodáva zvieratú pekný vzhľad, podnecuje krvný obeh	Oboznámiť sa s pomôckami- kefy, česáky, rukavice, hrebene, masážne vankúšiky, utierky, nožnice, olej na kopytá, špongie Jazda na koni krokom na vodítku	Starostlivosťou sa dosiahne dobrý zdravotný stav koňa
apríl	Správanie koní, žrebnosť a zdravie koní Lepšie pochopenie správania koňa pomôže odvrátiť problémy	Základné pudy sú prežitie a reprodukcia Jazda na koni krokom na vodítku	
	Choroby a liečba koní Neprirodzené správanie koňa znamená chorobu	Starostlivosť o chorého koňa Jazda na koni klusom	Kedy volať veterinára Odborná literatúra
	Základný výstroj Poznať základný výstroj je nevyhnutné pre pohodlie a bezpečnosť jazdca i koňa	Sedlá- univerzálne, dostihové, dámske, skokové, westernové, strmene, podbrušníky Jazda na koni klusom	Názorná ukážka
	Uzdy a zubadlá, vôdzky chrániče na nohy Používaním rôznych pomôcok, metód a techník zlepšiť spôsob chodu koňa	Oboznámiť sa s ich funkciou, druhy zubadiel, prikrývky Jazda na koni klusom	Názorné ukážky
máj	Osedlanie koňa, vodenie koňa Zabezpečiť, aby všetko bolo v poriadku z hľadiska bezpečnosti	Vedieť správne osedlať koňa, vodenie koňa vo výbehu Jazda na koni klusom	Bezpečnosť, názorná ukážka
	Nasadnutie na koňa Jazda krokom na vodítku Citlivé vedenie výcviku prináša	Správne nasadnutie na koňa ľavou nohou, zvyknúť si na rytmus koňa pri chodení	

úspech- tolerancia, chvála	Jazda na koni klusom	
Jazda krokom v uvoľnenej atmosfére Zastavenie koňa Poslušnosť a dôvera- uspokojivý vzťah	Naučiť sa dôležitý povel- zastaviť koňa Jazda na koni klusom	V prípade splašenia – veľmi dôležitý povel
Ovládanie koňa Jazda krokom samostatne Výcvik prirodzenou metódou smeruje k ovládaniu koňa	Naučiť sa správne otočky, popohnať koňa pomocou uzdy a strmeňov Jazda na koni klusom samostatne	Kôň je ochotný s láskou vykonávať príkazy a povel

Formy a metódy

- Metóda pozorovania
- Metóda samoučenia
- Demonštračná metóda
- Praktická ukážka
- Opis
- Prednáška
- Metóda pochvaly, ocenenia a povzbudenia
- Objektívne hodnotenie
- Kritika
- Práca s odbornou literatúrou a internetom

1. Na prvom stretnutí boli žiaci poučení o správaní sa v prítomnosti koňa. Cieľom bolo poučiť žiakov, že koň môže byť nebezpečný, môže pohryzť alebo kopnúť. V ich prítomnosti je potrebné správať sa ostražito, nepodceňovať situáciu. Je nevyhnutné mať počas jazdy na hlave prilbu, správne k nemu pristupovať spredu, nekričať. Cieľ bol dosiahnutý motivačným rozhovorom, príkladmi so života a prednáškou.

2. Žiaci sa oboznámili so stavbou konského tela, dozvedeli sa, že kôň má 250 kostí, kostra slúži ako opora, chráni vnútorné orgány. Naučili sa pomenovať časti tela, oboznámili sa so sfarbením, zmyslami, výškou, vekom a dôležitými znakmi koňa. Na tejto aktivite bola využitá odborná literatúra (Tamsín Pickeralová - Kone a poníky, Jo Birdová - Prírodný chov koní) a internet. Žiaci získali vedomosti metódou názornej ukážky, motivačného rozhovoru a pri práci s knihou.

3. Cieľom tretej aktivity bolo oboznámiť žiakov ako sa treba starať o kone, ako ich ošetrovať, kŕmiť, napájať, ustajniť, aký majú mať výbeh, podstielku. Žiaci si uvedomili, že chov koní si vyžaduje čas, prácu, odbornosť a peniaze. Prakticky si vyskúšali vidlami a lopatami povynášať hnoj, nanosiť podstielku z lístia a sena, vymeniť vodu. Všetko robili opatrne, aby neublížili sebe ani koňovi. Na dosiahnutie cieľa bola využitá pracovná metóda, praktická ukážka,

metóda pozorovania a rozhovor. Cieľom bolo naučiť žiakov zodpovednosti pri práci, plnenie povinnosti.

4. V rámci štvrtej aktivity boli žiaci oboznámení s tým, že kôň si vyžaduje pravidelné čistenie, česanie, podkúvanie a strihanie. Všetky tieto činnosti dodávajú zvieratú pekný vzhľad, podporujú krvný obeh. Žiaci sa oboznámili s rôznymi pomôckami na čistenie a česanie – kefy, česáky, hrebene, špongie, masážne vankúšiky, utierky a oleje na kopytá. Pravidelným čistením sa dosiahne dobrý zdravotný stav koňa. V rámci tejto aktivity bola využitá pracovná metóda, praktická ukážka, skutočné predmety. Žiaci si prakticky vyskúšali vyčesať, vyčistiť koňa. Robili to veľmi radi, pretože sa ho mohli dotýkať, pohladať si ho.

Táto téma učí žiakov láske k zvieratám, podporuje húževnatosť, starostlivosť, vytrvalosť, podporuje zmysel pre krásu.

5. Cieľom tejto aktivity bolo oboznámiť žiakov so základnými pudmi, prežitím a reprodukciou koní. Zistili, že kôň je ľakavé zviera, v nebezpečenstve sa vystraší a utečie alebo sa bráni hryzením a kopaním. Dozvedeli sa dĺžku gravidity, žriebäť sa po narodení dokážu postaviť a chodiť. Svoje agresívne správanie vyjadruje otočením ušnic dozadu preto je potrebné všímať si jeho správanie. K danej problematike žiaci využívali obrázky, fotografie, odbornú literatúru, internet a skutočné zvieratá. Touto aktivitou sa podnietila u žiakov starostlivosť o mláďatá. Cieľom bolo podporiť zdravý rozum a cit, odstrániť agresiu a násilie.

6. Na tejto aktivite sa žiaci dozvedeli aké ochorenia môže mať kôň, ako mu ošetriť rany, kedy zavolať veterinára, aké vyžaduje povinné očkovania. Cieľ bol splnený metódou rozhovoru, názornej ukážky a prácou s knihou. Táto aktivita podporuje starostlivosť, trpezlivosť a zodpovednosť.

7. Cieľom tejto aktivity bolo žiakov oboznámiť zo základným jazdeckým výstrojom, ktorý slúži pre pohodlie bezpečnosť koňa i jazdca. Žiaci spoznali jazdecké pomôcky, ku ktorým patrí sedlo, ohlávka, uzda, zubadlo, vôdzka, lonžky, chrániče na nohy, prikrývky, strmene. Žiaci pozorovali skutočné predmety, niektoré si prezreli v encyklopédií. Pri jazdení si výstroj prakticky vyskúšali. Na dosiahnutie cieľa bola využitá slovná metóda, metóda pozorovania, praktická ukážka, skutočné predmety.

8. Na tejto aktivite sa žiaci detailne oboznámili z nevyhnutnou súčasťou výstroja, ktorá nesmie chýbať pri výcviku koňa. Jazdenie sa nezaobíde bez uzdy, zubadla a vôdzky. Ich funkciou dosiahne jazdec dôležité povely ako sú zastavenie alebo otočenie koňa. Žiaci sa dozvedeli, že na trhu množstvo pomôcok, treba si len vybrať podľa finančnej situácie majiteľa koňa. Dobre jazdiť na koni si vyžaduje správny výber pomôcok ale aj roky tréningu a práce.

9. Na tejto aktivite sa žiaci naučili správne osedlať koňa. Správne osedlanie znamená zabezpečenie bezpečnosti pri jazde na koni. Je to zložitý proces, ktorý si vyžaduje zručnosť a dôslednosť. Žiaci si niekoľko krát vyskúšali osedlať koňa a však nie vždy sa im to podarilo. Cieľ bol dosiahnutý metódou

samoučenia, pochvaly ale i kritiky. Vyskúšali si vodenie koňa na voľnom priestranstve, veľmi sa tešili, že sú v blízkom kontakte s koňom, že ich poslušne nasleduje, no musí sa s ním zaobchádzať s láskou. Žiaci vodili koňa na dlhom i krátkom vodítku.

10. V rámci tejto aktivity žiaci precvičovali nasadnutie na koňa. Boli oboznámený, že správny spôsob, ako nasadnúť na koňa je : ľavú nohu vložiť do strmeňa, chytiť vŕdzku do ľavej ruky, jemne vyskočiť a pravú nohu preložiť cez koňa. Rovnako dôležité je správne z koňa zosadnúť. Po osvojení úkonov – osedlanie a nasadnutie si žiaci vyskúšali jazdu na koni krokom na dlhom vodítku. Cieľ bol splnený metódou samoučenia a metódou pozorovania.

11. Na tejto aktivite žiaci skúšali jazdu krokom v uvoľnenej atmosfére. Pri jazdení niektoré deti prejavili strach, postupným spoznávaním zvieratá sa strachu zbavili. Nadobudli pocit sebavedomia, zodpovednosti. Naučili sa udržiavať rovnováhu pri kývavom pohybe koňa. Zistili, že musia zostať uvoľnení, pristupovať ku koňovi s láskou a pochvalou. Odmenou im bol dobrý pocit z jazdenia, poslušný kôň a krásny zážitok. Žiaci jazdili krokom a klusom. Jazdou na koni si žiaci posilnili svalstvo na nohách.

12. Na poslednej aktivite sa žiaci naučili ovládať koňa pomocou oťažív. Zatiahnutím oťažív doprava alebo doľava kôň mení smer jazdy. Pomocou strmeňov sa naučili popohnať koňa do chodu alebo klusu. Žiaci jazdili najprv v kruhovom výbehu, potom na voľnom priestranstve v jazdeckom areáli. Cieľ bol dosiahnutý hlavne metódou samoučenia.

Emotívne zážitky z aktivity

Najemotívnejšie žiaci prežívali prvé stretnutie s koňmi, keď ich zbadali voľne sa pásť v jazdeckom areáli na Hrunku.

Ďalším zážitkom pre žiakov bolo, keď sa priblížili ku koňom, mohli si ich pohladit', potľapkať.

Veľmi radi žiaci kfmili kone senom a jablkami.

S veľkou radosťou prežívali narodenie dvoch zriebät v rovnakom čase.

Často zabehli do stajne ku ošetrovateľovi, pomohli mu poupratovať, pýtali si informácie o všetkých koňoch- koľko majú rokov, aká je ich cena, koľko vážia atď.

Žiaci veľmi radi prezerali odbornú literatúru. K dispozícii sme mali knihy: Tamsin Pickeralová- Kone a poníky, Jo Birdová- Priradený chov koní.

Aktivita : Život v mojej rodine

Mgr. Marta Bedriová

Rodina má medzi prirodzenými výchovnými prostrediami osobitný význam pre vývoj a výchovu mladej generácie. V rodine dieťa dostáva základnú výchovu a uvádza sa do širších spoločenských stykov. V živote Rómov mala rodina vždy veľmi veľký význam.

„Zle je tomu, kto je chudobný, ešte horšie tomu, kto je sám“

„Odadženo mardo, so ačhil'a a čoro, oda mek goreder, so hino korkoro“

(staré rómske príslovie)

Rodina je zložitá sieť osobných vzťahov prejavujúcich sa a utvárajúcich v rodinnej komunikácii a interakcii. Je dôležitým činiteľom formujúcim sociálne kompetencie v procese socializácie v súlade s hodnotami, normami a pravidlami v danej rodine a spoločnosti, do ktorého rodina patrí.

Z hľadiska dosiahnutej úrovne vzdelania je najvýraznejšou charakteristikou rómskych rodín jej veľmi nízka úroveň. Jedno je však nesporné. Práve vzdelanie by mohlo - malo byť tým činiteľom, cez ktoré je možné očakávať integračný efekt a to z niekoľkých dôvodov. Vzdelanosť rodičov - alebo ich ne vzdelanosť súvisí so všetkými aspektami rodinného života, cez hodnotové orientácie, spôsob života, sociálny status (prostredníctvom profesijného uplatnenia). Týka sa veľmi úzko obsahu a mechanizmov socializácie, výchovných postojov a praktík, ako aj uprednostňovaných vzorcov správania a interakcie. Napriek pomoci štátu a iných neštátnych organizácií je sociálne prostredie súčasných Rómov stále nevyhovujúce. Veľa rómskych rodín je neúplných, častý je výskyt asociálneho konania, prítomný alkoholizmus rodičov a detí. Deti sú veľmi skoro zaťažované starostlivosťou o mladších súrodencov, čím výchova a prenos hodnôt, ale i spôsob správania môže byť neprimeraný ich veku. Prostredie rómskej rodiny sa takto pre deti môže stať vysoko deprivačný a retardačný činiteľ.

V procese edukácie je preto potrebné vytvárať také pedagogické situácie, ktoré rómskym deťom umožňujú prezentovať a rozvíjať tie schopnosti, ktoré ich vedú k úspechu a k sebauplatneniu v skupine s ostatnými deťmi ale aj vo vlastnej rodine. Zároveň im pomáhať postupne sa socializovať a žiť v spoločnosti.

Ciele

Dosahovať vyššiu úroveň sociálneho začlenenia Rómov do spoločnosti uvedomovaním si hodnoty rodiny pre jednotlivca i spoločnosť a širšia integrácia rómskej populácie do všetkých typov škôl.

Uvedomiť si dôležitosť vlastného domova a poznať pozitívne stránky života v rodine.

Vedome sa identifikovať s pozitívnymi zmenami v rodine, vedieť dodržiavať pravidlá, poznať prejavy úcty a vzájomnej pomoci medzi členmi rodiny.

Učiť sa zodpovednosti, zvykom na pravidelnú činnosť a plnenie povinností vyplývajúcich zo starostlivosti o členov rodiny.

Časovo-tematický plán

Téma : Kto tvorí moju rodinu

Ciel : Uvedenie si hodnoty rodiny pre jednotlivca

Úloha : Členovia našej rodiny – nakresliť členov rodiny a rozhovor o členoch rodiny

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca

Podrobný popis priebehu aktivity

Motivačný rozhovor – deti sedeli v kruhu a odpovedali na otázky: Čo je rodina?

Kto tvorí vašu rodinu? Prečo každý človek potrebuje rodinu?

Samostatná práca: - deti mali za úlohu nakresliť členov svojej rodiny, s ktorými bývajú v spoločnej domácnosti, na druhú stranu papiera nakreslili deti členov svojej rodiny ako zvieratká, na ktoré ich začarovala víla. Svoje práce deti predstavili ostatným, porozprávali o členoch svojej rodiny – kto je kto, kto čo pre rodinu robí, kto má aké povinnosti. Každý porozprával, prečo členovia jeho rodiny boli vílou začarovaní na zvieratká, prečo práve na také zvieratká

Rozhovor v kruhu – deti rozprávali o svojej rodine, odpovedali na otázky: Čo pre teba znamená rodina? Čo ti dáva?

V závere sa zahráli hru Zvieratká a ich mláďatká /zvieracie rodiny sa hľadajú bez vydávania zvukov, dorozumievajú sa iba posunkami/.

Téma : Objavná cesta do vlastnej rodiny

Ciel : Poznanie rodiny a jej členov

Úloha : Album fotografií – kto je kto v mojej rodine

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca

Podrobný popis priebehu aktivity :

Motivačný rozhovor – deti odpovedali na otázky: Kto je vo vašej rodine najstarší? Kto je najmladší? Koľko členov má vaša rodina?

každý ukázal svoje fotografie, ktoré doniesol a predstavil členov svojej rodiny

Samostatná práca – zhotovenie albumu

Z fotografií každý urobil malý album, ktorý farebne dokreslil a dopísal mená jednotlivých členov rodiny na fotografiách

Výstavka albumov – deti hodnotili, ktorý album sa im ako páči

Rodokmeň – pred zostavovaním rodokmeňa odpovedali deti na otázky: Poznáte svoju širšiu rodinu? Kto ju tvorí? Ako sa nazýva otcov brat, sestra? Ako sa nazývajú mamini súrodenci?

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Metódy	Pomôcky	Poznámky
IX.	Kto tvorí moju rodinu Uvedenie si hodnoty rodiny pre jednotlivca	Nakresliť členov rodiny pri spoločnej činnosti Viesť rozhovor o členoch rodiny	Hra, rozhovor, samostatná práca.	Farbičky, papier.	Rodokmeň – zostavenie rodokmeňa, poznanie členov širšej rodiny
	Objavná cesta do vlastnej rodiny Poznanie rodiny a pravidiel, ktoré v nej platia	Zostavenie albumu fotografií Vedieť kto je kto v mojej rodine a čo sa mi na mojej rodine najviac páči	Hra, rozhovor, samostatná práca, skupinová práca.	Fotografie, lepidlo, výkres, farbičky.	Zhotovenie albumu pomocou preskenovaných fotografií, výstavka albumov
	Kde bývam Uvedomiť si dôležitosť vlastného domova	Nakresliť dom v ktorom bývam Rozprávať čo by som si prial mať doma, predstaviť svoju izbu	Rozhovor, samostatná práca, skupinová práca.	Baliaci papier, farbičky, papier, ceruzky.	Skupinová kresba – poschodový dom
	Múdrosť, zásady, pravdy Poznať a uvedomiť si pozitívne stránky života v rodine	Poznať pravidlá v našej rodine Vysvetliť, ktoré pravidlá dodržiavam rád, ktoré by som chcel zmeniť	Rozhovor, skupinová práca, brainstorming.	Papier, farbičky, ceruzky.	Práca skupín – prezentácia návrhov
X.	Pozície detí v rodine Uvedomiť si, že rodina aj napriek svojim nedostatkom má pre každého človeka mimoriadny význam	Poradie súrodencov Prezentovať svoj vzťah k súrodencom	Rozhovor, hra, skupinová práca.	Papier, farbičky, stolové hry, pexeso, kvarteto.	Hráme sa spolu – spoločenské hry, ktoré môže hrať celá rodina
	Vzory v rodine Vedieť identifikovať hodnoty vzoru z rodinného prostredia	Rozoznať a prezentovať koho z rodiny obdivujem, charakterizovať svoj vzor	Rozhovor, hranie roly, samostatná práca.	Papier, ceruzky.	Analýza charakterových vlastností
	Úcta a komunikácia Poznať prejavy úcty a vzájomnej pomoci medzi	Prezentovať modely správania v rodine Pripraviť darček pre členov	Rozhovor, samostatná práca, hranie roly.	Farbičky, farebný papier, nožnice, lepidlo.	Dobré a zlé skutky – porovnávanie, čo môžem urobiť pre svojich

	členmi rodiny	rodiny			blízkych
	Čo sa dá zlepšiť v mojej rodine Vedome sa identifikovať s pozitívnymi zmenami v rodine	Formulovať návrhy čo môžeme zlepšiť v mojej rodine pri spoločných aktivitách	Rozhovor, samostatná práca, brainstorming.	Baliaci papier, ceruzky.	Skupinové návrhy pre aktivity v rodine počas voľných chvíľ
XI.	Stolovanie Vedieť dodržiavať pravidlá správneho stolovania v rodine	Naučiť sa pripraviť stôl pre spoločný rodinný obed	Rozhovor, samostatná práca, skupinová práca, hranie roly.	Taniere, príbory, obrusy, poháre, obrúsky.	Praktická príprava stola pre rodinný obed a rodinnú oslavu
	Nakupovanie Vedieť hospodáriť s financiami pri nákupe potravín	Praktické získavanie skúseností pri nákupoch, rozlíšiť nevyhnutné od nepotrebného	Rozhovor, skupinová práca, hranie roly.	Obaly z potravín, papier, farbičky, ceruzky.	Hra na obchod – nakupovanie /obaly z potravín/
	Rodinný rozpočet Vedieť stanoviť priority pri nakladaní s financiami	Vedieť rozdeliť peniaze pre potreby rodiny Rozoznať čo si môžeme dovoliť, čo nie	Rozhovor, hranie roly, skupinová práca.	Papier, ceruzky.	Skupinová práca – príprava rozpočtu pre rodinu
	Hygiena v rodine Získavanie hygienických návykov a starostlivosť o seba aj o členov rodiny	Praktické získavanie návykov starostlivosti o svoje osobné veci.	Rozhovor, samostatná práca, skupinová práca.	Obaly a hygienické potreby, baliaci papier, nožnice.	Obaľovanie učebníc a zošitov

Deti si najprv spoločne zhotovili tabuľky rodokmeňa – rodičia, súrodenci, starí rodičia, súrodenci rodičov a ich deti
Do tabuliek každý sám zapisoval mená členov svojej rodiny
Záver – rozhovor v kruhu: Každý predstavil svoj zostavený rodokmeň

Téma : Kde bývam

Ciel : Uvedomiť si dôležitosť vlastného domova

Úloha : Dom v ktorom bývam – kresba a návrh mojej izby

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca, skupinová práca

Podrobný popis priebehu aktivity:

Motivačný rozhovor – Deti odpovedali na otázky: Čo je domov? V akom dome bývate? Aké izby doma máte? Ako sú zariadené? Na čo sú jednotlivé izby určené a ako ich využívate? Kto býva vo vašom dome?

Dom v ktorom bývam – kresba

Deti na výkresy kreslili svoj dom, izby v dome a ich zariadenie. V rozhovore každý predstavil jednotlivé izby v svojom dome, deti odpovedali na otázky: Čo by si ešte chcel mať v svojom dome? Ako by si chcel prerobiť váš dom? Jednotlivé domy na výkresoch deti umiestnili na veľký výkres a vytvorili tak veľký viacposchodový dom, ktorý spoločne dotvorili.

Záver: Návrh mojej izby

Na čistý papier deti urobili nákras svojej izby a nakreslili, čo by radi mali v svojej izbe. Potom odpovedali na otázky: Po čom najviac túžiš, aby si mal vo svojej izbe?

Téma : Múdrosti, zásady, pravdy

Ciel : Pozitívne stránky života v rodine

Úloha : Pravidlá v našej rodine, ktoré pravidlá dodržiavam rád, ktoré by som chcel zmeniť.

Formy a metódy : rozhovor, skupinová práca, burza nápadov

Podrobný popis priebehu aktivity:

Motivačný rozhovor – deti odpovedali na otázky: Ako prebieha deň vo vašej rodine? Čo robia členovia vašej rodiny počas dňa? Aký je tvoj denný režim?

Pravidlá v našej rodine – rozhovor v kruhu – odpovede na otázky: Čo sa u vás doma robieva pravidelne? Aké máš povinnosti? Ktoré pravidlá dodržiavaš rád? Ktoré sa Ti najt'ážšie dodržiavajú?

Burza nápadov – práca v skupinej

Každá skupina mala za úlohu napísať na hárok papiera nápady na tému: Čo by som rád zaviedol v našej rodine? Úlohou bolo napísať, čo najviac nápadov. Každá skupina prezentovala svoje nápady. Ostatní sa vyjadrovali, ktoré nápady sa im páčili.

Záver: rozhovor v kruhu – deti odpovedali na otázku: Ktorý z týchto nápadov budeš dodržiavať ty sám a pravidelne?

Téma : Pozície detí v rodine

Ciel : Uvedomiť si, že rodina aj napriek svojim nedostatkom má pre každého človeka mimoriadny význam.

Úloha : Poradie súrodencov – Vedieť charakterizovať svoj vzťah k súrodencom a ich vzťah ku mne.

Formy a metódy : rozhovor, skupinová práca,

Podrobný popis priebehu aktivity :

Motivačný rozhovor – deti odpovedali na otázky: Koľko máš súrodencov? Kto má mladších súrodencov? Kto má starších? Kto má mladších aj starších? Komu pomáhate? Kto pomáha vám? Komu môžete dávať príkazy? Čo od vás rodičia vyžadujú? Ako si bránite svoje práva?

Poradie súrodencov – deti sa rozdelili do štyroch skupín: najmladšie deti, najstaršie deti, prostredné deti, jedináčikovia.

Skupinová práca – každá skupina mala za úlohu porozprávať o svojom postavení medzi súrodencami: Po porade skupín sme sa pokúsili charakterizovať jednotlivé skupiny detí, čo majú deti v jednotlivých skupinách spoločné, porovnávali ako je to v jednotlivých rodinách s podobným počtom detí

každá skupina potom pracovala osobitne a napísala výhody a nevýhody svojho postavenia medzi súrodencami

každá skupina prezentovala pred ostatnými, aké výhody a nevýhody svojho postavenia medzi súrodencami majú.

Hry súrodencov – každá skupina prezentovala jednu spoločenskú hru, ktorú hrajú doma so svojimi súrodencami. V skupinách si zahrali Pexeso, Kvarteto a Čierneho Petra

Záver - Rozhovor: Ako sa vám páčila aktivita? Rozmýšľali ste niekedy takto o svojom postavení medzi súrodencami? Čo by ste chceli zmeniť vo vzťahu k svojim súrodencom?

Téma : Vzory v rodine

Ciel : Identifikovať hodnoty vzoru z rodinného prostredia

Úloha : Komu sa chcem podobať – koho rád pozorujem pri práci

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca

Podrobný popis priebehu aktivity :

Motivačný rozhovor – Ľudia sú rôzni, skúsme vymenovať aké môžu mať vlastnosti. Deti menovali vlastnosti, ktoré môžu mať ľudia, vlastnosti zapisovali na kartičky a pripínali na magnetickú tabuľu. Kartičky rozdelili do dvoch skupín: dobré a zlé ľudské vlastnosti .

Komu sa chcem podobať – každý na kartičku napísal meno jednej osoby zo svojej rodiny, ktorej by sa chcel podobať. Deti postupne pristupovali k magnetickej tabuľi, pripili tam meno svojho vzoru a k nemu vybrali vlastnosti. Každý povedal o svojom vzore, prečo si ho vybral a prečo sa mu chce podobať.

Rozhovor v kruhu – deti odpovedali na otázky: Ktorú vlastnosť by si chcel mať ty? Čo môžeš urobiť pre to, aby si sa podobal svojmu vzoru? Kto je tvojim vzorom mimo rodiny? Prečo ho obdivuješ?

Téma : Úcta a komunikácia

Ciel : Prejavy úcty a vzájomnej pomoci medzi členmi rodiny

Úloha : Mama mi hovorí – hra: Nikto nie je dokonalý

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca, hra

Podrobný popis priebehu aktivity :

Hra: Mama mi hovorí

Úlohou detí bolo vymenovať, ktoré veci a činnosti im mama zvykne vytykať, každý mal za úlohu povedať svoj názor, či mama im chce dobre alebo zle. V rozhovore odpovedali na otázky: Ako prijímate výčitky od rodičov? Ako sa spráivate, keď vám rodičia niečo vytykajú? Ako prijímate kritiku?

Rozhovor – Čo sa udialo vo vašej rodine za posledný týždeň? Čo si ty urobil pre svoju rodinu v minulom týždni? Čo ti rodičia vytykali? Čo by si chcel napraviť?

Samostatná práca – Každý dostal za úlohu napísať zoznam dobrých skutkov za posledný týždeň

Po ukončení práce si žiaci sadli do kruhu a každý prečítal svoje dobré skutky. Deti vyhodnotili, ktoré dobré skutky ich najviac zaujali.

Čo chcem urobiť v nasledujúcom týždni? – na druhú stranu papiera každý napísal, čo rád urobí pre svojich blízkych v nasledujúcom týždni.

Záver – rozhovor – každý prečítal svoje návrhy dobrých skutkov. Deti v diskusii uvažovali, ktoré skutky sa dajú realizovať, ktoré nie, ktoré ťažko, ktoré ľahko.

Téma : Stolovanie

Ciel : Dodržiavanie pravidiel správneho stolovania

Úloha : Chystáme obed – viem pripraviť stôl pre spoločný rodinný obed

Formy a metódy : rozhovor, skupinová práca

Podrobný popis priebehu aktivity:

Motivačný rozhovor: Kedy vaša rodina sedí spoločne pri stole? Kto varí obed?

Čo mávate v nedeľu na obed? Kto pripravuje stôl? Čo pripravíte na stôl na nedeľný obed?

Skupinová práca - príprava stola na nedeľný obed

Deti pracovali v dvoch skupinách – každá skupina pripravila stôl na nedeľný obed pre štvorčlennú rodinu podľa toho ako si to oni predstavujú. Skupiny si navzájom zhodnotili úpravy stolov.

Správne rozloženie tanierov a príborov – deti sledovali ako mali správne umiestniť taniere, príbory, obrúsky a poháre. Porovnávali so svojim rozmiestnením. Naučili sa skladať ozdobné obrúsky a ozdobiť stôl. V skupinách pripravili stôl tak, ako sa to teraz naučili

Rozhovor v kruhu – deti odpovedali na otázky: Ktorý stôl sa vám najviac páčil? Čo ste nevedeli pri príprave tanierov a príborov? Ako by sa dal stôl ešte ozdobiť?

Téma : Nakupovanie

Ciel : Hospodárenie s financiami pri nákupe potravín

Úloha : Nakupujeme potraviny – čo potrebujeme na raňajky, čo potrebujeme na večeru

Formy a metódy : rozhovor, skupinová práca

Podrobný popis priebehu aktivity:

Motivačný rozhovor : Chodíte nakupovať? Ktoré potraviny nakupujete najčastejšie? Poznáte ceny potravín?

Skupinová práca – deti sa rozdelili do dvoch skupín. Každá skupina mala urobiť zoznam potravín, ktoré by nakúpili na raňajky pre rodinu. Zoznamy potravín obe skupiny prečítali. Zoznamy napísali na tabuľu a porovnávali, ktoré potraviny by koľko stáli v obchode, porovnávali, ktoré potraviny sú zdravšie, ktoré vhodnejšie pre deti, ktoré pre dospelých. Podobne plnili úlohu, v ktorej robili zoznam potravín, ktoré by nakúpili na večeru.

Súťaž – na magnetickej tabuli na kartičkách mali pripravené názvy potravín a ceny, z nich mali zostaviť nákup za menej peňazí. Skupiny zostavovali svoje zoznamy a potom vyhodnotili, ktorá skupina nakúpila potraviny výhodnejšie.

Záver: Rozhovor v kruhu – Ako sa dá ušetriť pri nákupoch potravín? Kde sa výhodne dá nakupovať?

Téma : Rodinný rozpočet

Ciel : Stanovenie priorít pri nakladaní s financiami

Úloha : Hospodárenie s peniazmi – ako rozdeliť peniaze pre potreby rodiny

Formy a metódy : rozhovor, skupinová práca

Podrobný popis priebehu aktivity :

Motivačný rozhovor – deti odpovedali na otázky: Viete čo je rozpočet? Kto u vás rozhoduje o peniazoch? Čo musí každá rodina zaplatiť každý mesiac? Ako rozdeľujete peniaze u vás doma?

Robíme rozpočet : deti sa rozdelili do dvoch skupín, dostali za úlohu rozdeliť 12 000 korún pre potreby rodiny – bez nákladov na energie. Najprv určovali, koľko korún by dali na potraviny, drogériu, oblečenie. Potom z danej čiastky zisťovali, koľko čoho si z nej môžu dovoliť kúpiť. Skupiny prestavili svoj rozpočet ostatným a porovnávali sumy, ktoré určili na jednotlivé položky. V skupinách prepočítaval jednotlivé sumy aj na eurá, zisťovali, koľko peňazí v eurách budú potrebovať na jednotlivé položky.

Záver – rozhovor v kruhu. Čo bolo pre vás najťažšie pri dnešnej úlohe? Viete koľko minie vaša rodina za mesiac za potraviny, koľko za ostatné veci? Koľko peňazí mesačne môžete dať za oblečenie? Na čom by sa doma dalo ušetriť?

Téma : Hygiena v rodine

Cieľ : Získavanie hygienických návykov a starostlivosť o seba aj o členov rodiny

Úloha : Moje osobné veci – ako sa staráme o seba, o svoje oblečenie, kde mám uložené svoje veci

Formy a metódy : rozhovor, samostatná práca, skupinová práca

Podrobný popis priebehu aktivity :

Motivačná hra: Čo to je? – na stole sme mali porozkladané rôzne hygienické potreby: mydlo, zubná kefka, šampón, žinka, zubná pasta... Deti postupne pristupovali so zaviazanými očami k stolu, brali do rúk predmety a hádali, čo to je.

Rozhovor: Na čo slúžia tieto pomôcky? Čo znamená slovo hygiena? Ktoré hygienické potreby máte doma? Prečo sa hovorí: Čistota – pol života?

Práca v skupinách: moje osobné veci

Starostlivosť o veci v aktovke- deti vybrali z aktoviek všetky veci a triedili ich na potrebné a nepotrebné. Ako vylepšiť svoju aktovku – deti navrhovali, ako uložiť veci v aktovke, aby boli prakticky uložené. Skladanie oblečenia – deti vybrali úbor na telesnú výchovu a učili sa skladať tričká, tepláky bundy.

Záver – rozhovor v kruhu: Ako sa vám páči teraz vaša aktovka? Ako ukladáte doma svoje veci? Ako skladáte do skrine jednotlivé časti oblečenia? Deti prakticky predvedli spôsoby skladania oblečenia.

Na jednotlivých aktivitách deti rozprávali o živote v rodine, o vzťahoch medzi jednotlivými členmi rodiny. Poznávali členov blízkej aj širšej rodiny, zhotovovali rodokmeň aj album rodinných fotografií. V rozhovoroch preukázali schopnosť komunikovať o svojej rodine, o pravidlách, zvykoch aj činnostiach v rodine, preukázali, že si uvedomujú dôležitosť vlastného domova. Pripomenuli si zvyky a tradície v rodine, ktoré súvisia s rôznymi sviatkami, ako aj pravidlá, ktoré platia a dodržiavajú sa v rodine. Učili sa správne komunikovať, prejavovať úctu členom rodiny, charakterizovať svoje vzťahy so súrodencami. Preukázali, že sa dokážu identifikovať s kladnými vzormi vo vlastnej rodine, uvedomujú si svoje dobré aj zlé skutky. Vedia, aké zmeny by privítali vo svojej rodine.

V praktických činnostiach sa naučili prestrieť stôl na rodinný obed, správne stolovať a používať príbor. Svoje zručnosti preukázali pri príprave nepečených koláčov. Pomocou nazbieraných prázdnych obalov potravín sa učili nakupovať, rozlišovať základné potraviny, šetriť pri nakupovaní, zvoliť vhodné potraviny na raňajky, desiatu, či večeru. Papierové peniaze im boli výborným pomocníkom pri rozdeľovaní financií v rodine a pri zostavovaní rodinného rozpočtu. Tu však nepreukázali dobré schopnosti pri rozdeľovaní a šetrení s financiami. Praktickými činnosťami sa tiež venovali hygiene, hlavne pri starostlivosti o chrup, rozoznávaniu hygienických pomôcok a ich používaniu.

Preukázali ako sa starajú o svoje osobné veci a oblečenie, naučili sa robiť poriadok v aktovke, obaliť si učebnice a zošity.

Zaujímavé momenty

K najzaujímavejším aktivitám pre deti patrí Objavná cesta do vlastnej rodiny. S veľkým záujmom zostavovali album fotografií /obr. č.1/, ale hlavne rodokmeň /obr. č.2/, čo im umožnilo skúmať príslušníkov bližšej i širšej rodiny.

Hra Poradie súrodencov ich podnietila k zamysleniu sa nad svojou pozíciou medzi súrodencami. Výhody a nevýhody svojho postavenie medzi súrodencami zaujímavo formulovali.

Osobitnú príležitosť mali pre deti aktivity s praktickými činnosťami. Pred vianočnými a veľkonočnými sviatkami sme uskutočnili aktivity na ktorých deti pripravovali nepečené koláče /obr. č. 4/.

Z keksov a piškót vytvárali rôzne zdobené nepečené koláče, ktoré im priniesli obrovskú radosť z vlastnej šikovnosti.

Príprava stola na rodinný obed bola príležitosť pre mnohých naučiť sa upraviť stôl, rozložiť taniere a príbory a hlavne ozdobne skladať obrúsky/obr. č.3/. Vzhľadom na prostredie, v ktorom tieto deti vyrastajú, to pre mnohé z nich bolo niečo nové, čo v bežnom živote nepoznajú.

Nakupovanie, ktoré sme zorganizovali pomocou prázdnych obalov z potravín, bolo pre deti skôr hrou ako praktickou aktivitou. Pri tejto hre sa však učili pri nakupovaní rozlišovať vhodné potraviny od menej potrebných, hospodáriť s peniazmi a šetriť pri nakupovaní.

Znaky, prednosti, pozitíva danej aktivity pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Žiaci na jednotlivých aktivitách:

- skúmali svoju vlastnú rodinu a analyzovali vzťahy v rodine
- poznávali a porovnávali zvyky v jednotlivých rodinách
- učili sa preukazovať úctu jednotlivým členom rodiny
- získavali praktické zručnosti pri stolovaní, úprave stola, príprave jednoduchých nepečených koláčov, darčiekov
- učili sa byť užitoční a nápomocní v svojej rodine
- učili sa hospodáriť s peniazmi, správne nakupovať, rozlišovať potrebné a nepotrebné veci
- rozvíjali komunikačné schopnosti vo vzájomnej i rodinnej komunikácii
- skúmali výhody rodinného života, navrhovali zmeny v rodine pre zlepšenie vzťahov
- učili sa hygienickým návykom a starostlivosti o seba a o svoje osobné veci

Teoretické vedomosti, ale aj praktické zručnosti, ktoré rómske deti nadobudli počas aktivity prispeli k zvýšeniu poznania rodinného života a uvedomeniu si dôležitosti funkcie rodiny. Získali predstavy o fungovaní rodiny, o zmenách, ktoré by v rodine privítali, o postavení, zodpovednosti, právach a povinnostiach jednotlivých členov rodiny.

Poznatky a skúsenosti, ktoré deti nadobudli, im umožnili tiež poznať iný spôsob života rodiny, než na aký sú zvyknuté, pochopiť vzťahy, vedieť komunikovať, porovnať zvyky a tradície svojej rodiny s inými a vytvárať tak predstavy o svojej rodine do budúcnosti.

Aktivita : Zdravotná a sexuálna výchova

Mgr. Gabriela Marcinovová , Martina Popad'áková

Zdravie je najväčším darom každého človeka, hodnotou, ktorá sa nedá kúpiť a merať peniazmi.

Vychádzajúc z celkového zamerania nášho projektu, z jeho cieľov, určite nikto nepochybuje o tom, že zdravotná a sexuálna výchova majú v ňom svoje opodstatnené miesto.

Aj v pedagogicko- organizačných pokynoch MŠ SR sa píše o zvýšenom úsilí, o to aby sa výchova k podpore zdravia stala súčasťou práce v školách, ako súčasť výchovy a vzdelávania v mnohých predmetoch, mimovyučovacej činnosti, aby sa stala súčasťou každodenného života školy.

Zdravotná výchova je špeciálny odbor lekárskeho odboru a zdravotníctva, ktorého cieľom je utvárať vedomosti a rozvíjať konanie, zamerané na zachovanie zdravia jednotlivcov i populačných skupín spoločnosti. Zároveň je účinnou metódou liečebno-preventívnej ochrany zdravia, tvorí súhrn vzdelávacích, výchovných, agitačných a propagačných aktivít zameraných na upevňovanie, zachovanie, aj na obnovu zdravia a pracovnej schopnosti, ako aj na udržiavanie fyzickej a psychickej aktivity človeka.

Cieľom zdravotnej výchovy vo všeobecnosti je dosiahnuť, aby každý človek získal toľko vedomostí o zdraví, nadobudol správne postoje a návyky a vyvíjal takú aktívnu, uvedomelú činnosť, koľko si vyžiada osobná a kolektívna ochrana individuálneho a spoločenského zdravia.

Každý jedinec žije v určitej komunite, ktorá ho rôzne ovplyvňuje. Je vystavený pozitívnym, ale aj negatívnym vplyvom okolia. Zdravie a ľudské správanie sú vzájomne spojené. Zdravie dieťaťa je nepochybne základným predpokladom pre jeho budúci harmonický vývin. Školské zariadenie môže svojim prostredím, výchovným zameraním a činnosťami ovplyvňovať mladú generáciu, ktorá môže pozitívne meniť svoje blízke okolie.

Naším cieľom bolo zvýšiť vzdelanostnú úroveň žiakov (predovšetkým zo sociálne znevýhodneného prostredia) v oblasti zdravia a sexuality.

Náplň činností sme zatriedili do 5 tematických celkov:

Ľudské telo

Zdravie

Osobná hygiena

Prvá pomoc

Sexuálna výchova

Rozsah úloh v jednotlivých témach, metódy a formy práce boli diferencované podľa veku a sociálnej vyspelosti žiakov v skupinách.

CIELE AKTIVITY

- poznať svoje telo, jeho časti a funkcie jednotlivých orgánov
- vedieť rozlišovať čo organizmu prospieva a naopak, čo mu škodí
- vypestovať a uplatňovať základné hygienické návyky
- dokázať správne ošetriť poranenia, poskytnúť pomoc v núdzi
- pripraviť žiakov na začiatok sexuálneho života a zdôrazniť dôležitosť ochrany pred neželaným, výchova k manželstvu a rodičovstvu

ČASOVO TÉMATICKÝ PLÁN

ĽUDSKÉ TELO

Cieľ: Poznať sústavy a orgány ľudského tela a ich funkcie

Úlohy:

- ukázať na vlastnom tele polohu jednotlivých orgánov
- pomenovať sústavy ľudského tela
- priradiť orgány ľudského tela k jednotlivým sústavám
- poskladať model ľudského tela
- poznať funkcie sústav a orgánov ľudského tela
- opísať činnosť jednotlivých sústav

Metódy: - výklad, rozhovor, názorná metóda, manipulácia s názornými pomôckami, reprodukcia čítaného náučného textu, didaktické hry

Túto tému sme vždy začali rozhovorom o tom, čo už žiaci vedia o ľudskom tele či už z vyučovania, alebo rôznych encyklopédií, z televízie. Začali sme vonkajším opisom, pomenovaním a postupne sme prešli k vnútorným orgánom a celým sústavám s vysvetlením ich funkcií. Pomenúvali sme jednotlivé orgány na modeli ľudského tela, ukazovali sme ich polohu na vlastnom tele, alebo prikladali modely na seba na správne miesto. Hovorili sme o funkciách jednotlivých orgánov s mladšími žiakmi čo najjednoduchšie, samozrejme so staršími podrobnejšie. Na upevnenie poznatkov sme využívali didaktické hry, manipuláciu s rozstriedaným obrázkom postavy, čo sa zmenilo, uhádni čo je na obrázku a pod. Menšie deti v závere stretnutí kreslili postavy, vyfarbovali obrázky vnútorných orgánov určenou farbou, dokresľovali do obrázkov chýbajúce časti tela a pomenúvali ich.

Pomôcky: model ľudského tela, modely jednotlivých orgánov, obrazy jednotlivých sústav, kostra, encyklopédia Ľudské telo, výkresy, omaľovanky, fixy,

- Poznámky: - skladanie rozstrihaného pomotaného obrázku postavy
-uhádni aký orgán je čiastočne zakrytý (obrázok, model)
„Čo sa zmenilo?“ na modeli ľudského tela (deti si zakryjú oči, odoberieme alebo pridáme orgán)
„ Čo by sa stalo keby...“ napr. prestalo biť srdce, sme mali nedostatok vzduchu a podobne (pre staršie deti)
-kreslenie postavy s vyznačením častí tela
-vyfarbovanie omaľovánok

ZDRAVIE

Cieľ: viesť žiakov k zodpovednosti za svoje vlastné zdravie a zdravie iných

Úlohy:

- vypracovať vzorový denný poriadok, poznať správnu životosprávu
- na simulovanom ochorení nacvičiť postup pri návšteve lekára a následnom liečení
- rozprávať sa o prevencii pred nákazlivými chorobami
- poskladať domácu lekárničku
- na základe rôznych životných situácií porozprávať sa o škodlivosti fajčenia
- pozorovať účinky alkoholu na ľuďoch vo svojom okolí
- preštudovať dostupnú literatúru o drogách a chemikáliách
- vytvoriť pyramídu zdravia

Metódy: -rozhovor, motivačné rozprávanie, hra rolí, skupinová práca s obrázkovým materiálom , práca s náučnou literatúrou

Pri tejto téme sme s mladšími žiakmi značnú pozornosť venovali dennému poriadku, pretože sa v škole často stretávame s tým, že žiaci sú v škole unavení, nevyspatí, z čoho sú následne pri vyučovaní nesústredení, nepozorní. Rozhovorom sme zisťovali, čo žiaci robia predovšetkým vo voľnom čase, aké programy sledujú v televízii, kedy chodia spať a či sa pravidelne stravujú. Vysvetlili sme si, prečo potrebuje detský organizmus dlhší spánok, aké sú príznaky a prejavy jeho nedostatku. Veľmi obľúbená bola úloha návštevy u lekára, kedy sme si rozdelili úlohy a hraním rolí sme si vyskúšali prácu lekára, zdravotnej sestry, precvičili vyjadrenie príznakov jednotlivých bežných chorôb, vysvetlili dôležitosť správneho popisu problémov i správanie

v čakárni a ambulancii, prečo sa nemáme báť očkovania a aký má význam. Nutné bolo zamerať sa aj na správanie počas choroby, na pravidelnosť pri užívaní liekov. Do škatule od topánok sme si uložili obaly liekov a zdravotného materiálu, ktorý by mal byť v každej rodine pre prípad bolesti, choroby či úrazu. Hľadali sme aj náhradné riešenia, čo by mohlo pomôcť napr. pri bolesti hlavy okrem tabletky(prechádzka, oddych, vyvetrať). Venovali sme sa aj otázkam správneho zloženia stravy, ktoré potraviny sú zdravé a pomocou výstrižkov z časopisov sme postavili pyramídu zdravia.

Pri úlohách o návykových látkach sme využívali publikáciu „Tvoje múdre telo“, rôzne časopisy pre mládež z ktorých sme čítali a spoločne hľadali riešenia problémových situácií, lepšie alternatívy ako klamlivý útek do závislosti. Väčšina zo žiakov sa už stretla vo svojom okolí s ľuďmi, ktorí sú závislí predovšetkým na nikotíne ,alkohole, ale veľa vedia aj o fetovaní. V rozprávaní sme sa snažili odpovedať na otázky či im neprekážajú ľudia opití, niekedy až tak, že boli agresívni, pomočení, smradľaví od cigaretového dymu, či už sami vyskúšali niektorú z týchto látok a ako sa pri tom cítili. Pre spestrenie sme často riešili doplnovačky, osemsmerniky či krížovky.

Pomôcky: detské lekárske pomôcky, lekárska špachtlička, teplomer, fonendoskop, očkovacia látka, injekčná striekačka, očkovací kalendár, obaly z liekov, lekárnička, výstrižky z časopisov

Poznámky: - s mladšími deťmi sme robili obrázkový denný poriadok, so staršími sme písovali do časového harmonogramu.

OSOBNÁ HYGIENA

Cieľ: Poznať a uplatňovať základné princípy osobnej hygieny

Uvedomiť si, aký význam má zovňajšok pre vzťahy s okolím

Úlohy:

- priblížiť a pestovať základné hygienické návyky
- urobiť si školské hygienické vrecúško a naučiť sa ho používať
- vyskúšať si niektoré praktické činnosti „ako sa stať krásnou“

Metódy: - názorná ukážka, praktické precvičovanie, didaktická hra

Táto téma bola trochu paradoxne najobľúbenejšou, predovšetkým pre deti, ktoré sú najviac zanedbané. Dôvodom je možno to, že v škole je vody dostatok, nemuseli ňou šetriť. Tému sme začali rozhovorom o tom, či si žiaci umývajú ruky a ako často, ako sa starajú o čistotu vlasov a celého tela, ako často sa sprchujú alebo kúpu. Takmer všetci na otázky odpovedali správne. Pokračovali sme vzájomným pozorovaním, všímali sme si kto je upravený, čistý a kto menej. Hovorili sme o tom, kto sa im viac páči, s kým sa radšej hrajú. Pozorovali sme aj čistotu rúk a navzájom svoje ruky hodnotili. Následne sme urobili skúšku, navlhčené ruky utreli do bielych obrúskov a pozorovali na nich zvyšky ich čistoty.

Prešli sme k praktickým činnostiam: ostrihali a vyčistili sme nechty, mydlom a kefkou sme umyli ruky. Činnosť sme si spestrili hrou „čarovné vrecúško“, z ktorého sme si vyberali hygienické potreby, pomenúvali sme ich a popisovali akú činnosť nimi vykonávame.

Neskôr sme sa venovali aj čistote oblečenia. U menších žiakov sa často stretávame so špinavými rukávmi, ktoré nahrádzajú vreckovku. Učili sme sa vreckovku používať, mnohé z detí nedokázali nos vyfúkať. Veľkú pozornosť sme venovali aj starostlivosti o zuby. Vysvetlili sme si správny postup na modeli chrupu a potom všetci dostali zubné kefky, pasty a čistili. Mnohým sme museli pomáhať, pretože pravdepodobne kefku držali v ruke po prvý krát a správne ňou pohybovať určite nie je hračka.

So žiakmi vyšších ročníkov sme sa rozprávali o tom, ako si predstavujú svojich frajerov, ako by mali vyzerieť, či sa chlapcom páči keď sa dievčatá maľujú. Snažili sme sa im vysvetliť, že predovšetkým ak chceme byť pekní máme byť čistí a upravení.

Pomôcky: nožnice na nechty, mydlo, uterák, kefka na ruky, zubná kefka, zubná pasta, vreckovky, toaletný papier, hrebeň, šampón, sprchovací gél, kozmetické výrobky, dekoratívna kozmetika

PRVÁ POMOC

Cieľ: Oboznámiť žiakov s poskytovaním prvej pomoci

Naučiť žiakov poskytovať základnú prvú pomoc

Úlohy:

- ošetrovať drobné poranenia
- vyskúšať si reagovať v krízových momentoch na modelovej situácii
- simulovať ošetrovanie zlomenín
- ošetrovanie krvácajúcej rany
- nacvičiť nepriamu masáž srdca a umelé dýchanie
- naučiť sa uložiť postihnutého do stabilizovanej polohy
- rozprávať o prvej pomoci pri požari, topení, autonehode

Metódy: riadený rozhovor, inštruktáž, hranie rolí, praktické precvičovanie

Pri tejto téme sme využili vedomosti, ktoré sme získali pri predchádzajúcich témach, predovšetkým „ ľudské telo“. Začali sme rozhovorom o poraneniach a úrazoch, ktoré deti utrpeli či už doma alebo v škole a o tom ako a kto im ich ošetril. Všetci vedeli, že krvácajúcu ranu je potrebné prekryť, ale mnohí zabudli na vyčistenie rany. Vysvetlili sme si prečo je potrebné rany dezinfikovať, aké prostriedky sú určené na dezinfekciu. Mnohí mali skúsenosť s dezinfekciou pomocou alkoholu. Naučili sme sa ako je potrebné ošetriť odreniny, čo použiť pri reznej rane, vysvetlili sme si význam tlakového obväzu a škrtidla pri silnom krvácaní. Prakticky sme precvičovali používanie náplastí, obväzovali sme cvičnými obvinovadlami aby sme si precvičili správne uchopenie obväzu v ruke, aby nám nevypadol. Ošetrovali sme rany na rôznych miestach ako predlaktie, lýtko, zápästie, prsty aj ranu na hlave. Zlomeninu sme ošetrovali improvizovanými dlhými z pravítka, ukazovátka či školského metra. Naučili sme sa znehybniť hornú končatinu pomocou šatky, skúšali sme využiť aj iné časti odevov. Najobľúbenejšou činnosťou pri tejto téme bolo poskytovanie umelého dýchania a nepriama masáž srdca, ktorú sme nacvičovali na cvičných figurínach. Žiaci sa presvedčili, že to nie je až také jednoduché ako vyzerá v rôznych televíznych seriáloch. Precvičili sme aj ako uložiť postihnutého do stabilizovanej polohy a vysvetlili sme si prečo je táto poloha dôležitá. Vyskúšali si aj účinok termoizolačnej fólie. Pri všetkých praktických činnostiach sme postupovali podľa publikácie autorky L. Hlúchovej: Prvá pomoc pre deti. Precvičili sme si aj rôzne spôsoby transportu postihnutého, čo bolo pre deti zaujímavé a zábavné.

Pomôcky: náplaste, obväzy, gáza, dezinfekčný roztok, dlahy, šatky, cvičná figurína, termoizolačná fólia

Poznámky: Pre zatraktívnenie aktivít sme na simuláciu krvácania využívali kečup, džem.

Táto téma bola pre žiakov asi najzaujímavejšia, pretože sme menej rozprávali, poučovali a viac konali. Žiaci tomu hovorili „ fajčovanie“. V závere sme vyskúšali hranie rolí. Navodili sme situáciu výletu v prírode. Žiaci boli rozdelení do

skupín. Každá skupina mala predviesť ako by reagovali na to, keď si jeden zlomí ruku, v druhej skupine uštipnutie hadom, bezvedomie po silnom páde a pod.

SEXUÁLNA VÝCHOVA

Cieľ: Pripraviť žiakov na začiatok sexuálneho života a zdôrazniť dôležitosť ochrany pred neželaným otehotnením, pohlavnými chorobami.

Úlohy:

- rozobrať vzťahy s priateľmi a rodičmi
- upozorniť na zmeny v puberte
- rozprávať o sexuálnom živote
- oboznámiť sa so spôsobmi ochrany

Metódy: rozhovor, výklad, práca s náučnou a populárnou literatúrou, časopismi

Jednotlivé úlohy tejto témy sme plnili podľa vekového zloženia skupiny prítomných žiakov. S mladšími žiakmi sme sa zamerali na rozdiely medzi chlapcami a dievčatami, aké zmeny nastávajú v puberte, čo je to puberta, ako prichádzajú deti na svet. Mnohé z detí majú doma mladších súrodencov a aj im nerobí problém rozprávať o tom ako sa rodia. S mladšími sme sa zahrli na rodičov: víтали sme v rodine novonarodené bábätko – ako samu prihovárame, čo všetko treba s bábätkom robiť keď sa narodí aby mu bolo dobre. Kreslili sme kto patrí do ich rodiny. Rozprávali sme ako sa majú správať tety, ktoré budú mať bábätko a ako sa máme k ním správať my. Starší žiaci napríklad po prečítaní zoznamovacích inzerátov z časopisov pripravili vlastný inzerát s cieľom uvedomiť si svoje prednosti a zamyslieť sa nad predstavami o budúcom partnerovi. Po prečítaní náhodne vybraných inzerátov mali hádať kto ho napísal, hodnotili či bol výstižný a pravdivý. Venovali sme sa aj otázkam intímnej hygieny, čo je menštruácia, menštruálny kalendár, ako sa pripraviť na návštevu gynekológa, ako dochádza k oplodneniu, ako mu možno predísť, aké riziká prináša skorá sexuálna aktivita.

Ukázali sme im niekoľko druhov hormonálnej antikoncepcie a vysvetlili ako funguje. Mužskú ochranu skoro všetci žiaci poznali.

Pomôcky: nástenné obrazy zmien v puberte, obrazy rozmnožovacej sústavy, modely vyvíjajúceho sa plodu, hygienické vložky, tampóny, antikoncepcné tablety, prezervatívy

Zaujímavé momenty

Počas trvania našich aktivít, stretnutí sme sa stretli s mnohými zaujímavými, niekedy až prekvapujúcimi momentmi. Ak sme sa počas vyučovacích hodín (napr. prvouka) pýtali žiakov na čistenie zubov, každý má doma kefku a pravidelne si zuby čistí. Keď sme sa starostlivosťou o chrup dotkli prvýkrát a dostali do ruky zubnú kefku, mnohí mali dilemu ako ju správne uchytiť a nie ešte použiť. Veľmi prekvapení boli žiaci pri manipulácii s modelmi vnútorných orgánov, nechceli veriť, že srdce má iný tvar ako ho zvyknú kresliť.

Aj hranie rolí rodičov, či iných dospelých bolo veľmi podnetné, ale hlavne pre nás dospelých. Je zaujímavé sledovať, čo je pre tieto deti podstatné, čo si všimajú na svojich rodičoch a ako ich napodobňujú, aj keď bolo potrebné ich k takýmto činnostiam nabádať a povzbudzovať.

Vo všeobecnosti dosť neradi hovorili o tom, ako to chodí v ich rodine, ako sa stravujú a podobne. Prekvapením bolo, že pri otázkach sexuálnej výchovy boli otvorené a smelé, o všetkom rozprávali prirodzene bez ostychu. Najobľúbenejšími činnosťami bolo obväzovanie, poskytovanie prvej pomoci, manipulácia s učebnými pomôckami, ale predovšetkým každé stretnutie muselo končiť vyfarbovaním obrázkov alebo kreslením so zdravotnou tematikou. Staršie skupiny veľmi obľubovali rôzne doplňovačky, tajničky či osemsmervky.

POZITÍVA, PREDNOSTI

Veríme, že všetko čo sme spolu na našich stretnutiach urobili, bude obohatením pre žiakov, ale aj pre nás. Našou snahou bolo vplývať na tieto deti smerom k ochrane vlastného zdravia, aby nadobudli potrebu sebazpoznávania, sebaúcty, pretože iba ak sa budú sami snažiť o zmenu, môže sa zmeniť aj postoj ich okolia. Je len vecou správneho rozhodnutia každého z nás, či dnešný človek žije zdravým alebo škodlivým spôsobom, no k správnejmu rozhodnutiu musíme našich žiakov trpezlivo, sústavne a nenásilne usmerňovať, poskytovať im lepšie alternatívy, rešpektovať individuálne vekové, osobnostné aj sociálne osobitosti.

V každej spoločnosti, aj tej najvyspelejšej existujú skupiny obyvateľov, ktorí vyžadujú zvýšenú pozornosť, starostlivosť. Pomôcť im, znamená pomáhať samým sebe. Ak ich chceme naučiť tvoriť hodnoty, prispievať našej spoločnosti, musíme ich vzdelávať. Vzdelanie je príslubom budúcnosti. Aj oni dokážu veľké veci, ale musia sami chcieť.

Zdravotná výchova na školách netvorí samostatný predmet. Je zakomponovaná do učebných osnov niektorých predmetov, no časová dotácia ani zďaleka nestačí pre žiakov zo znevýhodneného prostredia. Takáto forma výchovy a vzdelávania, ktorá poskytovala veľký priestor pre individuálny prístup je podstatne efektívnejšia, atraktívnejšia a dúfajme že návyky a poznatky takto získané budú trvalejšie a nájdu uplatnenie v budúcom živote našich žiakov. Zaželajme si veľa pochopenia, trpezlivosti, tolerancie a motivácie pre ďalšiu prácu, ktorej výsledky nie vždy sú adekvátne vynaloženej námahe.

Aktivita : Akí sme

Mgr. Iveta Ivanová

Táto aktivita bola určená pre žiakov starších ročníkov hlavne zo sociálne znevýhodneného prostredia a z rómskej menšiny.

Naším cieľom bolo oboznámiť sa so životom rómskeho etnika, zisťovať základné informácie o rómskom jazyku, o jeho vývine, podobe a praktickom využívaní, spoznávať krásu rómskeho umenia, ich piesní, tancov a literatúry, zisťovať informácie o rómskych komunitách, zúčastňovať sa na aktivitách, usporadúvaných rómskymi organizáciami, oboznamovať sa so základnými pravidlami slušného správania sa v rodine, na verejnosti, v škole, spoznať tých predstaviteľov rómskej populácie, ktorí v živote niečo dokázali a prinášajú spoločnosti nejaké hodnoty.

Na našich stretnutiach sme pracovali podľa plánov, ktoré vypracoval vedúci activity na obdobie troch mesiacov. Ako ukážku uvádzam trojmesačný plán aktivít s výchovnými a vzdelávacími cieľmi, s formami a metódami, ktoré boli využité na jednotlivých stretnutiach.

Na prvom stretnutí sme sa zaoberali témou Žijeme pri potoku. Naším cieľom bolo naučiť žiakov základné pravidlá ochrany životného prostredia, vysvetliť im dôležitosť a nutnosť tejto ochrany, ukázať im na konkrétnych príkladoch, čo všetko môže spôsobiť znečistenie životného prostredia / prírodné katastrofy, ľudské choroby... /.

Úlohou bolo zmapovať územie v okolí potoka Lomnička v Čemernom, na ktorom žijú žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, zistiť stav a príčiny znečistenia životného prostredia, dať konkrétne návrhy na zlepšenie.

Ochrana životného prostredia je v dnešnej dobe témou, o ktorej sa často hovorí v médiách, v školách, na pracoviskách. Obzvlášť dôležité je o tom rozprávať so žiakmi, pretože práve oni veľkou mierou znečisťujú životné prostredie okolo seba. Táto prvá časť stretnutí bola pre žiakov veľmi zaujímavá, pretože sme jednotlivé témy spájali s každodenným životom, išli sme spoločne do terénu, rozprávali sa s ľuďmi, fotili, využívali sme didaktickú techniku, rôzne metódy a formy práce. Žiakom sa veľmi páčila práca s fotoaparátom, pretože niektorí z nich držali fotoaparát prvýkrát v ruke.

V tejto prvej časti sme pracovali v skupinkách 3-4 žiakov. Každá skupina mala za úlohu urobiť niekoľko zaujímavých záberov tak, aby ukazovali stav životného prostredia v okolí potoka.

Téma	Výchovný cieľ	Vzdelávacie cieľ	Formy a metódy práce	Poznámky
Žijeme pri potoku	Naučiť žiakov základné pravidlá ochrany životného prostredia, vysvetliť im dôležitosť a nutnosť tejto ochrany, ukázať im na konkrétnych príkladoch, čo všetko môže spôsobiť znečistenie životného prostredia / prírodné katastrofy, ľudské choroby... /	Zmapovať územie, na ktorom žijú žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, zistiť stav a príčiny znečistenia životného prostredia, návrhy na zlepšenie. Príprava a vypracovanie projektu na tému Žijeme pri potoku. Spracovanie návrhov na zlepšenie stavu životného prostredia v okolí rómskych osád.	Motivačný rozhovor Práca s didaktickou technikou Skupinová práca Projektová práca	EV
Zázraky našej planéty a zázraky okolo nás	Ukázať žiakom cestu po najkrajších miestach našej planéty, cestu po rôznych kontinentoch, pri ktorejvidia tie najkrajšie poklady nášho sveta. Vzbudiť v nich pocit a potrebu chrániť tieto miesta, vyvolať v nich pocity lásky a schopnosti vnímania krásy okolo seba, ktorú si často ani neuvedomujú.	Na základe sledovania videokazety a predchádzajúcich informáciách o ochrane životného prostredia prediskutovať so žiakmi, prečo sa hovorí o zázrakoch prírody, čo znamená slovo zázrak pre jednotlivých žiakov, vysvetliť im, čo je to Zoznam svetového dedičstva UNESCO, ktoré miesta cirkevnej architektúry, ľudského génia a ktoré zázraky prírody tam zaradzujeme pre ich výnimočnosť a prečo sú výnimočné a čo je výnimočné pre jednotlivých žiakov, čo oni považujú za zázraky, ktoré sa nachádzajú okolo nich.	Práca s videom Motivačný rozhovor Beseda Exkurzia do prírody Skupinová práca Práca s didaktickou technikou Projektová práca	EV
Človek ako najväčší zázrak prírody	Hľadať kladné a záporné vlastnosti človeka a zistiť ich vplyv na okolie, definovať, aké sú kladné / záporné vlastnosti, zamyslieť sa, akými vlastnosťami sa vyznačujú jednotliví žiaci v skupine, čo môžu na sebe alebo svojich blízkych zmeniť k lepšiemu, čo ich k tomu motivuje / demotivuje	Klady a zápory ľudskej osobnosti – najst' čo najviac kladov a záporov človeka a jeho pôsobenia na životné prostredie, zamyslieť sa nad otázkou, čo všetko môže človek spôsobiť prírode, ako jej môže ublížiť či pomáhať vo všeobecnosti, ale aj vo vzťahu k jednotlivcom. Priviesť žiakov k odpovedi na otázku, prečo sa človek považuje za najväčší zázrak prírody a koho oni považujú za toho, komu by prisúdili tento titul.	Skupinová práca Individuálna práca Projektová práca Práca s didaktickou technikou Motivačný rozhovor	EV
My a exkurzie	Urobiť zhrnutie toho, čo žiaci videli na	Zopakovať teoretické vedomosti o potrebe ochrany	Projektová práca	EV

/krásy našej vlasti /	<p>exkurziách a prepojiť to s tým, čo sme preberali na jednotlivých stretnutiach aktivity Akí sme.</p> <p>Ochrana prírodných krás, láska k vlasti, upevniť kladný vzťah žiakov ku všetkému, čo nás obklopuje, naučiť sa byť vďačný za všetko, čo nám naša krajina poskytuje, prispievať svojou prácou a konaním k jej zveľadovaniu.</p>	<p>životného prostredia, o tom, čo môže spôsobiť ľudská nerozvážnosť, nevšímavosť, neochota, ľahkovážnosť.</p> <p>Informovať žiakov o činnosti medzinárodných organizácií na ochranu životného prostredia.</p> <p>Klady a záporny zoologických záhrad, útulkov pre zvieratá.</p> <p>Ekologické katastrofy vo svete a u nás, ich príčiny a dôsledky.</p> <p>Miesta, spojené so životom rómskeho etnika.</p>	<p>Skupinová práca Diskusia Heuristická metóda</p>	<p>Výchova k vlastenectvu</p>
Akí sú ľudia okolo mňa - Čemerné	<p>Zistiť čo najviac informácií o osade Čemerné a o ľuďoch a živote v nej.</p> <p>Navštíviť osadu v Čemernom, navštíviť ich komunitné centrum a zistiť činnosť a aktivity v ňom, urobiť rozhovor s vedúcim komunitného centra, dozvedieť sa informácie o živote v osade, ako občania trávia svoj voľný čas, aké sú vzťahy medzi nimi, aká je starostlivosť o školskú mládež, urobiť rozhovor s najstarším občanom v osade, nafotiť zaujímavé fotografie, všímať si úroveň znečistenia životného prostredia v osade, úroveň bývania.</p>	<p>Čo ponúka naša krajina svojim občanom, čo od nich vyžaduje</p> <p>/ práva a povinnosti občanov /, aké majú možnosti kvalitného života u nás a v zahraničí a prečo, na akej úrovni sú vzťahy medzi ľuďmi v rodine / v osade, aký je vzťah občanov k práci.</p>	<p>Metóda rozhovoru Metóda pozorovania Práca s didaktickou technikou Exkurzia</p>	
Osada v Čičave	<p>Ukázať žiakom rómsku osadu, ktorú nepoznajú, zoznámiť ich s človekom, ktorý sa venuje práci s rómskou mládežou a s ľuďmi, ktorí vedú skupinu skautov, ktorých učia základným pravidlám slušného správania, kladnému vzťahu k ľuďom, potrebe vzájomnej pomoci a spolupráci, učia ich zodpovednosti a dôležitosti plnenia povinností.</p>	<p>Informovať žiakov o tom, kto sú to skauti, aká je ich úloha, prečo bola vytvorená takáto skupina, aká je činnosť skautov v Čičave.</p> <p>Aká je úloha rómskeho katolíckeho centra pre život Rómov, aká je jeho činnosť.</p>	<p>Metóda rozhovoru Metóda pozorovania Práca s didaktickou technikou Exkurzia</p>	

<p>My a exkurzie / osady /</p>	<p>Porovnať teóriu s praxou, život v rómskych komunitách nášho okresu a v ostatných navštívených osadách / úroveň bývania, vzťahy medzi ľuďmi, hygienické návyky, trávenie voľného času, existencia komunitných centier, vzdelanosť a zamestnanosť, úroveň znečisťovania životného prostredia /.</p> <p>Urobiť zhrnutie toho, čo žiaci videli na exkurziách a prepojiť to s tým, čo sme preberali na jednotlivých stretnutiach aktivity Akí sme</p>	<p>Zopakovať a zhrnúť so žiakmi teoretické vedomosti o rómskych remeslách, o zamestnanosti, sexuálnej výchove, výchove k manželstvu a rodičovstvu, o škole a zariadeniach pre mládež, o hygiene a odievaní... a spojiť to s praxou.</p>	<p>Projektová práca Skupinová práca Diskusia Heuristická metóda</p>	
<p>Hudobné popoludnie</p>	<p>Upevniť lásku k hudbe, k tým, čo ju tvoria a prezentujú. Vážiť si a pochopiť krásu rómskej hudby a rómskeho jazyka</p>	<p>Informovať žiakov o významných osobnostiach v oblasti rómskej hudby, zistiť základné údaje z ich života, oboznámiť ich s tvorbou rómskych umelcov. Informovať žiakov o projekte Divé maky a o jeho činnosti. Superstar, Rómovia a Ida Kelarová. Hudobné aktivity, usporadúvané rómskymi organizáciami</p>	<p>Anketa Práca s počítačom Práca s didaktickou technikou Beseda</p>	
<p>Rómska kuchyňa</p>	<p>Naučiť žiakov vykonávať základné domáce práce, upevniť v nich základné hygienické návyky, podporiť ich kreativitu, naučiť ich riešiť životné problémové situácie</p>	<p>Informovať žiakov o správnych zásadách stolovania, poradie jedál, prestieranie stola, používanie príboru, rozsadenie hostí, obsluha pri stole, rozhovor pri stole, nehody pri stolovaní, stolovanie vo vlaku a v lietadle Základné zásady pri príprave jedál Hygienu pri varení</p>	<p>Beseda Výroba rómskej kuchárskej knihy Práca s videom / Rómsky magazín / Príprava jedla Riešenie problémových situácií Dramatizácia</p>	<p>Integrované vyučovanie / CLIL /</p>

			Práca s didaktickou technikou Práca s počítačom	
Zájmy a voľný čas	Konkrétnymi príkladmi žiakov kladne motivovať k správne mu využívaniu voľného času, nenásilným spôsobom im ukázať, aké nebezpečenstvo znamenajú drogy a alkohol pre ich mladý organizmus, ukázať im rôzne možnosti trávenia voľného času	Alkoholizmus mladistvých Negatívne pôsobenie drog na mladý organizmus Zásady sexuálneho života, jeho existujúci stav, klady a zápory Možnosti a spôsoby trávenia voľného času Kružková činnosť v školách Hrozby internetu a mobilnej komunikácie	Beseda s metodikom pre výchovné poradenstvo p. J. Tímkom Diskusia Motivačný rozhovor	VMR SV PDV
Slušnosť naša každodenná – kapitola o škole a zariadeniach pre mládež	Rešpektovanie telesného a duševného vývinu žiakov, podpora zvedavosti a záujmu o hlbšie teoretické vzdelanie, podpora sebavedomia a potláčanie pocitov menejcennosti, prenášanie výchovy do rodiny, vytvárať priaznivé psychické prostredie	Postavenie žiaka v škole, jeho práva a povinnosti Rešpektovanie osobnosti žiaka a učiteľa Vzťahy medzi žiakmi Vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi Vzťah žiakov k školskému majetku Úlohy žiakov a učiteľov Spolupráca školy a rodiny Úloha mládežníckych zariadení	Práca s videom Motivačný rozhovor Diskusia Praktické ukážky – situačné scény	
Akí sme boli, akí sme a akí budeme	Zhodnotiť seba, ako jedinca, žijúceho v spoločnosti, svoj prínos pre ňu a pre tých, ktorí okolo neho žijú Zamyslieť sa nad tým, čo sa v priebehu dvoch rokov trvania projektu zmenilo v mojom živote, ako sa zmenil môj postoj k nemu, môj vzťah k ostatným ľuďom, vypracovať to formou projektu a prezentovať to ostatným	Psychické vlastnosti osobnosti / temperament, schopnosti, záujmy, charakter / Základy mravnej výchovy Osvojovanie intelektuálnych spôsobilostí, rečovných zručností a návykov	Projektová práca Individuálna práca Diskusia Heuristická metóda	

Druhá časť nášho stretnutia prebiehala v triede. Úvodným motivačným rozhovorom sme viedli žiakov do témy. Pozreli sme si na počítači nafotené zábery a každá skupinka informovala ostatných o tom, čo nafotili, prečo práve tieto zábery, aký je stav znečistenia a potom sme spoločne hľadali príčiny. Žiaci hodnotili situáciu, vyvodzovali závery a navrhovali riešenia.

Spoločne sme vybrali najlepšie zábery, vytlačili sme ich vo forme fotografií a opäť v skupinách sme urobili projekt na tému Žijeme pri potoku.

Cieľ nášho stretnutia bol splnený. Žiaci zistili, že znečistenie životného prostredia v okolí potoka pri rímskej osade je značné. Príčina bola jasná – neporiadnosť ľudí, ktorí tam žijú. Žiaci navrhli možné riešenie ako situáciu zlepšiť, a to uskutočniť brigádu, počas ktorej vyzberajú odpadky v povodí potoka pri rímskej osade.

Táto exkurzia do okolia rímskej osady sa žiakom páčila. Uvedomili si, ako svojim správaním devastujú prírodu a pokúsili sa to zlepšiť.

Druhé stretnutie sa nieslo v duchu zázrakov. Tému sme pomenovali Zázraky našej planéty a zázraky okolo nás.

Cieľom bolo ukázať žiakom cestu po najkrajších miestach našej planéty, cestu po rôznych kontinentoch, pri ktorej uvidia tie najkrajšie poklady nášho sveta, vzbudiť v nich pocit a potrebu chrániť tieto miesta, vyvolať v nich pocity lásky a schopnosti vnímania krásy

okolo seba, ktorú si často ani neuvedomujú.

Na základe sledovania videokazety a predchádzajúcich informáciách o ochrane životného prostredia sme prediskutovali so žiakmi, prečo sa hovorí o zázrakoch prírody, čo znamená slovo zázrak pre jednotlivých žiakov, vysvetlili sme si, čo je to Zoznam svetového dedičstva UNESCO, ktoré miesta cirkevnej architektúry, ľudského génia a ktoré zázraky prírody tam zaradzujeme pre ich výnimočnosť a prečo sú výnimočné a čo je výnimočné pre jednotlivých žiakov, čo oni považujú za zázraky, ktoré sa nachádzajú okolo nich.

Stretnutie sme začali motivačným rozhovorom o tom, čo znamená slovo zázrak. Každý povedal svoj názor, a tak vzniklo množstvo definícií, z ktorých sme potom spoločne vybrali len tie, ktoré žiaci považovali za najvýstižnejšie.

V ďalšej časti sme sledovali film Zázraky našej planéty, po ktorom sme viedli krátku besedu o tom, ktoré zázraky prírody sa spomínali vo filme, vysvetlili sme si, čo je to Zoznam svetového dedičstva a ktoré zázraky prírody patria do zoznamu.

V poslednej časti nášho stretnutia sme sa vybrali do prírody a cestou sme sa rozprávali o tom, aké zázraky sú okolo nás, čo je zázrakom pre jednotlivých žiakov. Žiaci pracovali s fotoaparátom a každý si sfoťil svoj zázrak prírody. Zo získaného materiálu sme na ďalšom stretnutí urobili spoločný projekt.

Na ďalšom stretnutí sme pokračovali v téme, ktorá opäť súvisela so životným prostredím. Nazvali sme ju Človek ako najväčší zázrak prírody.

Cieľom bolo hľadať kladné a záporné vlastnosti človeka a zistiť ich vplyv na okolie, definovať, aké sú kladné / záporné vlastnosti, zamyslieť sa, akými vlastnosťami sa vyznačujú jednotliví žiaci v skupine, čo môžu na sebe alebo svojich blízkych zmeniť k lepšiemu, čo ich k tomu motivuje / demotivuje.

Úlohou žiakov bolo hľadať klady a zápory ľudskej osobnosti, nájsť čo najviac kladov a záporov človeka a jeho pôsobenia na životné prostredie, zamyslieť sa nad otázkou, čo všetko môže človek spôsobiť prírode, ako jej môže ublížiť či pomáhať vo všeobecnosti, ale aj vo vzťahu k jednotlivcom.

Našou snahou bolo priviesť žiakov k odpovedi na otázku, prečo sa človek považuje za najväčší zázrak prírody a koho oni považujú za toho, komu by prisúdili tento titul.

Na dnešnom stretnutí sme sa zamýšľali nad otázkou človeka, jeho vlastností, porozprávali sme si o jednotlivých typoch osobnosti, charakterizovali sme pojem temperament a povedali sme si, aké typy temperamentu poznáme a pokúsili sme sa zaradiť do daného typu.

Po tomto vstupnom motivačnom rozhovore každý pracoval individuálne a pripravoval si svoj osobnostný profil formou projektu. Cieľom bolo, aby sa každý dokázal zamyslieť nad sebou, svojimi vlastnosťami, charakterom, aby dokázal zhodnotiť svoje správanie a konanie, aby dokázal vidieť a prehodnotiť svoje klady aj zápory. V poslednej časti stretnutia každý odprezentoval svoj projekt a po prezentáciách sme hromadne vyhodnotili jednotlivé práce a vyvodili závery.

Ďalšou témou, o ktorej sme rozprávali na našom stretnutí bola téma My a exkurzie /krásy našej vlasti/.

Naším cieľom bolo urobiť zhrnutie toho, čo žiaci videli na exkurziách a prepojiť to s tým, čo sme preberali na jednotlivých stretnutiach aktivity Akí sme.

Hlavnou úlohou bolo spoločne prediskutovať témy o ochrane prírodných krás, o láske k vlasti, upevniť kladný vzťah žiakov ku všetkému, čo nás obklopuje, naučiť sa byť vd'ačný za všetko, čo nám naša krajina poskytuje, prispievať svojou prácou a konaním k jej zveľaďovaniu.

Zopakovali sme si teoretické vedomosti o potrebe ochrany životného prostredia, o tom, čo môže spôsobiť ľudská nerozvážnosť, nevšímavosť, neochota, ľahkovážnosť.

Informovali sme žiakov o činnosti medzinárodných organizácií na ochranu životného prostredia, porozprávali sme sa o kladoch a záporoch zoológických záhrad, útulkov pre zvieratá, na internetových stránkach sme si prečítali zaujímavosti o ekologických katastrofách vo svete a u nás, o ich príčinách a dôsledkoch.

Na tomto stretnutí sme využili svoje vedomosti z jednotlivých predmetov, hlavne z dejepisu, zemepisu a prepojili sme ich s konkrétnou situáciou, mestom, či zaujímavým miestom, ktoré sme navštívili. Podiskutovali sme si o tom, čo sa im najviac páčilo / nepáčilo a prečo, poprezerali sme si fotografie z exkurzií, vybrali tie, ktoré sa žiakom najviac páčili a v skupinách sme urobili štyri projektové práce na tému Krásy našej vlasti.

V závere nášho stretnutia sme urobili kvíz o krásach našej vlasti a o miestach, ktoré sme navštívili počas našich exkurzií. Najlepšia skupina dostala sladkú odmenu.

Počas našich stretnutí sme navštívili osady, odkiaľ navštevujú žiaci našu školu. Jednou z osád bolo Čemerné, ktorému sme venovali niekoľko stretnutí.

Veľmi zaujímavou bola téma Akí sú ľudia okolo mňa.

Cieľom nášho stretnutia bolo zistiť čo najviac informácií o osade Čemerné a o ľuďoch a živote v nej, navštíviť osadu a ich komunitné centrum a zistiť činnosť a aktivity v ňom, urobiť rozhovor s vedúcim komunitného centra, dozvedieť sa informácie o živote v osade, ako občania trávia svoj voľný čas, aké sú vzťahy medzi nimi, aká je starostlivosť o školskú mládež, urobiť rozhovor s najstarším občanom v osade, nafotiť zaujímavé fotografie, všímať si úroveň znečistenia životného prostredia v osade, úroveň bývania.

Úlohou žiakov bolo zistiť, čo ponúka naša krajina svojim občanom, čo od nich vyžaduje

/ práva a povinnosti občanov /, aké majú možnosti kvalitného života u nás a v zahraničí a prečo, na akej úrovni sú vzťahy medzi ľuďmi v rodine / v osade, aký je vzťah občanov k práci.

Žiaci spolu s vedúcimi aktivity navštívili osadu v Čemernom. Najprv sme sa zastavili v Rómskom komunitnom centre, kde nám p. Kaliáš a p. Tipanová poskytli rozhovor o činnosti ich komunitného centra a o starostlivosti o školskú mládež. Tiež je postarané o duchovnú stránku ľudí – každú nedeľu sa koná svätá omša. Z komunitného centra sme išli do osady, kde sme uskutočnili rozhovor s najstarším členom osady – pánom Bartolomejom Daňom a jeho dcérou, ktorí nám porozprávali o histórii života v obci a tiež o súčasnosti – synovia a dcéry p. Daňovej odišli za prácou do zahraničia. Nakoniec sme sa porozprávali s mládežou na ulici a pozreli si nové bytovky, ktoré tu boli postavené – 80% financií poskytol štát a 20% si odpracovali Rómovia.

Žiaci pracovali s fotoaparátom a diktafónom. Bol to pre nich veľký zážitok, keď nahrávali rozhovory či fotili osadu a ľudí v nej.

Návšteva osady sa žiakom veľmi páčila, pretože videli reálny život, navštívili tie miesta v osade, ktoré ešte nevideli, mohli porovnať úroveň života v Čemernom a v ostatných osadách.

Okrem troch osád, z ktorých pochádzajú žiaci našej školy, sme navštívili aj osadu Čičava. Pozvanie sme dostali od duchovného otca Martina Mekelu, ktorý krátku dobu vyučoval náboženstvo v našej škole a aktívne pracoval s rómskymi

deťmi. Je aj zakladateľom Rómskeho komunitného centra a vedie skautské hnutie v tejto obci.

Cieľom našej návštevy bolo ukázať žiakom rómsku osadu, ktorú nepoznajú, zoznámiť ich s človekom, ktorý sa venuje práci s rómskou mládežou a s ľuďmi, ktorí vedú skupinu skautov, ktorých učia základným pravidlám slušného správania, kladnému vzťahu k ľuďom, potrebe vzájomnej pomoci a spolupráci, učia ich zodpovednosti a dôležitosti plnenia povinností.

Na tomto stretnutí žiaci získali informácie o tom, kto sú to skauti, aká je ich úloha, prečo bola vytvorená takáto skupina, aká je činnosť skautov v Čičave, aká je úloha rómskeho katolíckeho centra pre život Rómov, aká je jeho činnosť. Niektorí žiaci sa zapojili do hier s miestnymi deťmi.

Potom sme navštívili hornú osadu, v ktorej sa likvidujú staré domy a budujú sa nové sociálne byty a domy. Porozprávali sme sa s obyvateľmi o ich živote, o tom, ako trávia voľný čas, aká je zamestnanosť obyvateľov a ďalšie veci, ktoré ich zaujímali.

Tiež sme nafotili množstvo zaujímavého materiálu a nahráli niekoľko zaujímavých rozhovorov.

Z našich návštev v jednotlivých osadách spoločné stretnutie, ktoré nieslo názov My a exkurzie / osady /.

Na našom stretnutí sme porovnali teóriu s praxou, život v rómskych komunitách nášho okresu a v ostatných navštívených osadách / úroveň bývania, vzťahy medzi ľuďmi, hygienické návyky, trávenie voľného času, existencia komunitných centier, vzdelanosť a zamestnanosť, úroveň znečisťovania životného prostredia /.

Urobili sme zhrnutie toho, čo žiaci videli na exkurziách a prepojili to s tým, čo sme preberali na jednotlivých stretnutiach aktivity Akí sme.

Zopakovali a zhrnuli sme so žiakmi teoretické vedomosti o rómskych remeslách, o zamestnanosti, sexuálnej výchove, výchove k manželstvu a rodičovstvu, o škole a zariadeniach pre mládež, o hygiene a odievaní... a spojiť to s praxou.

Výsledkom našej návštevy bola projektová práca. Žiaci pracovali v skupinách a po spoločnej diskusii vypracovali projekty na tému Duchovný život v Čičave, Skautské hnutie a mládež, Osada Čičava a život v nej.

Medzi ďalšie témy, o ktorých sme sa rozprávali na našich stretnutiach patrili aj témy, ktoré boli úzko späté so životom Rómov.

Preto sme uskutočnili niekoľko tzv. hudobných popoludní, na ktorých sme sa snažili upevniť ich lásku k hudbe, k tým, čo ju tvoria a prezentujú, vážiť si a pochopiť krásu rómskej hudby a rómskeho jazyka.

Našou úlohou bolo informovať žiakov o významných osobnostiach v oblasti rómskej hudby, zistiť základné údaje z ich života, oboznámiť ich

s tvorbou rómskych umelcov, informovať žiakov o projekte Divé maky a o jeho činnosti.

Na internete sme hľadali zaujímavosti o našich Superstar, o umelcoch ako je Ida Kellarová, Iva Bittová, Cigánski diabli a pod.. V rámci tejto témy sme sa zúčastnili na niekoľkých hudobných aktivitách, ktoré usporiadali rómske organizácie.

V úvode nášho stretnutia sme dali žiakom anketu, ktorá obsahovala otázky o rómskych umelcoch, o ich tvorbe a živote. Zistili sme, že žiaci len veľmi málo poznajú týchto umelcov.

Prínosom pre nich bolo, že sa dozvedeli o nich množstvo nových informácií, spoznali ich tvorbu a zaujímavosti zo života.

Veľmi sa im páčila práca s počítačom a internetom, kde hľadali všetky informácie.

Veľmi dôležité sú pre žiakov praktické témy, úzko spojené s ich životom. Preto sme

do našich stretnutí zaradili tému, ktorá je zaujímavá pre žiakov, a to Rómska kuchyňa.

Cieľom bolo naučiť žiakov vykonávať základné domáce práce, upevniť v nich základné hygienické návyky, podporiť ich kreativitu, naučiť ich riešiť životné problémové situácie, informovať žiakov o správnych zásadách stolovania, poradiť jedál, prestieraní stola, používaní príboru, rozsadení hostí, obsluhu pri stole, rozhovore pri stole, nehodách pri stolovaní, stolovaní vo vlaku a v lietadle, o základných zásadách pri príprave jedál a hygiene pri varení.

Táto časť stretnutí bola veľmi zaujímavá. Využili sme rôzne metódy a formy práce, využili medzipredmetové vzťahy, prepojili teóriu s praxou.

Veľkým prínosom pre žiakov bola dramatizácia reálnych problémových situácií, ktoré museli žiaci riešiť, keď sme spoločne navštívili reštauráciu a žiaci si museli objednať jedlo, poprosiť účet a pod.

Veľmi zaujímavá bola aj výroba rómskej kuchárskej knihy, do ktorej sme zahrnuli najobľúbenejšie recepty, ktoré sme získali počas našich návštev v rómskych osadách a tiež recepty, ktoré sme si vyhľadali na internete.

Ďalšou témou, ktorú sme rozoberali na našich stretnutiach, bola téma Zaujmy a voľný čas.

Cieľom bolo konkrétnymi príkladmi žiakov kladne motivovať k správne využívaniu voľného času, nenásilným spôsobom im ukázať, aké nebezpečenstvo znamenajú drogy a alkohol pre ich mladý organizmus, ukázať im rôzne možnosti trávenia voľného času, prediskutovať s nimi zásady sexuálneho života, jeho existujúci stav, klady a zápory, a tiež témy, ako hrozby internetu či mobilnej komunikácie.

Na toto naše stretnutie sme si pozvali odborníka na túto tému pána J. Timka, ktorý predniesol žiakom prednášku na tieto témy a po jej skončení

usporiadal besedu so žiakmi, ktorí mu aktívne zadávali otázky, ktoré ich zaujímali či trápili.

Niekoľko stretnutí sme venovali témam, ktoré mali spoločný názov Slušnosť naša každodenná. Každé stretnutie však malo špecifikovanú podtému. Jednou z nich bola podtéma Kapitola o škole a zariadeniach pre mládež.

Na našom stretnutí sme prediskutovali otázku rešpektovania telesného a duševného vývinu žiakov, podpory zvedavosti a záujmu o hlbšie teoretické vzdelanie, podpory sebavedomia a potláčanie pocitov menejcennosti, prenášania výchovy do rodiny, vytvárania priaznivého psychického prostredia, postavenia žiaka v škole, jeho práv a povinností, rešpektovania osobnosti žiaka a učiteľa, zaoberali sme sa vzťahmi medzi žiakmi navzájom, medzi žiakmi a učiteľmi, vzťahmi žiakov k školskému majetku, úlohami žiakov a učiteľov, zdôraznili sme potrebu spolupráce školy a rodiny a porozprávali sme sa o tom, akú úlohu zohrávajú mládežnícke zariadenia v živote mladých ľudí.

Na našom stretnutí sme využili také formy a metódy práce, ktoré sú prínosom pre žiakov, a to motivačný rozhovor, diskusiu, pracovali sme s videom.

Veľmi zaujímavé sú pre žiakov praktické ukážky, pri ktorých sa navodí akože reálna situácia, v ktorej má žiak riešiť daný problém a žiak to má pomocou situačnej scény čo najlepšie vyriešiť. Ostatní potom hodnotia jeho správanie a konanie.

Poslednou aktivitou bolo stretnutie, ktoré nieslo názov Akí sme boli, akí sme a akí budeme.

Cieľom stretnutia bolo zhodnotiť seba ako jedinca, žijúceho v spoločnosti, svoj prínos pre ňu a pre tých, ktorí okolo neho žijú, zamyslieť sa nad tým, čo sa v priebehu dvoch rokov trvania projektu zmenilo v mojom živote, ako sa zmenil môj postoj k nemu, môj vzťah k ostatným ľuďom, vypracovať to formou projektu a prezentovať to ostatným.

Úlohou žiakov bolo prediskutovať otázky psychických vlastností osobnosti / temperament, schopnosti, záujmy, charakter /, základy mravnej výchovy, osvojovanie si intelektuálnych spôsobilostí, rečových zručností a návykov.

V prvej časti nášho stretnutia sme viedli motivačný rozhovor o tom, akú úlohu zohráva jedinec v spoločnosti, aké sú jeho povinnosti, aký prínos, alebo čím spoločnosti škodí a čo prináša spoločnosť jemu. Žiaci viedli na tieto témy diskusiu, vyjadrovali svoje názory.

V druhej časti pracovali individuálne. Každý sa mal zamyslieť nad sebou, nad tým, aký bol a čo sa zmenilo v jeho živote, čo prináša pre spoločnosť, či ako jej škodí a čo plánuje vo svojej budúcnosti zlepšiť či zmeniť.

V poslednej časti každý odprezentoval svoj projekt a prebehla záverečná diskusia, v ktorej žiaci hodnotili dané projektové práce.

Žiakom sa podarilo na celkom dobrej úrovni zhodnotiť seba a svoje skutky. Hoci bolo náročné hodnotiť seba samého, pretože priznať si svoje záporné vlastnosti či nie práve najvhodnejšie správanie nie je vždy jednoduché, nakoniec sa im to celkom dobre vydarilo.

V rámci projektu Godžaver Grajoro prebiehala aktivita Akí sme dva roky. V priebehu tohto obdobia sa nám podarilo splniť väčšinu cieľov a úloh, ktoré sme si určili na začiatku našej práce. Aktivita pozdvihla úroveň žiakov, pomohla im spoznať množstvo zaujímavých ľudí, miest, naučila ich zodpovednosti a vzťahu k práci, podporila ich kreativitu.

Žiaci mali možnosť vidieť život v ostatných osadách nášho aj iných regiónov a porovnať ho so životom v svojej osade, na základe jednotlivých stretnutí mali možnosť porovnať úroveň svojho života, zamyslieť sa nad svojou budúcnosťou, a tak pozdvihnúť úroveň života rómskeho etnika.

Aktivita : Počítame koruny

Mgr. Ludmila Sabolová

V rámci projektu Godžaver Grajoro som viedla aktivitu Počítame koruny. Aktivita bola venovaná hlavne žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Cieľom aktivity bolo poukázať na význam matematiky v bežnom živote, naučiť žiakov efektívne nakupovať, rozlišovať výhodné a nevýhodné pôžičky, naučiť žiakov efektívne využívať voľný čas, plánovať rodinný rozpočet, rozvíjať logické myslenie, samostatnosť pri práci, schopnosť komunikácie, podnikateľského myslenia, viesť k zodpovednosti za svoju budúcnosť, naučiť ekonomicky hospodáriť s elektrickou energiou, poukázať na význam vody pre ľudský organizmus.

Na našich stretnutiach sme pracovali podľa plánov, ktoré som vypracovala na obdobie troch mesiacov. Ako ukážku uvádzam ukážkový trojmesačný plán aktivít s výchovno-vzdelávacími cieľmi, s formami a metódami, ktoré boli využité na jednotlivých stretnutiach.

Časovo-tematický plán

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
IX	Správne chápať pojem racionálne číslo. Triediť racionálne čísla. Naučiť žiakov ekonomicky nakupovať, rozvíjať samostatnosť, logické myslenie.	Nakupujeme v fastfoode. Čo hovoria na najpopulárnejšie fastfoody odborníci.	Výstrižky z novin, časopisov, práca s internetom.
	Sčítanie a odčítanie v množine prirodzených čísel Poznať algoritmus písomného sčítania a odčítania, vedieť ho pohotovo využívať pri výpočtoch, vedieť využívať spôsoby kontroly. Prehľbovať u žiakov samostatnosť, tvorivé myslenie a prácu v skupinách.	Pripravujeme posedenie pre priateľov.	Propagačné materiály
	Násobenie v množine prirodzených čísel Premena jednotiek hmotnosti. Poznať algoritmus písomného násobenia s trojciferným číslom a vedieť ho využívať. Zopakovať jednotky hmotnosti, rozvíjať samostatnosť, naučiť žiakov ekonomicky nakupovať.	Nakupujeme v bufete šaláty.	Propagačné materiály, kuchárske knihy

	<p>Delenie v množine prirodzených čísel Poznať algoritmus písomného delenia so zvyškom a vedieť ho využívať. Vedieť vykonať kontrolu správnosti delenia. Naučiť žiakov ekonomicky hospodáriť s elektrickou energiou</p>	<p>Šetríme s úspornými žiarivkami. Ekonomické hospodárenie s elektrickou energiou.</p>	<p>Práca s internetom.</p>
X.	<p>Delenie dvojciferným deliteľom Vedieť riešiť jednoduché a zložené slovné úlohy na delenie. Naučiť žiakov robiť rodinný rozpočet.</p>	<p>Rodinný rozpočet.</p>	<p>Práca s internetom.</p>
	<p>Vklad, úrok, úroková miera Poukázať na význam matematiky v bežnom živote, naučiť žiakov rozlišovať výhodné a nevýhodné pôžičky.</p>	<p>Šporíme na nové auto. Zodpovednosť za vlastnú budúcnosť.</p>	<p>Propagačné materiály sporenia z rôznych bánk.</p>
	<p>Premena jednotiek objemu Zopakovať jednotky objemu ml, l a praktické využitie v praxi.</p>	<p>Nakupujeme pomôcky na upratovanie.</p>	<p>Realizácia – OD Kaufland</p>
	<p>Jednotky obsahu Zopakovať jednotky obsahu, vedieť vypočítať obsah štvorca, obdĺžnika.</p>	<p>Koľko stojí upratovanie ?</p>	<p>Propagačné materiály</p>
XI.	<p>Násobenie desiatinných čísel. Rozvíjať tvorivé myslenie, uvedomovať si význam poznávania. Efektívne využívanie voľného času.</p>	<p>Cestujeme po Slovensku</p>	<p>Propagačné materiály</p>
	<p>Delenie desiatinných čísel. Naučiť žiakov deliť desiatinné čísla Rozvoj samostatnosti, tvorivého myslenia, zodpovednosti.</p>	<p>Cestujeme k moru</p>	<p>Počítačová miestnosť Propagačné materiály</p>
	<p>Kolmice. Pomôcky na rysovanie a ich použitie. Vedieť narysovať kolmicu k danej priamke, v danom bode pomocou trojuholníkového pravítka s ryskou.</p>	<p>Moja detská izba. Kupujeme nový koberec.</p>	<p>Realizácia návrhov na detskú izbu</p>
	<p>Cvičná firma Žiaci sa oboznámia s pojmom, čo je cvičná firma, navrhnu logo cvičnej firmy.</p>	<p>Navrhujeme logo cvičnej firmy,</p>	<p>Projekt – navrhujeme logo cvičnej firmy</p>

Na prvom stretnutí sme sa venovali nakupovaniu. Cieľom bolo naučiť žiakov ekonomicky nakupovať, viesť ich k samostatnosti a rozvíjať logické myslenie. V úvode aktivity som využila motivačný rozhovor, kde som žiakom ukázala na internete rôzne zariadenia na stravovanie a medzi nimi boli aj fastffody. Väčšina žiakov sa s týmto pojmom nestretlo, lebo aktivitu navštevujú žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia a v našom meste takéto zariadenie s týmto nápisom sa ešte nenachádza. V ďalšej časti žiaci dostali problémovú úlohu. Úlohou žiakov bolo nakupovať v fastfoode občerstvenie pre 4 osoby. Nakupuje tak, aby neprekročil limit a aby sa im nič nezvýšilo. Žiaci mali k dispozícii poster s témou Nakupujeme vo fastfoode, ktorý zhotovil vedúci aktivity. Na prvý pohľad sa zdá úloha veľmi jednoduchá, ale po záverečnom vyhodnotení iba jeden žiak splnil stanovenú úlohu. Niektorým žiakom sa zvýšili peniaze a iným bolo málo peňazí. Cieľ na tejto aktivite bol splnený. Žiaci sa dozvedeli z internetu, že takmer pätina slovenských detí a dospelujúcej mládeže trpí nadváhou. Príčinou tohto stavu je nedostatok pohybu, sedavý spôsob života, nesprávna životospráva, zlá skladba potravy, nepravidelná strava.

Druhé stretnutie malo názov pripravujeme posedenie pre svojich priateľov. Cieľom bolo poukázať, že matematika nie sú len holé čísla, ale za každým číslom sa skrýva nejaký výrobok, tovar, dobrota., ďalej u žiakov prehlbovať samostatnosť, viesť ich k tvorivému mysleniu, naučiť ich pracovať v skupinách. Žiaci v úvode aktivity si zopakovali sčítanie a odčítanie riešením úloh, ktoré učiteľ vopred pripravil na tabuli. V ďalšej časti má vedúci aktivity pripravený cvičný bufet, v ktorom budú žiaci nakupovať. Bufet ponúka rôzne typy chlebíkov, šalátov a nealko nápoje. Žiaci pracujú v skupinách. Každá skupina dostane obálku s problémovými úlohami, ktoré má riešiť. Teraz uvádzam príklad úloh, ktoré sa nachádzajú v obálke..

- Úlohy:
1. Priprav posedenie pre svojich priateľov.
  2. Máš k dispozícii fiktívnu sumu peňazí 1500 korún.
  3. Pohostenie máš pripraviť tak, aby sa ti z danej sumy nič nezvýšilo a aby si neprekročil sumu 1500 korún.
  4. Rozhodni sa pre koľkých priateľov pohostenie pripravíš.

Žiaci na danej téme pracovali so záujmom, ale potrebovali pomoc. Najviac problémov mali so vzájomnou spoluprácou, nevedeli sa dohodnúť pre koľkých priateľov majú pripraviť posedenie, čo im majú ponúknuť a nakoniec aby dodržali stanovenú sumu peňazí. Po usmernení nakoniec dané úlohy úspešne zvládli.

Žiakom sa veľmi páčilo nakupovanie a preto aj tretia aktivita bola venovaná nakupovaniu. Cieľom bolo zopakovať si jednotky hmotnosti, premenu jednotiek hmotnosti, naučiť žiakov ekonomicky nakupovať a vyjadriť

cenu v slovenských korunách a v eurách. Žiaci si v úvode aktivity zopakovali premenu jednotiek hmotnosti riešením jednoduchých príkladov. Vedúci aktivita vopred pripraví cvičný bufet, v ktorom budú žiaci nakupovať. Bufet ponúka rôzne zeleninové, ovocné šaláty, ceny za 1 kg. Žiaci opäť riešia problémové úlohy. Žiaci pracujú samostatne a úlohou každého žiaka je, aby si z bufetu kúpil 150 g ľubovoľného šalátu a vypočítal cenu v slovenských korunách a potom v eurách.

Ceny elektrickej energie zo dňa na deň stúpajú a preto štvrtá aktivita bola venovaná téme šetríme s úspornými žiarivkami. Cieľom bolo žiakov naučiť ekonomicky hospodáriť s elektrickou energiou. V úvode aktivity som využila motivačný rozhovor na oboznámenie žiakov čo je žiarovka a žiarivka a aký je medzi nimi rozdiel. V ďalšej časti majú žiaci na lavici rôzne výstrižky z novín, časopisov, články z internetu, ktoré využívajú pri riešení zadaných úloh. Úlohou žiakov je vypočítať koľko ušetrí ich domácnosť ak vymení žiarovky za žiarivky za rok. Z dôvodu náročnosti úlohy si žiaci vybrali jednu vzorovú domácnosť a spoločne sme vypočítali koľko korún môžeme ušetriť za rok. Žiaci si uvedomili, že najjednoduchším spôsobom ako ušetriť na osvetlení je začať dávať pozor nato aby nebolo rozsvietené zbytočne, keď to nepotrebujeme.

Väčšina žiakov, ktorí navštevovali aktivity pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a preto cieľom ďalšej aktivity bolo naučiť žiakov robiť rodinný rozpočet. Z motivačného rozhovoru sa žiaci dozvedeli, že rodinné výdavky môžeme rozdeliť na základné a špecifické. najväčšie základné výdavky sú na bývanie/nájomné, energia, opravy/, strava, detí/učebnice, školské pomôcky/, automobil/poistenie, pohonné hmoty, opravy/. Špecifické výdavky u žien sú najmä kozmetika, oblečenie, v súčasnosti aj mobil a u mužov výdavky na cigarety, alkohol. Zistili sme, že pri kontrolovaní výdavkov sa najviac osvedčilo ich zapisovanie, viesť si domáce účtovníctvo. Na aktivite žiaci riešili tieto problémové úlohy: Prečo je dôležité plánovanie? Pretože to, čo si naplánujeme má 90 % šancu, že sa to uskutoční. Ak si to nenaplánujeme, je to čistá náhoda. Plánovanie rodinného rozpočtu - stanovenie si, aké veľké budú výdavky na ďalší mesiac, rok i dlhšie, koľko z príjmov na ne pôjde a čo spravíme s finančným prebytkom. Nesmieme si zamieňať svoje nutné výdavky so svojimi želaniami. Je rozdielne niečo chcieť a niečo nutné potrebovať.

Šiesta aktivita mala tému vklad, úrok, úroková miera. Cieľom bolo poukázať na význam matematiky v bežnom živote, naučiť žiakov rozlišovať výhodné a nevýhodné pôžičky.

Žiaci sú rozdelení do dvojčlenných skupín. Znenie úloh aj s prílohami dostanú žiaci na samostatných listoch do každej skupiny. Žiaci si donesú do

školy rôzne výstrižky z novin, časopisov, letákov, v ktorých ponúkajú jednotlivé finančné inštitúcie výhodné zúročenie vkladov.

V ďalšej časti aktivity pracujú skupiny na úlohe. Každý člen skupiny si z obálky, vopred pripravenej učiteľom, vyberie fiktívnu sumu peňazí, ktorú má investovať do banky, ktorá má najlepšie zúročenie. Zúročené sumy jednotlivých členov skupiny sa sčítajú, a súťaž vyhráva skupina s najväčšou konečnou sumou.

Najviac sa žiakom páčilo nakupovanie a preto aj siedmu aktivitu sme venovali tejto téme. Cieľom bolo žiakov naučiť ekonomicky nakupovať, rozvíjať u nich samostatnosť, bezpečnosť pri práci, slušnosť, tolerantnosť. Aktivita prebiehala v obchodnom dome, kde úlohou bolo nakupovanie pomôcok na upratovanie.

V úvode aktivity si žiaci zopakujú jednoduché príklady na premenu jednotiek objemu. Žiaci sa rozdelia do skupín. Každá skupina dostane zoznam pomôcok, fiktívnu sumu peňazí, ktorú môže použiť na nákup pomôcok na upratovanie.

V ďalšej časti aktivity sa žiaci presunú do OD Kaufland, kde každá skupina nakupuje podľa zoznamu.

Úloha: Nakúpiť pomôcky na upratovanie za vopred určenú sumu peňazí.

Cieľ bol splnený. Žiakom najviac problémov robilo nakúpiť pomôcky na upratovanie za vopred určenú sumu.

Niektorej skupine sa zvýšilo veľa peňazí. iná zasa prekročila stanovenú sumu peňazí.

Ďalšia aktivita nadväzuje na predchádzajúcu koľko stojí upratovanie.

V úvode aktivity si žiaci zopakujú jednotky obsahu riešením príkladov, ktoré vopred pripraví učiteľ.

Úloha: Koľko stojí upratovanie?

1. Vypočítaj obsah svojej detskej izby.
2. Vypočítaj koľko stojí tepovanie koberca za predpokladu, že pokrýva celú izbu /žiak má k dispozícii informačné ceny ponúkaných služieb/.
3. Vypočítaj koľko zaplatíš za umytie okien v celom vašom dome.

V závere aktivity každý žiak prezentuje svoje výpočty.

Žiakom sa veľmi páčilo cestovanie a preto sme ďalšie dve aktivity venovali tejto téme cestujeme po Slovensku a cestujeme k moru.

Napríklad žiaci mali k dispozícii obálku, ktoré obsahovala cenu ubytovania na 1 noc, počet kilometrov do daného rekreačného strediska, typ auta, spotrebu benzínu, dobu trvania zájazdu, počet dni, ktoré budú na danom pobyte. Úlohou každého žiaka bolo vypočítať koľko stojí ubytovanie na určený počet dní, koľko zaplatíme za cestu, koľko bude stať celý zájazd. Riešenie týchto úloh

bolo pre prospechovo slabších žiakov dosť náročné, ale pomocou vedúceho aktivity žiaci to zvládli. Svoje cestovateľské nadšenie sa im nakoniec splnilo absolvovaním exkurzií, v rámci ktorých navštívili rôzne mestá Slovenska napríklad Košice, Prešov, Poprad.

Na predposlednom stretnutí sme navrhovali detskú izbu a kupovali do detskej izby nový koberec. Cieľom bolo naučiť žiakov správne odmerať šírku a dĺžku detskej izby, vypočítať obsah detskej izby, rozvíjať u žiakov samostatnosť, logické myslenie.

V úvode aktivity si žiaci zopakujú výpočet obsahu štvorca a obdĺžnika pomocou jednoduchých príkladov, ktoré má učiteľ už vopred pripravené.

V ďalšej časti majú žiaci pripravené propagačné materiály tykajúce sa cien podlahových krytín a kobercov.

Úlohou žiakov je vypočítať :

1. Obsah detskej izby.
2. Vybrať si vhodný koberec pomocou propagačných materiálov, ktoré majú k dispozícii.
3. Vypočítať cenu koberca.

Žiaci pracujú v skupinách.

Na poslednom stretnutí žiaci zakladajú cvičnú firmu. Cieľom aktivity je oboznámiť žiakov s pojmom cvičná firma, vysvetliť čo je logo firmy, navrhnuť logo firmy. Motivačným rozhovorom sú žiaci oboznámení, že cieľom cvičnej firmy je rozvíjať schopnosti komunikácie, spolupráce, kreativity, podnikateľského myslenia, zodpovednosti za vlastnú prácu zamestnancov a prezentovať výsledky práce firmy. Žiaci majú pred sebou veľkú úlohu, kde sa musia rozhodnúť akú firmu založia. V ďalšej časti každý žiak navrhne logo cvičnej firmy formou posteru. V závere aktivity každý žiak prezentuje logo cvičnej firmy. Žiaci na danej úlohe pracovali s veľkou radosťou a záujmom.

Zaujímavé momenty.

Žiaci v rámci aktivít navštívili areál koní na Hrunku, obchodné domy, niektorí žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia prvýkrát pracovali s počítačom, naučili sa pracovať s internetom. V rámci exkurzií navštívili rôzne mestá Slovensku.

Aktivita Počítame koruny je vlastne kurzom mladého podnikateľa. Žiaci sa učia matematiku zábavnou formou. Pri svojej práci využívajú počítačovú miestnosť, kalkulačky, rysovacie potreby, výkresy, realizujú projekty, exkurzie. Žiakov najviac zaujímajú aktivity, na ktorých riešia úlohy z bežného života.

Aktivita : Enviromentálna výchova

Ing. Viera Krotká

V rôznych oblastiach života sa kladie veľký dôraz na enviromentálne problémy. Preto je potrebné vychovávať mládež, ktorá sa bude starať o skvalitnenie životného prostredia a pokúsi sa zvrátiť globálne problémy.

V rámci nášho projektu som viedla enviromentálnu aktivitu. Pokúsila som sa do nej zapojiť postupne žiakov všetkých vekových kategórii, tj. žiakov 4. až 9. ročníka.

Ciele :

Stanovila som si tieto ciele:

- sledovať stav životného prostredia v okolí školy a bydliska
- monitorovať divoké skládky
- upozorňovať na výskyt hlodavcov, švábov, ploštíc... v súvislosti s čistotou prostredia
- sledovať pod mikroskopom rastlinné a živočíšne telá, parazity
- hodnotiť kvalitu vody, pôdy z odobratých vzoriek a monitorovať vplyv prostredia na zdravie človeka.

Časovo-tématický plán:

Téma 1: Zmyslové vnímanie prírody

Cieľom tejto aktivity bolo motivovať žiakov , vypestovať vzťah k živým i neživým zložkám prírody. Tiež som sa pokúsila prostredníctvom hry naučiť žiakov vnímať prírodu všetkými zmyslami. Úlohou žiakov bolo pripraviť do papierového kornútka vonný kokteil zo zložiek prírody. Aktivita mala u žiakov veľký úspech, pretože hra sa uskutočnila v areály školy. Žiaci sa mohli voľne pohybovať a zbierať rôzne prírodniny. Výsledným produktom bol kokteil, ktorého vôňu sme v závere hodnotili. Žiaci hádali, z akých zložiek sa kokteil skladá a boli prekvapení , akú vôňu majú niektoré prírodniny.

V tejto aktivite si žiaci zároveň precvičili tvorivosť, zručnosť. Poznávali a určovali názvy rastlín, pozorovali sme stavbu a zloženie prírodnín.

Téma 2: Zásady mikroskopovania

Cieľom aktivity bolo zopakovať prácu s mikroskopom ,stavbu mikroskopu a postup pri samotnom mikroskopovaní. Túto aktivitu sme opakovali pri každej novej skupine, pretože žiaci na hodinách prírodopisu sa dostávajú k tejto činnosti len veľmi okrajovo, tak 1 -2 krát za školský rok.

Najprv sme pozorovali len stále preparáty, pretože tie sú kvalitné a obraz pod mikroskopom sa dal rýchle nájsť. Žiaci boli prekvapení stavbou rôznych

orgánov. Prevažovali preparáty z anatómie človeka. Pozorovali sme napríklad tkanivá maternice, nervy, cievy, pľúca.....

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Metódy a formy
marec	Zmyslové vnímanie prírody. Nauč sa pozorovať prírodu.	Príprav vonný kokteil pre spolužiakov. Uhádni čo som doň primiešal.	Didaktická hra, samostatná práca. Hodnotenie kvality prírodnín.
	Zásady mikroskopovania. Naučiť sa pracovať s mikroskopom a preparátmi.	Pozoruj stále preparáty, hľadaj rôzne bunky a pletivá.	Pozorovanie stálych preparátov, práca v skupinách
	Príprava vlastných preparátov. Nauč sa pracovať s preparačnými pomôckami.	Príprav preparáty z rastlinného a živočíšneho materiálu.	Tvorba preparátov, samostatná práca, pozorovanie, hodnotenie
	Svetový deň vody. Poznávaj rôzne druhy minerálnych vôd.	Na internete vyhľadaj informácie o kvalite podzemných vôd.	Práca s didakt. technikou, triedenie informácií, samostat. práca
apríl	Živá voda. Odber vzoriek z rôznych zdrojov.	Hodnotenie kvality vody. Zisti príčiny znečistenia.	Vychádzka do osady, odoberanie a vyhodnocovanie vzoriek.
	Mesiac vtáctva. Oboznám sa s chránenými vtáčimi územiaми v tvojom regióne.	Zhotov nástenné noviny s tematikou ochrany vtáctva.	Tvorba pomôcok, skupinová práca. Súťažíme a učíme sa.
	Monitoruj výskyt vtáčích druhov v okolí školy.	Zhotov búbky pre vtákov a monitoruj výskyt vtáčích druhov.	Projektová metóda, skupinová práca..
	Choroby špinavých rúk. Poznaj príčiny a dôsledky nedostatočnej hygieny na ľuds. organizmus.	Príprav pokus s odtlačkami špinavých prstov a pozoruj pod mikroskopom.	Laboratórny pokus, Pozorovanie, skupinová práca.
máj	Ochrana životného prostredia. Pomôž svojmu prostrediu, zbav ho odpadkov.	Upratuj a separuj odpad v tvojom okolí.	Tvorba letákov, nástenných novín, rieš problém, skupinová práca..
	Liečivé rastliny a ich	Pomocou kľúča určuj	Poznávanie,

význam pre človeka. Poznaj rodové i druhové názvy lieč. rastlín.	liečivé rastliny v tvojom okolí.	triedenie, skupinová práca.
Ako si dopestovať zdravú zeleninu. Poznávaj zásady ošetrovania a hnojenia. Biopôľnohospodárstvo.	Vyhľadaj na šk. pozemku choroby a škodcov zeleniny.	Pozoruj, tried', informuj sa , práca v skupinách..
Mesiac lesov. Poznávaj lesné stromy a spoločenstvá.	Zahraj si hru: Hľadanie súvislostí a nauč sa viac o lese a jej zákonoch.	Hranie rolí, didaktická metóda, .

Žiaci si zopakovali a osvojili prácu s mikroskopom a postupne už niektorí pracovali aj úplne samostatne. Práca im prinášala radosť z objavovania. Nenápadne sa zoznamovali so stavbou tkanív a pletív a poznávali rôzne tvary základnej jednotky všetkých organizmov – bunky.

Téma 3: Príprava vlastných preparátov

Cieľom tejto aktivity bolo naučiť žiakov pripravovať vlastné preparáty z rôznych rastlinných a živočíšnych materiálov. Táto aktivita bola u žiakov najobľúbenejšia. Prevládali preparáty z rastlinného materiálu. Na začiatku boli žiaci netrpezliví a málo zruční a robili veľmi hrubé rezy. Tiež sa v preparáte tvorili vzduchové bubliny, ktoré pokazili celý obraz. Postupne pri opakovaní tejto činnosti žiaci nadobúdali zručnosť, preparáty boli ostrejšie. Tie najlepšie sme odložili pre novú skupinu ako vzor, alebo sme obraz prekreslili na papier. Žiaci si navzájom pomáhali a v závere sme tiež vyhodnocovali najlepšie pripravený preparát.

Žiaci teda tvorili, objavovali a učili sa súčasne.

Téma 4: Svetový deň vody

Cieľom aktivity bolo poznávať zdroje pitnej vody na Slovensku a naučiť sa ako hospodáriť s pitnou vodou a chrániť vodné zdroje. Na túto aktivitu som využila počítačovú učebňu, kde si žiaci po úvodnom motivačnom rozhovore vyhľadávali informácie o kvalite vody, zdrojoch podzemnej vody, zásobách pitnej vody .... Získané informácie sme následne spracovali a pripravili informačný panel pre žiakov školy.

Téma 5: Živá voda

Problematika vody sa nedala prebrať na jednej aktivite, preto sme sa na nasledujúcom stretnutí venovali odberu vzoriek a hodnotení kvality vody z rôznych zdrojov. Urobili sme si vychádzku do okolia školy, prešli sme sa okolo potoka, kde bývajú naši rómski žiaci a odobrali sme vzorku vody z potoka, mláky, z pitného zdroja.

Hodnotili sme okolie rieky a zisťovali stupeň znečistenia pomocou výskytu odpadkov . Tiež sme zisťovali život potoka, teda rastlinstvo a živočíchov, ktoré sme objavili vo vode.

Neskôr sme pomocou chemického kufrika určovali obsah dusičnanov a fosforečnanov.

Cieľom aktivity bolo upozorniť na znečisťovanie vodných zdrojov v osadách odpadkami, ktoré tam nepatria a aj chemickým rozborom poukázať na zníženie kvality vody, čo má za následok vyhynutie niektorých druhov živočíchov či premnoženie rias.

Téma 6: Mesiac vtáctva

Cieľom aktivity bolo oboznámiť sa s chránenými vtáčimi územiaми v našom regióne, s potrebou poznávať a chrániť vtáctvo a dôležitý prvok našej fauny. Vtáky prispievajú k rovnováhe v prírode pri premnožení hmyzu, ktorý nám znepríjemňuje život v domácnostiach.

Zhotovili sme nástenné noviny k tejto téme a pripravili sme súťaž v poznávaní vtákov. Niektorí žiaci prispeli novou vtáčou búdkou, ktorú sme zavesili v areály školy.

Téma 7: Monitorovanie výskytu vtáčích druhov v okolí školy

Na tejto aktivite sme si stanovili dlhodobý cieľ, monitorovať výskyt vtáčích druhov v okolí našej školy. Určili sme si úlohy a postup práce. Žiaci mali zaznamenávať termín výskytu a názov druhu , ktorý sa vyskytne v areály našej školy.

Zhotovili sme jednoduché krmidlá, ktoré nám pomohli pozorovať a prilákať vtáctvo. Táto úloha sa plnila na viacerých aktivitách i mimo nich. Postupne sme zhromažďovali informácie.

Tento projekt nie je ukončený, je potrebné v ňom pokračovať v ďalšom období, napríklad na prírodovednom krúžku. Pozorovania sa dajú využiť na biologickej olympiáde u žiakov 6. a 7.ročníka.

Aktivita bola zaujímavá ale i časovo náročná.

Téma 8: Choroby špinavých rúk

Cieľom bolo zistiť príčiny a dôsledky nedostatočnej hygieny na ľudský organizmus. Pripravili sme si pokus: Uvarili sme pudíng, do ktorého sme dali odtlačky znečistených prstov. Po inkubácii v teple podobu dvoch týždňov sme pozorovali rôzne plesne, ktoré sa nám za to obdobie na pudíngu vytvorili. Z týchto plesní sme odobrali vzorky a pripravili sme preparáty, ktoré sme následne pozorovali pod mikroskopom pri rôznom zväčšení. Aktivita žiakov zaujala, bola náročná na prípravu.

Téma 9: Ochrana životného prostredia

Cieľom tejto aktivity bolo upozorniť žiakov na potrebu separácie a recyklácie odpadov. Ďalej sme zisťovali príčiny a dôsledky znečistenia životného prostredia v našom okolí. Na aktivite sme tvorili letáky, ktoré by mali motivovať žiakov na zber druhotných surovín. Hľadali sme informácie k danej téme, zaujímavosti ako napríklad: koľko stromov zachrániš ak nazbieraš 1000 kg starého , aká je energetická náročnosť pri výrobe papiera, koľko je lesov na Zemi a ako rýchlo ubúdajú...V skupinách i jednotlivo žiaci robili postery, roznášali, lepili vyrobené plagáty. Táto téma je vhodná aj na biologickú olympiádu, pretože je stále aktuálna.

Žiaci hodnotili prostredie svojho bydliska. Poukázali sme na to, že odpady v rôznom stupni rozkladu sú zdrojom nákaz rôznych chorôb a a miestom množenia hlodavcov.

Téma 10: Liečivé rastliny a ich význam pre človeka

Aktivita bola zameraná na poznávanie a určovanie rodových a druhových názvov liečivých rastlín. Cieľom bolo poznať liečivú rastlinu, oboznámiť sa zo zásadami zberu a sušenia liečivých rastlín. Príroda je naša lekárka. Vraciame sa späť k homeopatii, liečbe na prírodnej báze. Preto je potrebné, aby už žiaci sa vedeli v tejto problematike orientovať a nasmerovať ich na ochranu ,poznávanie a zber liečivých rastlín.

Žiaci pracovali v skupinách. Ich úloha bola nazbierať a podľa kľúča určovať rastliny. Na záver sme si niektoré rastliny vylisovali a urobili herbárové položky, ktoré využijeme pri opakovaní, či súťaži .

Téma 11: Ako si dopestovať zdravú zeleninu

Cieľom aktivity bolo upozorniť žiakov na výrobu biopotravín a ich význam pre ľudské zdravie. Na túto aktivitu sme využili školský pozemok. Na ňom sa nepoužívajú chemické látky na ochranu rastlín, preto by sa dalo povedať, že dopestované potraviny sú bio. Žiaci mali za úlohu vyhľadať napadnuté časti rastlín chorobami alebo škodcami. Určovali sme pôvodcov chorôb a škodcov rastlín, ich podmienky rozšírenia a spôsob inej ako chemickej ochrany. Žiaci pracovali v skupinách a na záver svoje zistenia prezentovali. Učiteľ bol ich poradca. Táto téma je veľmi obsiahla. Cieľom bolo deti zaujať, motivovať pre prácu v tejto oblasti. Aktivita sa žiakom páčila. Bola tvorivá, vyžadovala aj istú zručnosť a pozornosť. V závere si žiaci spoločne zodpovedali otázku, koľko času, vedomostí a ľudského úsilia je potrebné na to, aby sme si dopestovali zdravú zeleninu. Tým sme podnietili i vzťah k poľnohospodárskej práci i k tomu, že potraviny si máme vážiť a neplytváť nimi.

Téma12: Mesiac lesov

Táto aktivita nadväzovala na aktivitu o životnom prostredí. Cieľom bolo oboznámiť sa s druhovou skladbou lesa, jeho etážami i zákonitosťami a vzťahmi. V prírode všetko so všetkým súvisí, existujú väzby, vzťahy. Ak

dôjde k narušeniu jednej zložky, ako domino sa zrútiť ďalšie zložky ekosystému. Na potvrdenie tejto teórie sme si zahráli hru: Sieť súvislostí.

Každý žiak dostal kartičku, na ktorej bol názov postavy, ktorú mal v tejto hre zahráť. Napríklad: drevorubač, prales, vedec, plantážnik, domorodec, výrobca rýchleho občerstvenia, politik, cestár, chorá žena ..... Na úvod každý prečítal svoju charakteristiku. Druhá časť hry pozostávala z vytvárania siete súvislostí. Prvý žiak napríklad „prales“ dostal do rúk kľbko, ktoré mal podať ľubovoľnému členovi s odôvodnením. Postupne sme vytvorili sieť a potvrdili, že naozaj všetko so všetkým súvisí. A preto i tvrdenie, že ubúdaním dažďového pralesa v Brazílii sa ovplyvnia klimatické podmienky v Európe, sa nám zdala už reálnejšia. Mnohí si myslíme, že sa nás niektoré dôsledky v narušení ekosystémov nedotýkajú.

Túto aktivitu sme robili aj so žiakmi 5. i 9. ročníka. Aj keď vedomosti u starších žiakov boli väčšie, bolo zaujímavé sledovať priebeh hry aj u mladších žiakov.

Zaujímavé momenty, pozitíva aktivity:

Trojmesačný plán aktivít zahŕňal témy, ktoré robili činnosť na aktivitách pestrou. Zaujímavé momenty boli hlavne pri didaktických hrách: Sieť súvislostí, Vonný kokteil. Žiaci boli aktívni, snažili sa byť originálni. Dokázali vyjadriť svoj názor, odôvodniť svoje tvrdenie. Hry podporili aj ich komunikatívnosť.

Ďalšou príjemnou aktivitou pre žiakov boli vychádzky, hlavne u mladších žiakov. Návštevu v osade chceli žiaci ukázať kde a ako bývajú. Sami zhodnotili svoje prostredie, niektorí vyjadrovali i svoju nespokojnosť nad špinavým potokom, v ktorom sa v lete kúpali a predtým si ho museli vyčistiť.

Žiaci veľmi radi súťažili. Pripravila som pre ne súťaže nielen v triede ale i v areály školy, kde okrem vedomostí museli zapojiť rýchlosť, obratnosť, zdatnosť. Táto činnosť bola zaujímavejšia pre žiakov 5. a 6. ročníka.

Pokus, mikroskopovanie, výroba preparátov to boli aktivity, ktoré zaujali všetky vekové skupiny. Zaujímavým momentom bolo, keď skúšali urobiť preparát zo všetkého čo našli v svojom okolí, nielen rastliny, živočíšne telá, ale i napríklad vlasy, mihalnice, šupina z pokožky, tkaniny....

Témy, ciele i úlohy, ktoré som si vybrala, som musela počas aktivity prispôbovať požiadavkám a náladám žiakov. Učiteľ tu pôsobil len ako sprievodca, koordinátor. Aby som udržala pozornosť žiakov, musela som niekedy zmeniť postup či dokonca čiastočne obmeniť tému. Ak boli žiaci netrpezliví, vkladala som do aktivity hry, hádanky, hlavolami, ktoré som mala pripravené. V skupine pracovali rôzni žiaci. Boli i takí, ktorí predčasne odišli, alebo opačne, takí ktorí by pracovali dlhšie.

Žiaci sa učili formou hry, nenásilne. Priebeh aktivity bol úplne iný ako na vyučovacej hodine. Výhodou bolo i to, že sa žiak po istej prestávke, kedy

navštevoval inú aktivitu v projekte , mohol vrátiť späť na moju aktivitu. Tým sa cítil neobmedzovaný, slobodný vo výbere.

Ak žiak absolvoval viackrát danú aktivitu, získaval väčšiu zručnosť a bol mi nápomocný pri práci s mladšími žiakmi.

Žiaci sa začali zaujímať viac o svoje okolie, čistotu v triedach, okolie školy, vlastnú hygienu.

Pozitíva tejto aktivity sa prejavujú postupne. Je potrebné aby sme pokračovali vo výchove žiakov v enviromentálnej oblasti, pretože dva roky je veľmi krátky čas.

Som veľmi rada, že som mohla v rámci projektu „Godžaver grajoro“ viesť enviromentálnu výchovu, ku ktorej mám veľmi blízky vzťah. Myslím si , že len učiteľ, ktorý sa venuje tejto činnosti celým srdcom, môže obohatiť nielen žiakov ale i seba tým, že sa musí neustále vzdelávať.

Aktivita : Starostlivosť o dieťa

Mgr. Katarína Danková

Cieľom aktivity je pripraviť žiaka na úlohu rodiča a predovšetkým matky. Naučiť ich ako sa postarať o dieťa, aby malo pred sebou plnohodnotný život. Vzhľadom k tomu, že viaceré žiačky pochádzajú z viacpočetnej rodiny a venujú sa svojim mladším súrodencom, využijú tieto základné vedomosti o starostlivosti o dieťa získané na aktivite už teraz. Hravou formou, krok za krokom získavajú vedomosti, čo všetko taký malý človečik potrebuje pre zdravý vývoj.

Aktivitu „ Starostlivosť o dieťa “ sme rozdelili do tématických celkov podľa etáp ľudského života: novorodenec, batolňa, predškolský vek, mladší školský vek, starší školský vek, puberta, dospievanie.

Aktivitu sa zúčastňovali žiaci od 1.-9. ročníka. Dievčatá ale aj chlapci sa veľmi radi zúčastňovali tejto aktivity. Niektoré úlohy sme často opakovali.

Téma: Novorodenec

Cieľ:

Vývoj pred narodením, starostlivosť o matku počas tehotenstva

Pôrod a príchod domov z nemocnice

Starostlivosť o novorodenca – kúpanie, prebaľovanie, obliekanie

- starostlivosť o zdravie, návšteva lekára,

- predchádzanie chorobám

Úlohy: Tému sme začali rozprávaním o období deviatich mesiacov, kým sa dieťa narodí. Čo sa deje s matkou, zmeny ktoré nastanú pre ženu, ako sa má matka o seba starať (nedrogovať, nepiť alkohol, nefajčiť). Hovorili sme o pravidelných návštevách gynekológa a príprave na pôrod a príchod dieťaťa na svet. Upozornila som na hygienu tela po pôrode, hygiena prsníkov pri kojení a dôležitosť dodržania šestonedelia. Ukázali sme si a pomenovali základnú výbavičku pre novorodenca – oblečenie, kozmetika. Najzaujímavejšia téma pre všetky dievčatá bola téma – kúpanie, prebaľovanie, obliekanie novorodenca. K tejto téme sme sa počas všetkých aktivít stále vracali. Vysvetlili sme si postup pri kúpaní (teplota vody, výber kozmetiky a rôznych pomôcok), obliekání a naučili sme sa novorodenca zabaliť do ortopedických nohavičiek. Hovorili sme si o strave novorodenca – materinské mlieko, ale učili sme sa pripraviť aj umelú výživu (Nutrilon, Sunar, Beba). Upozornila som ich na dôležitosť starať sa o zdravie novorodenca, predchádzať chorobám a úrazom. Pri tejto téme sme si ukázali postup poskytnutia prvej pomoci pri oživovaní, dusení, popálení a pod..

Pomôcky: Kniha – Naše dieťa , Príručka ČK, Základná výbavička – látkové plienky, pampers, gumové a ortopedické nohavičky, košieľky, svetríky, čiapky, dupačky, zavinovačka, osušky, deka, vanička, podložka, kozmetika (mydlo, šampón, mlieko, olej)

Metódy: Rozhovor, didaktické hry

Téma: Batola

Cieľ:

Prvý rok dieťaťa – lezenie, prvé zvuky, prvé kroky

Návyky – spánok, strava, hygiena

Úlohy: Pri tejto téme spolu s dievčatami sme si prezerali knihy, leporelá, spievali detské piesne, riekanky, tancovali detské tanččky. Zaujala ich téma zvuky a napodobňovanie rôznych zvukov. Hovorili sme o prvých krokoch, neisté. Niektoré dievčatá držali leporelá prvý krát v rukách. Určovali sme zvieratá podľa zvukov , obrázkov a naopak. Vykonávali sme určité úkony – ťap ťap ťapušky, pá-pá a pod. Pripravili sme jednoduché jedlá, instantnú kašu, čaj, výživu s piškótami. Pri návykoch sme hovorili o pravidelnom spánku, o vlastnom mieste na spanie, pravidelná strava a hygienické návyky. Dievčatá hovorili o tom, že v jednej posteli doma spia 2-3 deti, dieťa je vtedy, keď je na neho čas, umývanie ráno a večer je nutné iba vtedy ak idú k lekárovi. Pojem a predmet nočník je pre dievčatá neznámy.

Pomôcky: Kniha – Naše dieťa, Leporelá, Magnetofónové nahrávky – piesne, riekanky, básničky, Hračky, Zvieratká

Metódy: Rozhovor, didaktické hry

Téma: Predškolský vek

Cieľ:

1. Samostatnosť – obliekanie, jedenie, hygienické návyky
2. Poznávanie tvarov, farieb a veľkostí
3. Rozvoj jemnej motoriky

Úlohy: Už pri vstupe aktivita dievčatá zaujala pomôckami na stolovanie. Dievčatá obdivovali detský príbor, detské tanieri. Učili sme sa používať a správne držať detský príbor. V ďalšej časti sme rozvíjali jemnú motoriku – navliekali sme korále, šrubovali sme kolieska, šnuovali topánky, zapínali gombíky, viazali mašle. Na týchto aktivitách dievčatá pracovali ako malé deti, spievali, tancovali, poznávali farby, tvary pomocou prirovnaní a obrázkov. Návšteva tunajšej MŠ bola prekvapením aj pre mňa. Dievčatá nevyhádzali z údivu a ohromene obzerali priestory pre deti. Niektoré boli prvykrát v MŠ. Boli prekvapené tým, že každé dieťa má svoju posteľ, svoje miesto pri stole, skrinku, uterák a množstvo hračiek, s ktorými sa cez deň môže hrať.

Pomôcky: detský príbor, tanieri, obrus, servítky

Predmety na rozvoj jemnej motoriky – korálky, kolieska, drevené matky, drevené skladačky

Metódy: Rozhovor a didaktické hry

Téma: Mladší školský vek

Cieľ:

Nástup do školy, Povinnosť, zodpovednosť, pravidelnosť

Úlohy: Táto téma bola pre dievčatá nezaujímavá, nezapájali sa. Nástup dieťaťa do školy spôsobuje problémy rómskym deťom, ťažko sa prispôbujú, odmietajú spolupracovať, plniť si povinnosti a nepoznajú pojem zodpovednosť. Ich disciplína je veľmi uvoľnená, cítia sa obmedzované, nie sú samostatné, nedokážu sa postarať o svoje veci, sú dezorientované v priestore, nevážia si svoje ani cudzie veci. Boli zvyknuté na nepravidelný spôsob života s vedomím, že o všetko sa stará rodič.

Metódy: Rozhovor

Téma: Starší školský vek

Cieľ:

1. Naučiť dieťa starať sa o seba, o svoje telo a svoje potreby

Úlohy: Hygiena tela, oblečenia, starostlivosť o seba, správna strava – ani táto téma nebola zo začiatku obľúbená. Až keď sme začali hovoriť o hygiene tela a ukázala som kozmetiku dievčatá sa začali viac zaujímať. Začali rozprávať o pravidelnom kúpaní, sprchovaní, umývaní vlasov a strihaní nechťov. Niektoré dievčatá túto činnosť nevykonávajú veľmi často, nemajú teplú vodu, vaňu. Pravidelná starostlivosť o oblečenie, čistota a primeranosť oblečenia dievčatá zaujímala len čo sa týkalo módy. Pri tejto príležitosti som ich upozornila na ďalšie aktivity, „Chcem byť pekná“, „Kaderničky, kozmetička“, ktorej sa mohli zúčastniť v rámci projektu.

Pomôcky: kozmetiky, hrebene, šampóny, mydlá, nožnice, krémy, rúže, očné tiene, časopisy, (Burda)

Metódy: Rozhovor a didaktické hry

Téma: Puberta

Cieľ:

1. Poučiť o zmenách v tomto období

Úlohy: Aktivitu som začala čítaním z knihy – Dievčenský salón krásy. Zmeny ktoré v tomto období dievčatá prežívajú pôsobia na ne rôzne – niektoré sú tiché, utiahnuté iné veľmi suverénne. Tieto zmeny zapríčiňuje dospievanie – puberta. Vyvoláva zmenu nielen v tele, ale aj v správaní. Dievčatá dostávajú prvýkrát menštruáciu, mení sa tvar ich tela. Dievčatá sa nezapájali do diskusie, nechali hovoriť mňa. Vysvetlila som im pravidelný menštruačný cyklus, čo s tým súvisí, hygienu počas menštruácie, výber menštruačných vložiek, tampónov a ich pravidelná výmena. Ak nastanú problémy, návšteva gynekológa. Ďalej sme pracovali s knihami plnými otázok a odpovedí o puberte, sexe, vzťahoch medzi chlapcami a dievčatami. Čítala som otázky

a odpovede z kníh, niektoré ich zaujali iné vyvolali úsmev. Zaujali ich témy menopauza, plodnosť, plodnosť mužov, choroby (AIDS)

Pomôcky: Knihy – Dievčenský salón krásy, City, sexualita, AIDS, Prichádza puberta, Sme zaľúbení, Vzorky menštruačných vložiek, tampónov

Metódy: Rozhovor, čítanie z kníh, didaktické hry

Téma: Dospievanie

Cieľ:

1. Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami

2. Prvé sexuálne pocity

3. Sexualita a čo s ňou

Úlohy: Pri tejto téme som vychádzala z knihy – Sexualita a čo s ňou. Je to téma veľmi častá medzi deťmi v období dospievania. Čo je príťažlivosť a orientácia v sexe, iné druhy orientácie. K týmto témam sa deti dostávajú nevhodným spôsobom (internet, kamaráti, časopisy). Téma deti zaujala, ale do diskusie sa nezapájali, len počúvali. Hovorila som o prvých vzťahoch medzi chlapcami a dievčatami – priateľ, kamarát, o prvých príznakoch sexuálnej príťažlivosti a prvom sexuálnom styku. Až tu dievčatá začali rozprávať, nie o sebe ale o kamarátkach, ktoré už tieto prvé skúsenosti mali za sebou. Poučila som ich o rizikách pri skorom pohlavnom styku – nechránený styk, choroby, neželané tehotenstvo. Upozornila som ich na prevenciu, používanie antikoncepcie, kondómov a hlavne návšteva lekára. Nedokázali sa odreagovať, uvoľniť a rozprávať o týchto veciach otvorene.

Pomôcky: Kniha – Dievčenský salón krásy, Antikoncepčné tabletky, kondómy

Metódy: Rozhovor

Dátum	Téma	Úloha	Poznámky
Január	Novorodenec- vývoj pred narodením	Starostlivosť o matku počas tehotenstva. Pôrod.	Obrazový materiál. Knihy.
	Novorodenec- prvé dni.	Príprava na prvé dni po pôrode, príchod domov z nemocnice. Základná výbavička pre dieťa.	Zoznam vecí, ktoré potrebuje dieťa- ukážky.
	Novorodenec	Kúpanie, prebaľovanie, obliekanie, kŕmenie.	
	Novorodenec	Predchádzanie úrazom, chorobám, návšteva lekára, pravidelné očkovanie,	Poskytovanie prvej pomoci- umelé dýchacie
Február	Batoľa- prvý rok dieťaťa	Prvé kroky, slová/zvuky/.Strava. Pravidelné očkovanie.	Jedálny lístok, jednoduché jedlá.
	Batoľa- 2-3. rok dieťaťa.	Návyky- pravidelná strava, spánok, hygienické návyky- nočník	
	Predškolský vek	Používanie príboru, pitie z pohára. Obliekanie, obúvanie.	Detský príbor pohár, taniere.
	Predškolský vek	Návšteva materskej škôlky. Poznávanie farieb, tvarov, veľkosti, počet.	Riekanky, básničky, pesničky, zvuky zvierat- prvé knihy.
Marec	Mladší školský vek	Nástup do školy. Povinnosti, pravidelnosť, zodpovednosť.	
	Starší školský vek	Starostlivosť o svoje zdravie, Hygiena tela a oblečenia.	
	Puberta	Zmeny, ktoré nastávajú v tele, menštruácia. Dozrievanie- pocity dievčat a chlapcov v tomto období sú iné.	Hygiena počas menštruácii aj mimo nej Vložky hygienické ukážky, význam apoužitie.
	Dospievanie	Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami. Predčasné sexuálne zblíženia.	Antikoncepcia

Pozitíva:

- príprava na úlohu rodiča- matky
- uplatnenie vedomostí už teraz pri starostlivosti o mladších súrodencov
- vedieť sa postarať o dieťa, dať mu všetko, aby mohlo prežiť plnohodnotný život
- snaha začleniť sa do spoločnosti

Zaujímavosti:

niektoré dievčatá po prvýkrát držali takéto bábiky , kúpali ich, obliekali , nevedeli, že leporelo je prvá detská kniha a na čo slúži
pri návšteve MŠ boli prekvapené, že každé dieťa má svoje miesto pri stole, skrinku na uloženie oblečenia, vlastný uterák a hlavne má svoju posteľ,

Aktivita : Malý Peťko

Mgr. Jana Demčáková

Na aktivitách Malý Peťko som pracovala so žiakmi 1. a 2. ročníkov. Žiaci 1. roč. prichádzajú do nového prostredia, medzi nové tváre a čakajú ich nové povinnosti. Väčšina žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia opúšťa po prvýkrát svojich rodičov, /hlavne matku/ pretože títo žiaci nenavštevujú materskú školu. Aby všetko zvládli, bez väčších problémov, na prvých stretnutiach sme sa zoznámili s novým kamarátom Peťko, ktorý im pomáhal riešiť rôzne situácie.

Ciele

1. zážitkovým vyučovaním naučiť žiakov 1. stupňa so základnými pravidlami slušného správania sa v rôznych situáciách, ktoré sa vyskytujú nielen na vyučovaní, ale hlavne v praxi
2. naučiť ich zodpovednosti, vedieť využívať svoje práva a plniť si povinnosti
3. rozvíjať vzájomnú úctu pri komunikácii
4. rozvíjať u detí pocit osobnej istoty v kolektíve
5. utvárať pozitívny vzťah k sebe, uvedomovanie si seba samého
6. rozvíjať zdravé sebavedomie a rovnováhu medzi sebaúctou a úctou k druhým
7. rozvíjať slušné správanie, čestnosť, ohľaduplnosť, pomoc slabším
8. upevniť komunikačné zručnosti v medziľudských vzťahoch
9. vytvárať rešpekt a úctu voči všetkým ľuďom
10. vzbudiť u žiakov zdravú sebaúctu a poukázať na dôležitosť každého dieťaťa v spoločnosti aj rómskej menšiny
11. rozvíjať slovnú zásobu a používať spisovný slovenský jazyk

Časovotematický plán

Téma Cieľ	Úloha	Metódy	Pomôcky
Ja Vedieť sa predstaviť, pozdraviť	Utváranie pozitívneho vzťahu k sebe a iným, vytváranie u žiakov zdravej sebaúcty	Didaktická hra	Ja som Peťko – obrázok magnetofón CD- spieva celá škôlka
Ja Precvičovať používanie slovíčok ďakujem, prosím, nech sa páči	Rozvíjanie vzájomnej úcty k sebe a iným, upevnenie komunikačných zručností v medziľudských vzťahoch	Didaktická hra	Naša vlajka – temperové farby
Ja Vedieť oslovovať dospelých ľudí, používanie tykania a vykania	Prejavovanie otvorenosti, priamosti, rozvíjanie zdravého sebavedomia	Didaktická hra	Strom priateľstva
V škole Dodržiavať zásady tolerancie a spolupráce	Dodržiavanie pravidiel slušného správania medzi spolužiakmi, rozvíjať toleranciu a spoluprácu	Didaktická hra	
Formy dorozumievania sa Oboznámiť sa s písomným prejavom pri písaní pohľadnice	Na pošte Zásady slušného správania, etiketa pri písaní listu, pohľadnice	Motivačné rozprávanie	obrázky z rozprávky Ako išiel list na vandrovku, výkres
Formy dorozumievania sa Oboznámiť sa s ústnym prejavom pri telefonovaní	Telefonovanie Zásady bontónu a etikety pri telefonovaní, dôležité telefónne čísla	Motivačná demonštrácia	telefóny
V šk. jedálni Poznať základné zásady stolovania v čase obeda v šk. jedálni	Dodržiavanie pravidiel slušného správania sa pri obede, používanie príboru	Motivačná demonštrácia	príbor, taniere, pohár

V reštaurácii Vedieť dodržiavať slušné správanie v reštaurácii	Zoznámene sa s pojmami jedálny lístok, menu, bontón a zásady slušného správania pri pozvaní a platení, vchádzaní do reštaurácie	Námetová hra	jedálny lístok, peniaze, peňaženka, jedlo, tácka, tanieri, príbor
U lekára Zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní v ordinácii a v čakárni lekára	Zásady slušného správania v čakárni a u lekára pri vyšetrovaní, používanie pozdravov, slov-ďakujem, prosím ,nech sa páči Pojmy- ordinácia, čakáreň, lekáraň, recept, lekár, zdravotná sestra	Námetová hra	krabičky od liekov, biele plášte, lekárske pomôcky
V divadle Zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri návšteve divadelného predstavenia	Dodržiavanie bontónu pri príchode na divadelné predstavenie, počas a pri skončení divadelného predstavenia	Motivačné rozprávanie	obrázky z divadelného predstavenia
V autobuse zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri cestovaní autobusom	Dodržiavanie pravidiel slušného správania pri cestovaní autobusom, ako sa kupujú lístky, ako sa správame ak sedíme, ako ak stojíme, používanie pozdravov	Námetová hra	autobus z krabice, vodičský preukaz cestovné lístky
V obchode Zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri nakupovaní v obchode	Zásady slušného správania pri nakupovaní s košíkom /v supermarketoch / a bez košíka, používanie pozdravov a slov-ďakujem, prosím,	Námetová hra	rôzny tovar, pokladňa, peniaze,

Téma: Ja

Cieľ: vedieť sa predstaviť, pozdraviť

Úloha: utváranie pozitívneho vzťahu k sebe a iným, vytváranie u žiakov zdravých sebaúctu

Metódy: didaktická hra

Pomôcky: škatuľa so zrkadlom, obrázok Peťka, CD – Spieva celá škôlka, obrázok slnka a mesiaca

Didaktická hra : Najdôležitejšia osoba na svete

Cieľ: primerane hodnotiť svoje správanie a uplatňovať zdravé sebavedomie a istotu v správaní

So žiakmi sedíme v kruhu, podávame si škatuľu s vrchnákom, ktorá má vo vnútri zrkadlo. Každý žiak sa do nej pozrie a porozpráva čo vidí. Kto som? Aký som? Žiaci sa predstavia celým menom a porozprávajú o sebe – čo radi robia, čo nemajú radi, koľko majú rokov a pod.

Didaktická hra: Ja som Peťko

Cieľ: oboznámiť žiakov prečo sa naša aktivita volá Malý Peťko

So žiakmi sedíme v kruhu : Deti predstavím vám vášho nového kamaráta, ktorý sa volá Peťko, je to chlapec ako vy, ktorý by sa veľmi rád a všade slušne správal a my sa ho to pokúsime naučiť. Keďže je to chlapec veselý a veľmi rád si spieva, naučíme sa o ňom pieseň.

Nácvik piesne :

Slová :

Pozrite sa deti, Peťko ku vám letí – my sme deti smelé je to veru tak,
Po svete si lietam a život ma baví – slušný je to chlapec aj sa vždy pozdraví
Ďakujem a prosím to nás stále baví – pozdraviť sa vieme, my sme deti smelé
Kto by nechcel chlapca, čo ho v škole čaká –
stále sa usmieva skoro nikdy nenahnevá

Hudba: Ľ.Hreha /pieseň Drak/ CD : Spieva celá škôlka

Po naučení piesne žiaci dostali úlohu – nakresliť svojho nového kamaráta ako si ho predstavujú. Potom dostali rozstrihané obrázky, ktoré mali poskladať, /skladačkou boli prekopirované obrázky chlapca/

Didaktická hra: Mesiac a Slnko

Cieľ: precvičiť rôzne typy pozdravov

So žiakmi si pripravíme slnko a mesiac z papiera. Žiakov rozdelíme do dvoch skupín – deň a noc. Žiaci zo skupiny deň si zvolia spomedzi seba slnko, druhá skupina noc si zvolí mesiac. Spoločne sa naučíme báseň, ktorú dramatizujeme:
Slniečko vždy pozdrav : Dobré ráno, keď ti lúčmi z očíek sfúkne sen. A cez deň pred bránou i za bránou všetkých ľudí pozdrav : Dobrý deň.

Keď sa zotmie, pozdrav: Dobrý večer, mesiačiku povedz :Dobrá noc.

Ráno: Dobré ráno! Na dobrú noc: Dobrú noc. Večer : Dobrý večer. Keď zabudneš na pozdrav, tak si túto báseň zavolaj vždy rýchlo na pomoc.
Záver :žiaci si zážitkovou formou osvojili žiadúce formy prosociálneho správania a sociálnej komunikácie

Téma : Ja

Cieľ: precvičovať používanie slovíčok ďakujem, prosím, nech sa páči

Úloha: rozvíjanie vzájomnej úcty k sebe a iným, upevnenie komunikačných zručností v medziľudských vzťahoch

Metódy: didaktická hra

Pomôcky : šatka, temperové farby

Didaktická hra: Moje meno, tvoje meno

Cieľ: utvárať pozitívny vzťah k sebe a druhým

Žiaci sedia v kruhu, jeden chodí so šatkou v ruke, v strede kruhu a hovorí: Ide Adam okolo, vykračuje veselo, kto sa naňho pozrie, tak nám meno povie. Ku komu položí šatku, ten ju zoberie, postaví sa a otočí sa k žiakom nadviaže s nimi očný kontakt, pričom zreteľne vysloví pozdrav, svoje meno a pokračuje v rozprávaní riekanky.

Didaktická hra: Čia je to ruka?

Cieľ: správať sa uvoľnene a nenútené

Žiakov rozdelíme do dvoch skupín. Prvá skupina sa postaví do radu so zatvorenými očami, druhá skupina vyberie jedného žiaka, ktoré bude podávať ruku všetkým členom prvej skupiny. Tí majú za úlohu zistiť, kto ich pozdravil.

Didaktická hra: Naša vlajka

Cieľ: spoločne so žiakmi vyrobiť vlajku našej aktivity

Učiteľka pripraví výkres so slniečkom uprostred, kde vlepíme obrázok chlapca. Žiakom postupne temperovými farbami natrieme dlaň pravej ruky, ktorú postupne odtláčajú okolo slniečka do tvaru lúčov. Pri práci precvičujeme slovíčka ďakujem, prosím, nech sa páči.

Didaktická hra: Strom priateľstva

Cieľ: utváranie pozitívneho vzťahu k sebe

Na baliaci papier nakreslíme strom. Žiaci si nakreslia ľubovoľné kartičky s obrázkami tzv. symboly, ktoré charakterizujú nejaký skutok, činnosť, vlastnosť, ktorú by chceli zrealizovať.

Napr. hračka – požičiam ju kamarátovi, ruka – pomôžem kamarátovi, kniha – budem viac čítať a pod. Počas pripínania symbolov dbáme na používanie slovíčok ďakujem , prosím, nech sa páči.

Didaktická hra: Návčik básne

Dve zázračné slová viem, pri sebe ich nosím. To prvé je ďakujem a to druhé prosím.

Keď poprosíš, tak pre teba každý všetko urobí. Slovko prosím ako kvietok každú žiadosť ozdobí.

Ak nám niekto niečo dáva, ak si pre nás nájde čas, poďakujme, urobí to určite aj druhý raz.

Téma : V škole

Cieľ: dodržiavať zásady tolerancie a spolupráce

Úloha: dodržiavanie pravidiel slušného správania medzi spolužiakmi, rozvíjať toleranciu a spoluprácu

Metódy: didaktická hra

Pomôcky: loptička,

Didaktická hra: Lopta priateľstva

Cieľ: utvárať a rozvíjať sociálne cítenie

Žiaci sedia v kruhu a kotúľajú si loptičku. Skôr než loptičku odkotúľajú povedia meno svojho kamaráta a pripoja k nemu jeho vlastnosti. Napr. kotúľam loptičku Petrovi, je to dobrý kamarát, lebo mi požičal autičko.

Didaktická hra: Dvojičky

Cieľ: práca vo dvojici - rozvíjať spolupatričnosť a spoluprácu, jemnosť a vzájomné ochraňovanie

Úlohou žiakov je pohybovať sa rovnako a plynulo vo dvojici. Dvojica má zviazané nohy stužkou a vykonáva rôzne pohyby napr. ide pomaly, rýchlo dopredu, otočí sa, lezie po štyroch a pod.

Didaktická hra: Klbko

Cieľ: rozvíjať pozitívny vzťah k sebe a druhým

Žiaci sedia v kruhu a hádžu si klbko vlny. Skôr než odhodia nadviažu zrakový kontakt so svojím priateľom. V strede vzniká pavučina priateľstva. Žiaci sa snažia odpovedať na otázky – prečo si hodil klbko práve jemu, je to dobrý priateľ a prečo?

Didaktická hra: Slepý had

Cieľ: rozvíjať toleranciu a spoluprácu

Členovia skupiny sa postavia do zástupu, chytia predchádzajúceho za plece a zatvoria oči. Prvý má oči otvorené a vedie hada cez ozajstné alebo vymyslené prekážky. Každú prekážku ohlásí nasledujúcemu v zástupe zdvihnutím pleca. Ten, keď prekážku obíde, podá výstrahu takým istým spôsobom ďalej.

Záver :Dodržiavali sme pravidlá slušného správania v triede, rozvíjali sme podporu vzájomnosti, spokojnosti, tolerancie a spolupráce.

Téma : Formy dorozumievania sa

Cieľ: oboznámiť sa s písomným prejavom pri písaní pohľadnice

Úloha: Na pošte

zásady slušného správania, etiketa pri písaní listu, pohľadnice

Metódy: motivačné rozprávanie, didaktická hra

Pomôcky: obrázky k rozprávke Ako išiel list na vandrovku

Úvod – rozhovor so žiakmi – uhádni kto je na obrázku? /rozstrihaný obrázok poštára/

1. časť – porozprávaj, čo vieš o práci poštára , na čo chodíme na poštu

2. časť – rozprávka pomocou obrázkov – Ako išiel list na vandrovku - cesta jedného listu – opis, čo musí prekonať list kým sa dostane od odosielateľa k adresátovi – vysvetlenie pojmov – list, obálka, adresa, poštová schránka, známka, pohľadnica

úloha : poukladaj obrázky podľa postupnosti

3. časť- výroba pohľadnice s vlastným motívom

žiaci si nakreslia svoj najkrajší obrázok a vyrobia z neho pohľadnicu – naučíme sa základným pravidlám ako poslať pohľadnicu, načo nesmieme zabudnúť a kedy ju posielame

4. časť – záver – Hra na poštára :

Každý žiak dostane číslo / očíslovaní musia byť aj domy, podľa toho poštár vie kde ma priniesť poštu/ hru začína učiteľ – Stratil sa list má ho číslo 6, žiak s číslom 6 čo najrychlejšie odpovedá – ja ho nemám, má ho číslo 4 atď. Z hry vypadáva ten žiak, ktorý nevie rýchlo reagovať, alebo povie číslo, ktoré už vypadlo. Víťazom hry sa stáva poštár.

Záver : žiaci sa oboznámili s prácou poštára a s využitím možnosti písomného styku ako je písanie listu a pohľadnice.

Téma : Formy dorozumievania sa

Cieľ: oboznámiť sa s ústnym prejavom pri telefonovaní

Úloha: Telefonovanie

Zásady bontónu a etikety pri telefonovaní, dôležité telefónne čísla

Metódy : Motivačná demonstrácia

Pomôcky : telefóny , pracovné listy

Úvod – rozhovor so žiakmi – uhádni hádanku : Čierne uško, čierne bruško, o stenu je prikutý, zato správy našim známym skôr zanesie ako ty! - telefón

1. časť – porozprávaj čo vieš o telefóne – z čoho sa skladá, ako funguje , aké druhy telefónov poznáš

2. časť – hráme sa na telefonovanie – dvojice žiakov majú na kartičkách pripravené postavy a dialóg, ktorý majú zahrať telefonovaním 1. mama a dcéra – dcéra telefonuje mame, že potrebuje kúpiť nové farby; 2. mama a pani učiteľka - p. uč. telefonuje matke, že žiačka sa necíti dobre ; 3. otec a opravár – otec telefonuje opravárovi, aby prišiel opraviť práčku ; 4. žiak a žiak –

spolužiak telefonuje spolužiakovi , lebo nebol v škole ; 5. vnučka a babka – vnučka pozýva babku na oslavu /

3. časť- po každom dialógu zhodnotíme prácu žiakov upozorníme na prípadné chyby a pochválime za správne pravidlá pri telefonovaní

4. časť – každý žiak si vyrobí svoj mobilný telefón z papiera , navrhne jeho dizajn, značku a pod.

5. časť – žiaci vypracúvajú pripravené pracovné listy

1. roč. – úlohy – slepý telefón – dopln čísllice, ktoré na telefón chýbajú, nájdi čo k čomu patrí – spoj pomotané cestičky – telefónneho čísla a postavy hasiča, lekára, policajta

2. roč. – úlohy – vypracuj doplnovačku, zakrúžkuj správne odpovede- ako správne telefonujeme?

6. časť – záver – spoločne so žiakmi zopakujeme základné pravidlá pri telefonovaní , čo sa patrí a čo nie, kedy treba mobilný telefón vypnúť, a taktiež zopakujeme dôležité tel. čísla – hasiči, polícia a prvá pomoc – upozorníme tiež, že telefón a vytáčanie čísel neslúži na hranie

Záver : žiaci sa oboznámili so základnými pravidlami slušného správania pri telefonovaní z pevnej linky aj mobilného telefónu, zopakovali si základné telefónne čísla, aj napriek tomu že už aj žiaci 1. roč. vlastnia mobilné telefóny , nie všetci poznajú pravidlá slušného telefonovania, žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia mali možnosť vyskúšať si telefonovanie po prvý raz , hoci ich slovná zásoba bola minimálna

Téma : V školskej jedálni

Cieľ: Poznať základné zásady stolovania v čase obeda v školskej jedálni

Úloha: dodržiavanie pravidiel slušného správania sa pri obede, používanie príboru

Metódy: motivačná demonštrácia, motivačný rozhovor

Pomôcky: taniera, príbor, poháre, mištičky

I.

Úvod – pred začatím aktivity žiaci spoločne navštívili školskú jedáleň počas výdaja obedov

1. časť – po príchode do triedy sme zhodnotili správanie žiakov počas obedu v školskej jedálni. Žiaci hodnotili správanie svoje aj ostatných žiakov , čo sa im páčilo, čo nie.

2. časť – motivačný rozhovor - ako pomáhaš pri stolovaní doma?

3. časť – ukážka stolovania – spoločne so žiakmi sme pripravili stolovanie k obedu pre hosťa – ukážka uloženia tanierov, príboru, pohára, mištičky na kompót

4. časť – práca s papierom – žiaci pracovali s papierovými ukážkami taniera, príboru a jedla , úlohou bolo vystrihnúť tanier a jedlo, nalepiť naň menu na

obed, správne rozložiť okolo taniera príbor a všetko nalepiť na farebný papier, ktorý predstavoval obrus, všetky práce sme nalepili na veľký baliaci papier, ktorý predstavoval stôl.

Záver :spoločne so žiakmi sme vyhodnotili ukážky stolovania a žiaci sami zhodnotili ako sa im práca podarila

II.

úvod

pred začatím aktivity sme sa so žiakmi zúčastnili obedu v školskej jedálni a všimli sme si chyby, na ktoré sme upozornili minulý týždeň

- 1.časť – po príchode do triedy sme vyhodnotili správanie žiakov pri obede v školskej jedálni

- 2. časť – práca s obrázkom – časopis Šikovniček

- žiaci po prezretí obrázku rozprávajú čo sa pri stole patrí a čo nie, ktorý žiak na obrázku sa správa slušne a ktorý porušuje pravidlá slušného správania pri stole

- 3.časť – ukážka stolovania

- zopakovanie z minulej hodiny – prestieranie k obedu – rozloženie tanierov, príboru, pohára a mištičky na kompót

- 4.časť – ukážky slávnostného stolovania k rôznym príležitostiam napr. Vianoce, Veľká noc, svadba, detská oslava /použitie časopisov Dorka, Nápady a rady/

- 5. časť – výroba menoviek na slávnostné stolovanie k detskej oslave

Záver : žiaci sa zážitkovým vyučovaním naučili správne rozložiť príbor a používať ho , žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia vôbec tento pojem nepoznali, doma používajú iba lyžicu, taktiež nepoznali pojmy – plytký a hlboký tanier, nechápali prečo sa používa pri stolovaní toľko tanierov

Téma : V reštaurácii

Cieľ: vedieť dodržiavať slušné správanie v reštaurácii

Úloha: zoznámenie sa s pojmami jedálny lístok, menu, bontón a zásady slušného správania pri pozvaní a platení, vchádzaní do reštaurácie

Metódy : námetová hra, motivačný rozhovor

Pomôcky : jedálny lístok, peniaze, peňaženka, tácky, jedlo, taniere, príbor

Úvod : motivačný rozhovor: kto už navštívil reštauráciu, cukráreň ; zoznámenie sa s povolaním čašník- čašníčka – aká je to práca, aké vlastnosti musí mať

1. časť – výroba jedálneho lístka, aby sme sa mohli zahrať na reštauráciu potrebujeme jedálny lístok, čo musí obsahovať

Rozdelenie žiakov do skupín – každý zapíše do jedálneho lístka svoje najblúbenejšie predjedlo, polievku, hlavné jedlo, prílohu, nápoj, dezert + ceny / žiaci 1. roč. môžu nakresliť/

2.časť – hra na reštauráciu

Žiaci si vytiahnu kartičky so slovami – čašník, čašníčka, pán, pani, teta, ujo, mama, otec, syn, dcéra /žiaci simulujú osoby prevlekmi – napr. čašník – oblečie si zásteru, pán – klobúk, okuliare, teta – šatka na krk, kabelka a pod. / Triedu pripravíme rozložením stolov ako v reštaurácii. Žiaci simulujú správanie v reštaurácii – upozorňujeme a učíme sa základné pravidlá (prvý vchádza muž, potom žena, muž si dáva dolu klobúk alebo čiapku, žene pomôže vyzliecť kabát až potom sa vyzlečie sám, pri sedení žena sedí na jeho pravej strane alebo oproti, žena vyberá jedlo ako prvá, objednávava muž, čašníka nevoláme ale vyčkáme kým príde k stolu, správanie počas konzumácie, platenie, prepitné odchod - odchádza žena, ktorej muž pomôže do kabáta, posledný ide muž

3. časť – záver – zopakovanie nových pojmov

Záver : žiaci sa zážitkovým vyučovaním naučili bontónu slušného správania pri návšteve reštaurácie, využitím prevlekov sa zmenili na dospelých, čo sa im veľmi páčilo a vyskúšali si nie ľahkú prácu čašníkov

Téma : U lekára

Cieľ: zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní v ordinácii a v čakárni lekára

Úloha: zásady slušného správania v čakárni a u lekára pri vyšetrowaní, používanie pozdravov, slov - ďakujem, prosím ,nech sa páči

Pojmy- ordinácia, čakáreň, lekáraň,

recept, lekár, zdravotná sestra

Metódy : námetová hra

Pomôcky : krabičky od liekov, biele plášte, detské lekárske pomôcky

1.časť- Hra: „Doplňovačky s tajničkou“

Žiaci sa rozdelia do dvojíc, spoločnými silami riešia doplňovačky , tajničky zapíšu na tabuľu:

1. sk. - Lekáraň 2.sk. – Nemocnica 3.sk.- Zdravotná sestra 4. sk. – Lekárnička 5. sk. – Červený kríž

Jednotlivé pojmy vysvetlíme, žiaci rozprávajú kedy sa s nimi stretli, vysvetlenie rozdielu – ordinácia, čakáreň, nemocnica, pohotovosť – čo sa patrí a čo nie.

2.časť – Hra: „Čo k sebe patrí?“

Na magnetickej tabuli sú pojmy- lekár, zdravotná sestra, lekárnik, zubný lekár. Žiaci si postupne ťahajú lístočky, na ktorých je napísané, čo jednotlivé povolania robia. Žiaci musia pripevniť magnetkou prácu k správne mu povolaniu.

Napr. - Zdravotná sestra – vyhl'adá zdravotnú kartu, podá teplomer, očkuje ; Lekárnik – predáva lieky, predáva vitamíny; Lekár – predpíše recept, ohmatáva brucho, prezerá ústa a jazyk; Zubný lekár – vytrhne zub, prezrie chrup, plombuje zuby

3. časť – Hra: „Na lekára“

Žiaci si vylosovaním jednotlivých povolání pripravujú pomôcky na hru. Napr. Lekárka si pripraví recept, fonendoskop, a pod.; lekárnik si pripraví lieky, /prázdne krabičky od použitých liekov, sirupov a pod./ pacient si pripraví zdravotné problémy a peniaze. Keď sú rozdelené úlohy žiaci simulujú správanie v čakárni, ordinácii, v lekárni

Záver : žiaci si zážitkovým vyučovaním prehľadli správanie v čakárni a ordinácii lekára, poukázali na slušné správanie, čo sa patrí a čo nie, rozširovali si pritom slovnú zásobu a používanie spisovného jazyka

Téma : V divadle

Cieľ: zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri návšteve divadelného predstavenia

Úloha : dodržiavanie bontónu pri príchode na divadelné predstavenie, počas a pri skončení divadelného predstavenia

Metódy: motivačné rozprávanie

Pomôcky : obrázky z divadelných predstavení

1. časť- Motivačný úvod

Žiaci si prezrú obrázok z časopisu Adamko str. 24 -25 „V divadle „– nájdí na obrázku desať príkladov nevhodného správania

2. časť – Hra – „Čarovná lopta“

Žiaci sa posadia do kruhu a hádžu si loptu. Ten, kto loptu chytil, musí povedať slovo na tému -Divadlo. Z hry vypadáva ten, ktorý povie rovnaké slovo, alebo dlho rozmýšľa ,vítaza označíme za riaditeľa divadla.

3. časť – Hra - „Hra na hercov“

Hra nadväzuje na predchádzajúcu- zvolený riaditeľ divadla určí, kto vytiahne vetu z obálky – prečíta ju a rozhodne či to je vhodné správanie v divadle, alebo nie, potom žiaka zmení na herca a dá mu hereckú rolu napr. princezná, takto sa vystriedajú všetci žiaci .

V závere vyhodnotíme pravidlá slušného správania : na predstavenie prideme včas , pri vstupe do obsadeného radu ide muž /mladší/ prvý, prosí o dovoľenie /Dovoliťe?/, ospravedlňuje sa a to čelom k sediacim, predstavenie nerušíme šuškaním, šuchotami obalmi od sladkostí, smrkaním, kašľaním, spokojnosť prejavíme potleskom na správnom mieste, vstávame a odchádzame až po poslednej ogone, na predstavenia chodíme v slušnom oblečení

Záver : v závere žiaci vyhodnotili vlastné správanie na divadelných predstaveniach a koncertoch , ktoré pravidlo porušili a prečo

Téma : V autobuse

Cieľ: zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri cestovaní autobusom, vlakom

Úloha : dodržiavanie pravidiel slušného správanie pri cestovaní autobusom, vlakom, ako sa kupujú lístky, ako sa správame ak sedíme, ako ak stojíme, používanie pozdravov

Metóda : námetová hra

Pomôcky : autobus z krabice, vodičský preukaz, cestovné lístky

Úvod -

1. časť – hra - „Skladáme dopravné prostriedky“

Žiakov rozdelíme do 3. skupín – určíme vedúceho skupiny, každá skupina dostane rozstrihané obrázky dopravných prostriedkov, ich úlohou je, čo najrýchlejšie ich oskladať , vedúci skupiny pohľadá na mag. tab. obrázok dopravného prostriedku, ktorý skupina poskladala , žiaci rozprávajú o tomto dopravnom prostriedku , čo o ňom vedia, či sa v ňom už viezli

2. časť – hra - „Zahrajme sa na autobus“

Žiaci si vylosujú, kto bude šofér, revízor a cestujúci – žiaci simulujú cestovanie v autobuse dbáme na dodržiavanie pravidiel slušného správania – ako si kúpiť lístok, kedy stojíme, kedy sedíme, kto komu uvoľní miesto, kto je to revízor – aká je jeho práca v autobuse , a pod. Každý cestujúci má svoju úlohu mama s dieťaťom, starenka, dedko, nevidomý človek - žiaci sami rozvíjajú dialógy a situácie, čo sa môže v autobuse odhrať / postavy vyzdvihneme prevlekmi, ktoré si žiaci doniesli z domu/

Záver : žiaci si zážitkovým vyučovaním upevnili zásady slušného správania pri cestovaní v autobuse

Úvod – zopakovanie z minulej hodiny – aké dopravné prostriedky poznáš a čo o nich vieš

1. časť – hra – „Hádanky“

Žiaci dostanú obrázky dopravných prostriedkov a vyriešením hádaniek ich pripevňujeme na mag. tab. Posledná hádanka je: Veľa kolies vraj tu bolo, hrkotalo, klopotalo ... Desť! Nieкто neverí? Stratili sa v tuneli. Stratili sa veru tak, bol to predsa .... /vlak/

2. časť – hra - „Zahrajme sa na vlak“

Žiaci si vylosujú, kto bude sprievodca a cestujúci – žiaci simulujú cestovanie vo vlaku, dbáme na dodržiavanie pravidiel slušného správania – ako si kúpiť lístok, kedy stojíme, kedy sedíme, kto komu uvoľní miesto, kto je to sprievodca – aká je jeho práca vo vlaku , kto je to rušňovodič a pod. Každý cestujúci sa prevlekom zmení na konkrétnu osobu mama s dieťaťom, starenka, dedko, - žiaci sami rozvíjajú dialógy a situácie, čo sa môže vo vlaku odhrať

3. časť – hra – hudobno-pohybová „Šijeme vrecia...“

Žiaci spievajú známu pieseň , pri ktorej cestujú akože vlakom, po skončení si vymyslia názov mesta a podľa názvu sa musia tak správať napr. Veselovo, Plačlivo, Zvieratkovo a pod.

Téma : V obchode

Cieľ: zážitkovým vyučovaním oboznámiť žiakov o slušnom správaní pri nakupovaní v obchode

Úloha: zásady slušného správania pri nakupovaní s košíkom /v supermarketoch / a bez košíka, používanie pozdravov a slov - ďakujem, prosím

Metódy: námetová hra

Pomôcky : rôzny tovar, pokladňa, peniaze

1.časť – vyplňujeme doplnovačku – doplň, čo je na obrázku

	M	A	S	L	O				
					B	U	Ch	T	A
					Ch	L	I	E	B
M	L	I	E	K	O				
			M	E	D				

Kde môžeme kúpiť všetky tieto veci? Žiaci porozprávajú svoje zážitky z nakupovania.

2.časť – Hráme sa na obchod

Žiaci si vylosujú z pripravených papierikov – predavač, predavačka, kupujúci. Zážitkovým vyučovaním simulujú príchod do obchodu – pozdrav, výber tovaru – poprosenie, zaplatenie za tovar / precvičenie sčítavania a odčítavania/ odchod z obchodu / pozdrav/.

1. časť – Hra- „Názvy obchodov“

žiaci si ťahajú lističky s názvami rôzneho tovaru, na magnetickej tabuli sú pripnuté názvy obchodov, žiaci priradia tovar k obchodu, v ktorom ho môžu kúpiť:

Ovocie a zelenina	mrkva	jablká
Mäso-údeniny	saláma	šunka
Papiernictvo	zošit	pero
Obuv	cvičky	čičmy
Chlieb-pečivo	rohlík	žemľa

Po dokončení usporiadavania, žiakov vhodnými otázkami navodíme k záveru- prečo by sme museli navštevovať toľko obchodov, keď všetok tovar nájdeme v tzv. Supermarketoch – aké poznáte? Spoločne zistíme aký je rozdiel v

nakupovaní v malom obchode a ako sa nakupuje v supermarketoch – základný rozdiel je nákup s košíkom alebo vozíkom

2. časť – Hra „Na samoobsluhu“

Žiaci využijú pomôcky z minulej activity, akurát pribudnú košíky, do ktorých vkladajú tovar, rozlosujú si úlohy- kupujúci, pokladníčka a hra môže začať.

Žiaci simulujú nákup tovaru v supermarkete, pri príchode sa nemusíme pozdraviť, zdraví sa pani pokladníčka - zaželá príjemný deň a pod.

Simulujeme rôzne problémové úlohy napr. čo urobíš, keď ste kúpili pokazený jogurt, čo keď nevieš koľko stoja tieto cukríky a pod.

Záver : žiaci si zážitkovým vyučovaním precvičili slušné správanie pri nakupovaní v samoobsluže, pri nakupovaní s košíkom /s vozíkom/

Na aktivitách Malý Peťko sa zúčastňovali žiaci 1. a 2. ročníkov. Vďaka novému kamarátovi Peťkovi a jeho úvodnej piesne, ktorou sme začínali a končili každú aktivitu sa naučili riešiť nové situácie, naučili sa cieľavedomosti a zodpovednosti, rozvíjali zdravé sebavedomie a rovnováhu medzi sebaúctou a úctou k druhým, naučili sa správať slušne, čestne, ohľaduplne, naučili sa pomáhať slabším, starším a telesne postihnutým ľuďom. Zároveň si rozširovali slovnú zásobu, ktorá u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia bola minimálna a precvičovali si komunikáciu v spisovnom jazyku. Témy, ktoré som zaradila do tejto activity poznajú učitelia 1. stupňa z predmetu prvouka. Avšak rozvíjať tieto témy a ciele do takej hĺbky nám umožnil práve tento projekt. Žiaci so svojim novým kamarátom strávili pestré popoludnia plné hier a zážitkového vyučovania. Naša trieda sa počas aktivít menila na obchod, na autobus, na ordináciu a zo žiakov sa stávali pomocou prevlekov dospelí ľudia, ktorí si mohli vyskúšať prácu v rôznych zamestnaniach, čo možno ovplyvní aj ich výber povolania.

Aktivita : Chcem byť krásna – kozmetička.

Mgr. Anna Kolesárová

Túto aktivitu navštevovali žiačky vyšších ročníkov, no najmä žiačky zo sociálne znevýhodneného prostredia a rómskej menšiny. V rámci tejto aktivity sme sa snažili systematickou komunikáciou zvýšiť informovanosť o problematike týkajúcej sa kože, ďalším cieľom bolo viesť žiačky k samostatnosti a kreativite, naučiť sa zodpovednosti a pravidelnosti pri práci, vzbudiť záujem o estetiku tela, naučiť sa základným princípom hygieny a byť motivujúcim aspektom pri voľbe budúceho povolania. Hygiena tváre a rúk, ich jednoduchá estetická úprava a hlavne pravidelná hygiena bola vždy na prvom mieste.

Koža a jej funkcie - základnou úlohou tejto témy bolo poznať základné vrstvy kože, jej funkcie a reakcie na rozličné kozmetické prípravky. Bolo potrebné oboznámiť sa s kožou a jej funkciami, aby neboli žiačky prekvapené s reakciou, ktorú rôzne prípravky na pleť môžu vyvolať. Toto stretnutie bolo teoretické a prebiehalo formou výkladu, pričom si žiačky robili poznámky a veľa sa pýtali. Určité vedomosti žiačky mali. Vedeli, že koža chráni organizmus pred vonkajšími škodlivými vplyvmi. Formou rozhovoru sme zopakovali vedomosti z biológie. Dozvedeli sa, že v koži sú nervové zakončenia, vďaka ktorým pociťujeme teplo, chlad i bolesť. Uvedomili si, že koža je zásobárňou energie, absorbuje kyslík a produkuje kožný maz a pot. Pri výklade sme čerpali z odbornej literatúry. Na otázku, či koža plní aj funkciu estetickú a sociálnu, žiačky odpovedať vedeli, čím sme podčiarkli nadobudnuté znalosti z oblasti výtvarnej výchovy i prírodopisu. Žiačky pochopili, že koži je potrebné sa dostatočne venovať kvôli rôznym zmenám, ktoré sa v dievčenskom organizme v období dospievania odohrávajú. Či sú to hormonálne zmeny, poruchy trávenia, poruchy krvného obehu, životospráva, klimatické vplyvy, práca a odpočinok, osobná hygiena či šport a telesná výchova. Frontálnou metódou, metódou kladenia otázok a následných odpovedí, sme si zodpovedali na otázky týkajúce sa kože. Cieľom bolo, aby žiačky pochopili, že na povrchu kože sa odzrkadľuje to, čo sa deje v jej vnútri. Pozitívne hodnotím kladný prístup k otázkam týkajúcich sa kozmetiky a schopnosť zaujať vlastné stanovisko k problematike, najmä tých žiačok z rómskej menšiny, ktoré majú problém vyjadriť svoj názor vo väčšom kolektíve. Po získaných informáciách dievčatá sami zistili, aké potrebné je mať zdravo vyzerajúcu a pestovanú pleť.

Ako sa staráme o pleť ? – základnou úlohou tejto témy bolo oboznámiť sa s krokmi ako správne vyčistiť pleť. Formou výkladu i praktickej ukážky sa žiačky naučili ako sa adekvátne postarať o pleť v domácom prostredí. Na žiačke, ktorá nám dnes slúžila ako model, mali žiačky možnosť vidieť základný postup čistenia pleti. Ukázala som im, ako sa správne odstraňujú zvyšky

mejkapu, nečistoty a nadbytočná masť, pretože znečistená pokožka je vhodným prostredím pre baktérie.

Znečistenú pleť mali možnosť vidieť i na ilustráciách z odbornej literatúry a časopisov, ktoré nám slúžili ako pomôcky. Žiačky krúživými pohybmi odstránili nečistotu pleti pleťovým tampónom, na ktorom bola čistiaca pleťová emulzia. Čo sa žiačky dozvedeli, bolo to, že na čistenie tváre sa používajú minimálne dva tampóny. Jeden na pravú časť tváre, druhý na ľavú časť tváre, aby sa náhodná infekcia nezanesla do miest, kde je pleť zdravá. Žiačky pracovali vo dvojiciach.

V druhom kroku si pleť dočisťovali, osviežili a pripravili na aplikáciu ďalších prípravkov. Bol to krok tonizovania pleti, kedy si pleť očistili pleťovými tampónmi napustenými pleťovým mliekom a následne po ňom pleťovou vodou. Zaujímavosťou pre žiačky bola hydratácia počas dňa i noci, o ktorej ani len netušili. Žiačky so záujmom sledovali krok za krokom čistenie pleti, ktoré si vo dvojiciach vyskúšali, veľa sa pýtali a pracovali so zánietením. Nebolo potrebné pripomínať pravidelnú hygienu rúk, tú sa žiačky naučili dodržiavať bez upozornenia.

Špecifiká starostlivosti o pleť – cieľovou úlohou tejto témy bolo vedieť používať špeciálne prípravky na pleť – pleťové masky, pilingy, očné krémy, pleťové kúry a prípravky na čistenie pórov.

Formou rozhovoru sme si vymieňali informácie o skúsenostiach s materiálmi, ktoré sa používajú v domácnosti. Ako pomôcky nám slúžili potraviny, z ktorých sme vyrábali pleťové masky. Ich aplikáciu sme si vysvetlili na názornej ukážke. Tu si žiačky uvedomili aké dôležité je prepojenie človeka s prírodou, ako si ju má chrániť, pretože z nej veľa čerpá. Recepty na krásu si žiačky i zaznamenali, aby ich mohli skúšať a realizovať i doma. Individuálnou prácou čistili pleť šťavou z uhorky, ktorá dodáva pleti vlhkosť. Z mlieka, tvarohu, citrónovej šťavy, oleja a medu vymiešali hmotu, ktorú nanášali pleť. Pracovali vo dvojiciach, keďže takáto aplikácia sa inak realizovať nedala. Na aplikovanie pilingu žiačky použili krém, soľ a citrón, ktorým masírovali pleť a tak odstránili zrohovatenú pokožku tváre a krku. Žiačky sa dozvedeli, že pilingy a masky sa používajú jedenkrát týždenne. Dozvedeli sa, že na mastný typ pleti a pleť s popraskanými žilkami je aplikácia iná. O použití očného krému si dievčatá urobili len zápisky, keďže táto problematika sa ich osobne netýka vzhľadom na ich vek. Teoretické poznatky nadobudli žiačky i čo sa týka pleťových kúr a sér, ktoré sa používajú len niekoľkokrát v roku. Žiačky boli poučené i o tom, že akýkoľvek vážnejší problém je potrebné prekonzultovať s odborníčkou, kozmetičkou alebo kožnou lekárkou. Zbytočný neodborný zásah do pleti by spôsobil nemalé problémy, ktoré mali možnosť dievčatá vidieť v dostupnej odbornej literatúre. Žiačky kladne reagovali na nové praktiky, zaujímali ich prírodné materiály, s ktorými sme pracovali. Zvlášť žiačky zo sociálne znevýhodneného prostredia pochopili, že na to, aby mali peknú pleť nemusia mať finančné prostriedky na drahé

masky a krémy, ale stačí použiť materiály, ktoré bežne používajú v domácnosti. Naučili sa, že je lepšie nepriaznivým zmenám predchádzať, než sa ich snažiť veľakrát napraviť. Naučili sa, že je potrebné dbať na správnu životosprávu, pitný režim, pohyb na čerstvom vzduchu, dostatok spánku a psychickú vyrovnanosť.

Typ pleti – úlohou tejto aktivity bolo realizovať test na správne určenie typu pleti na základe špecifických znakov. Ako formu sme použili test. Žiačkam bolo formou výkladu vysvetlené, že každý sa rodí s normálnym typom pleti, ktorý má dostatok vody a tuku. No pleť, ako dievčatá spozorovali aj na sebe, sa v období dospievania mení vplyvom hormonálnych zmien. Niektoré žiačky potvrdili, že sa im objavujú prvé vyrážky, niektoré sa sťažovali už aj na akné. Uvedomili si, že na pleť pôsobia aj ďalšie vplyvy ako napríklad prostredie, v ktorom sa pohybujú. Pri tejto problematike žiačky uviedli na základe enviromentálnych vedomostí negatíva znečisteného prostredia, ktoré spôsobujú aj blízke podniky nášho okresu. K správnej diagnostike typu pleti sme potrebovali dobré svetlo, zrkadlo a jemný hodvábný papier. Žiačky si umyli tvár jemným mydlom a nenakrémovali sa. Po hodine otestovali samy stav pokožky. Ak mali zmiešanú pleť, mali po umytí pocit napätia. Na čelo, bradu nos a líca si pritlačili skúšobný papier. Mastné stopy zostali len na odtlačku z nosa a čela. Suchá pleť sa prejavila u dvoch dievčat. Bola hodinu po umytí ešte napnutá a na skúšobnom papieri nezostali žiadne stopy. Pri mastnej pleti sa stredná časť tváre viditeľne leskla a na všetkých skúšobných papierikoch ostali mastné škvrny. Po tomto teste sa žiačky rozdelili do skupiniek podľa typu pleti a mohli už v týchto vytvorených skupinách aplikovať čistiace i tonizačné prostriedky na taký typ pleti, ktorý im vyhovuje. Žiačky sa tak naučili ako sa majú pohybovať v drogérii, čo si majú pýtať a na ktoré kozmetické prípravky sa majú zamerať. Uvedomili si, že takýmto spôsob nebudú mrhať finančnými prostriedkami zbytočne, ale ich použijú ich len na taký výrobok, ktorý naozaj potrebujú.

Malý kozmetický lexikón – úlohou tejto aktivity bolo poznať chemické látky používané v kozmetike a vedieť vyčítať z kozmetických prípravkov pozitíva a negatíva pre určitý typ pleti. Na dnešnú aktivitu si žiačky doniesli akékoľvek kozmetické prípravky, ktoré bežne doma používajú. Formou výkladu im bolo vysvetlené použitie chemických zmesí v kozmetickom priemysle. Formou samostatnej práce si všetky žiačky zapisovali do zošitov všetky pojmy, ktoré sú súčasťou daného výrobku. Výpis chemických a prírodných látok zo zošita jednej zo žiačok: AHA – alfa – hydroxy – kyseliny – šetrne odstraňujú odumreté bunky pokožky, KYSELINY glykolová, mliečna, citrónová – majú omladzujúce účinky, ALOE VERA – uľahčuje a hydratuje pokožku, ANTIOXIDANTY – vitamín C, B, betakerotén, CERAMID – zvyšuje vstrebateľnosť krémov, ALANTOÍN – zlepšuje elasticitu pleti, ZELEŇÝ ČAJ – má čistiace a upokojujúce účinky, RUMANČEK – zmiernuje zápal, ŽENŠEŇ – podporuje prekrvenie a výmenu buniek, MEDOVKA –

upokojuje pleť. Žiačky samy zistili, aké podstatné je vedieť, čo nanášame na pleť. Pretože sú prípravky, ktoré nie sú vhodné mladší typ pleti a naopak, výrobky určené pre mladšiu generáciu, nemôžu používať ženy v zrelom veku. Pochopili, že aj keď sa im páči vôňa a obal maminho krému, tak ho používať nemôžu. Žiačky pracovali disciplinovane, zaujala ich práca s kozmetickými výrobkami.

Aký odtieň sa mi hodí? – úlohou tejto aktivity bolo poznať farebnú typológiu dekoratívnej kozmetiky, vedieť určiť správny farebný typ. Ako pomôcky nám slúžili módne časopisy a farebné šatky, ktoré bežne nosíme. Žiačky pracovali v skupinách, vymieňali si názory a nápady, pričom boli veľmi kreatívne. Žiačky si šatky prikladali k tvári a pleti a tak laickým pohľadom zisťovali, či sa im daný odtieň farby hodí. Porovnávali si svoje názory s tvrdeniami v odbornej literatúre týkajúcej sa farebnej typológie pleti. Na základe tejto farebnej typológie, typológie podľa ročných období, sa dievčatá rozdelili do skupín. Špecifiká pre daný typ si zaznamenávali. Podľa tejto typológie si žiačky vybrali vhodné farby na líčenie i správnu farbu odevu. Dôležitá je tu estetická stránka osobnosti. Žiačky pracovali s odbornou literatúrou kde vyčítali, že existujú štyri typy pleti. Jarný typ pleti – jemná svetlá pleť so zlatožltým podtónom, často s broskyňovým nádychom, plavé vlasy. Farba očí môže byť svetlejšia i tmavšia. Vhodné farby: lososovoruzová, zlatohnedá, odtiene žltej a hnedej farby. Letný typ pleti – veľmi svetlá pleť, vlasy plavé až hnedé s popolavým nádychom. Vhodné farby: striebristá, modrá, tyrkysová, fialová, ružová. Jesenný typ pleti – svetlá pleť so zlatistým podtónom, pehavá. Vlasy sú červené, hnedé, ale vždy so zlatistým nádychom. Vhodné farby: červenohnedá, broskyňová, lososovoruzová, oranžová a medená. Zimný typ pleti – typ Snehulienky. Vlasy sú modročierne, hnedé, pleť bledá. Vhodné farby - čierna, biela, červená, ružová, zelená a fialová. Žiačky sa naučili pracovať s farbami. Pochopili, že je dôležitá vhodná farebná kombinácia a že menej, znamená niekedy viac. Práca s farebnými šatkami ich zaujala.

Správny postup pri líčení – cieľom bolo naučiť sa vhodným spôsobom nanášať podkladový krém na vyčistenú a tonizovanú pleť. Motivujúcim rozhovorom sme zreprodukovali doterajšie nadobudnuté vedomosti. Po praktickej ukážke čistenia pleti sme formou individuálnej práce pristúpili k nanášaniu podkladového krému. Žiačky nanášali na tvár a krk hydratačný krém, pričom nakrémovali i očné viečka, ale tak, aby sa ho na mihalnice dostalo čo najmenej. Na latexovú hubku, do jej stredu, vytlačili trochu krycieho krému ladiaceho s farbou pokožky a jemne ho poklopkávame do pokožky, kým ho nerozotrelí po celej tvári a krku. Smerom k brade a ušiam ho nanášali menej a rozotrelí ho dostratena. Takto pripravená pleť bola vhodná na samotné líčenie. Žiačky mali troška obavy z nanášania podkladu, no ochota spolupracovať a vypočutie si názoru spolužiačok sa táto obava vytratila.

Pozitívne hodnotím zaniatenosť pre prácu s farbami a záujem o skrásľovanie zovňajšku žiačok.

Mejkap – úlohou tejto aktivity bolo naučiť si vybrať vhodný odtieň mejkapu a realizovať jeho aplikáciu. Demonštratívnu metódou sa žiačky dozvedeli o spôsoboch nanášania mejkapu. Už zo získaných informácií z minulých aktivít žiačky vedeli, že vhodný mejkap je základom líčenia. Nanášali ho v malom množstve, maskovali nedokonalosti pleti a vyrovnávali farebný tón. Dodávali pleti pestovaný a jasný vzhľad. Skúšali ho na líčnej čelusti, nie na ruke. Kládli dôraz na to aby splyval s krkom. Pre chladný tón pleti vybrali bledé, svetloružové odtiene, pre teplé tóny, slnečné odtiene. Dávali pozor, aby ho vybrali na dennom svetle. Mejkap nanášali buď končekmi prstov alebo špongiou, ktorá môže byť vlhká alebo suchá. Nanášali ho od čela smerom dolu ku brade, v smere rastu chĺpkov. Príliš veľa mejkapu odstránili papierovou vreckovou. Žiačky si vyskúšali oba spôsoby a zisťovali ich výhody i nevýhody. Celý postup im bol formou opisu a názornej ukážky vysvetlený. Kladne hodnotím prácu žiačok. Ich práca bola pekná, snažili sa a pracovali so zaniatením, pričom kládli dôraz na hygienické návyky.

Korektory_ - úlohou aktivity bolo aplikovať rôzne typy púdrov na dosiahnutie dokonalého zmatnenia pleti. Keďže sa nám osvedčila práca vo dvojiciach, tak sme ju realizovali aj pri tejto aktivite. Žiačky sa naučili nanášať korektory na alebo pod mejkap, pokrývať pigmentové škvrny, fľaky, začervenania, červené žilky na nose, tmavé kruhy pod očami a vrásky. Aj keď žiačky ešte korektory používať nemusia, bolo správne ich informovať aj o takýchto kozmetických prípravkoch, ktoré v budúcnosti možno použijú, alebo niekomu správne poradia. Žiačky si vyskúšali korektory vo forme tyčienok, krémov alebo ceruziek, ktoré nanášali končekmi prstov alebo štetcom. Dozvedeli sa, že korektor je vždy o odtieň svetlejší ako je pleť. Ak nechceli, aby sa korektor usadzoval, zmiešali ho s kvapkou krému. Ďalej sa žiačky naučili používať púdre práškové, kompaktné a guľôčkové. Žiačky samy zistili, že veľa púdrov nepôsobí zdravo ani pekne a že menej znamená viac.

Dievčatám bolo vysvetlené aká dôležitá je hygiena, zvlášť rúk, pri tejto práci. Tešilo ma, že nebolo potrebné upozorňovať na tento fakt. Práca vo dvojiciach je pre ne zaujímavá a na svoje výsledky sú právom hrdé.

Jas a svetelnosť – formou výkladu, praktickej ukážky a nákresov na tabuli sme sa naučili aplikovať jasné pastelové farby na dosiahnutie požadovaného efektu. Žiačky sa naučili nanášať svetlé očné tieňe na oko, čím ho osviežili. Na unavené oči pôsobili tieto farby veľmi príjemne. Žiačky sa ich pomocou nákresov na tabuli učili nanášať do stredu horného pohyblivého viečka, k vnútornému kútiku. Ak žiačky zistili, že sú oči blízko seba, tak k vonkajšiemu kútiku oka. Tieto informácie boli pre žiačky niečím novým, takže sme im venovali dostatočnú pozornosť. Naučili sa, že na denné nosenie sa aplikuje saténový jemný odtieň, na večer perleťové odtiene, ktoré by cez deň mohli vyzdvihovať vrásky. To, že obočie nám otvára našu tvár, žiačky nevedeli. Preto

sme si ukázali ako správne použiť pinzetu na úpravu a ceruzku na harmóniu oka a celej tváre. Takisto sme sa za pomoci odbornej literatúry dozvedeli ako správne vytrhávať obočie, aké má byť dlhé a aký tvar má mať. Žiačky získali i informáciu o tom, že obočie je možné upraviť aj tmavým očným tieňom, vyzerá oveľa prirodzenejšie, potvrdili i žiačky. Záujem o prácu a disciplínu na tejto aktivite hodnotím vysoko pozitívne. Práca žiačky zaujala, ochotne navzájom spolupracovali, pomáhali si a vymieňali si postrehy. O svojich skúsenostiach a postrehoch z domáceho prostredia o danej problematike všetkých informovali a následne si svoje tvrdenia mohli potvrdiť alebo vyvrátiť. Zaujímavým aspektom tejto aktivity bolo fotografovanie našej práce. Žiačky sa fotografovali pred a po líčení a fotografie mohli porovnávať. Výsledky práce sme založili do albumu.

Dôraz na oči_ - individuálnou prácou sme sa na tejto aktivite snažili aplikovať tmavšie odtiene a očné linky na zdôraznenie krásy očí. Nanášanie tmavých očných tieňov a liniek, nie je vôbec jednoduché. Mohli to potvrdiť i žiačky na tejto aktivite. Pomocou názornej ukážky sa naučili základné pravidlá. Ak líčili oči tmavšími farbami, tak pery nezvýrazňovali, len leskom. V opačnom prípade, dané líčenie pôsobí komicky. Žiačky, plavovlásky, zistili, že tmavým odtieňom sa musia vyhýbať. Môžu použiť jemnú hnedú alebo modrú. Potom sa žiačky rozdelili do skupín. Za úlohu dostali nalíčiť sa tmavšími a svetlými farbami. Skupinka, ktorá preferovala farby tmavšie, pôsobila oveľa staršie. Tu bolo žiačkam vysvetlené aká je potrebná hygiena aplikátorov líčenia, aby sme sa vyhlili očným chorobám. Pozitívne hodnotím uvedomelosť žiačok. Pochopili, že menej znamená niekedy naozaj viac. Bolo potrebné im poukázať na tento fakt, aby sa v budúcnosti vyhlili zbytočným pohľadom širokej verejnosti.

Tvar, intenzita – úlohou tejto aktivity bolo modelovanie tvaru tváre pomocou štetca, naučiť sa korigovať črty tváre pomocou správnej farby na líca a tvarovanie obočia. Využili sme nákresy na tabuli. Opisnou formou a pomocou výkladu sa žiačky učili modelovať tvár prostredníctvom štetca, na ktorom je správny prášok. Ten oživil pleť a dodal mu zdravý vzhľad. Ním sa žiačky naučili zjemniť alebo naopak zvýrazniť kontúry tváre. Tu boli žiačky upozornené na to, aby to s farbou neprehnali, pretože pri obdĺžnikovej tvári sa nanáša farba priamo na vrchol lícných kostí, ale viac do strán. Tvár sa týmto postupom vizuálne zaobľí. Trojuholníková tvár vyzerala jemnejšie ak žiačky nanášali farbu na vysunutú časť lícných kostí. Okrúhla tvár zasa získala príjemný vzhľad ak farbu naniesli od líc ku spánkum. Špirálu i aplikáciu s ňou poznali žiačky dostatočne dobre. Naučili sa, že nie je potrebné ju zbytočne pumpovať pred použitím. Zbytočne by vyschla vďaka vzduchu, ktorý sa do nej dostane. Špirálu sa nanášali dvakrát a na záver sa mihalnice prečesali hrebeňom na mihalnice. Žiačky sa dozvedeli, že ak špirála vysychá, tak do jej obsahu môžeme pridať pár očných kvapiek. Žiačky boli rady, že sa dozvedeli niečo nové, pýtali sa a využívali nákresy, ktoré im slúžili ako makety. Ich prácu

hodnotím pozitívne. Rady pracovali individuálne aj v skupinách, záviselo to od úlohy, ktorú dostali.

Všetci žiaci problematiku zvládli, vytýčené ciele sme splnili. Naučili sa hygiene, naučili sa upravovať si tvár, nechty na rukách aj nohách (stále si ich pravidelne čistia).

Ukážky líčenia na rôzne príležitosti:

Na svadbu

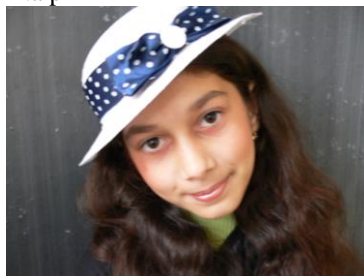
Na módnu prehliadku

Na karneval

Na piknik

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
XII	Koža a jej funkcie Poznať základné vrstvy kože	Dozvedieť sa čo najviac informácií o koži, o jej ochrane a funkciách	výklad, rozhovor, frontálna metóda, práca s odbornou
	Ako sa staráme o pleť doma Ako používať špeciálne prípravky na pleť	Teoreticky sa oboznámiť s krokmi ako vyčistiť pleť: čistenie, tonizovanie, hydratácia	práca vo dvojiciach, výklad, praktická ukážka, ilustrácie z odbornej literatúry a časopisov
	Špecifiká starostlivosti o pleť Vedieť používať špeciálne prípravky na pleť	Získať informácie o špeciálnych pleťových maskách, peelingoch, očných krémoch, pleťových kúrach, sérach a prípravkoch na čistenie pórov	Rozhovor, práca vo dvojiciach, práca s domácimi materiálmi, názorná ukážka, ind. práca
	Typ pleti Správne určenie typu pleti	Urobiť testy na typ pleti a na základe viditeľných znakov určiť typ pleti	Test typu pleti, práca s hodvábnym papierom, práca s odbornou literatúrou
I.	Malý lexikón kozmetiky Poznať chemické látky používané v kozmetike	Vedieť vyčítať z kozmetických prípravkov vhodné a nevhodné prvky pre daný typ pleti	Práca s rôznymi kozmetickými prípravkami, výklad, samostatná práca
	Aký odtieň sa mi hodí? Zistiť farebnú typológiu dekoratívnej kozmetiky	Vedieť určiť správny farebný typ človeka: jar / Leto/ jeseň/ zima/	Práca s odbornou literatúrou, módnymi časopismi a farebnými šatkami
	Správny postup pri líčení Naučiť sa krok za krokom ako sa správne naličiť	Vedieť nanášať podkladový krém na vyčistenú a tonizovanú pleť	Motivačný rozhovor, individuálna práca
	Mejkap Naučiť sa správne vybrať mejkap	Naučiť sa správne nanášať make up – 2 spôsoby	Názorná ukážka, opis, demonštračná metóda

II.	Korektory Vedieť používať púdre a púdrové guľôčky	Aplikovať púdre na dosiahnutie dokonalého zmatnenia	Práca vo dvojiciach
	Jas a svetelnosť Dosiahnutie požadovaného efektu nanašáním jasných pastelových farieb	Vedieť nanášať neutrálne farby / farba piesku, perál, cukrovínek /	Praktická ukážka, výklad, nákresy na tabuli, práca s odbornou literatúrou
	Dôraz očí Nanášanie tmavšieho odtieňa na zdôraznenie krásy očí	Aplikovať tmavšie odtiene hnedej, fialovej, modrej, podľa farebnej typológie	Individuálna práca, názorná ukážka, skupinová práca
	Tvar, intenzita Vedieť korigovať črty tváre pomocou farby na líca a tvarovanie obočia	Modelovanie tvaru tváre pomocou štetca : obdĺžniková tvár / trojuholníková tvár / okrúhla tvár. Použitie špirály, ceruzky na oči a linky na zvýraznenie očí	Nákresy na tabuli, výklad, opis

Aktivita : Chcem byť krásna - kaderník

Eva Isaková

Ktovie – možno nieje ani také dôležité aké vlasy ste dostali do vienka, ale ako sa o ne dokážete starať. Predovšetkým ako využijete všetko, čo by im mohlo pomôcť. Zameranie tejto aktivity bolo na estetickú stránku vzhľadu a hygienu vlasov. Žiaci získavali základné vedomosti o štruktúre vlasov, správnej starostlivosti o vlasy. Učili sa o vhodnosti jednotlivých účesov podľa príležitosti a veku. Oboznámili sa s vlasovými prístrojmi ako aj s ich manipuláciou. Dozvedeli sa čosi o pedikulóze, jej prevencii, štruktúre vlasov.

Predovšetkým staneme sa krajšími, naše vlasy budú hygienicky čisté, ošetrované a spoznáme návody na jednoduché prípravky na ošetrovanie poškodených vlasov. Niekedy postačí zopár informácií, nápadov a rád aby sa stala vaša koruna krásy takou, ktorá dodá nielen sebavedomie, ale posilní aj vašu radosť zo života.

Ciele

- zážitkovým vyučovaním viesť žiakov k pravidelnej starostlivosti o vlasy a vlasovej pokožky
- starať sa o hygienu a čistotu hrebeňov a kief pravidelným umývaním v mydlovej vode
- utvárať si návyk na pravidelnú starostlivosť, úpravu, hygienu a čistotu vlasov
- naučiť žiakov ako preventívne predchádzať napadnutiu vlasových parazitov, v prípade výskytu ako postupovať pri ich odstránení s využitím dostupných preparátov
- naučiť žiakov ako správne umývať, česať a sušiť vlasy, aby nedochádzalo k poškodzovaniu vlasovej štruktúry
- poznať zloženie a štruktúru vlasov pozorovaním pod mikroskopom
- využívať prírodné preparáty a vlasové zábaly na ošetrovanie poškodených vlasov
- vedieť si vybrať a zvoliť správny strih a účes podľa typu tváre
- naučiť sa správne používať fén, kulmu, žehličku a krepovač pri tvorbe účesov, aby nedošlo k poškodeniu vlasov
- získavať zručnosť a estetické cítenie pri úprave vlasov a tvorbe účesov
- vedieť si vhodne zvoliť účes do školy, na šport, do spoločnosti a iné príležitosti

Časovo tematický plán

Poradie aktivity	téma	cieľ	úlohy	metódy	pomôcky	poznámky
1.	Zdravé vlasy – základ úspechu	Základná starostlivosť o vlasy	Môj najobľúbenejší účes – na každý deň	rozhovor, pozorovanie, demonštrácia,	Hrebene, kefy, vlasové ozdoby	Praca s literatúrou, časopisy
2.	Hygiena hrebeňov	Starostlivosť o hrebene, kefy a ich využitie	Starostlivosť o hrebene, kefy a ich využitie	Motivačný rozhovor, problémové metódy, demonštrácia, vysvetlenie	Hrebene, kefy, mydlo, dezinfekčné prípravky	internet
3.	Čo vlasy potrebujú	Umývať pravidelne vlasy, vytvoriť účes podľa predlohy	Účes cik – cak cestička	Rozhovor, opis, demonštrácia, vysvetlenie, námetová hra	Hrebene, kefy, šampóny,	Časopis
4.	Čo vlasy potrebujú	Správne sušiť vlasy, vytvoriť zapletaný vrkoč, pšenička	Zapletaný vrkoč, pšenička	Rozhovor, opis, demonštrácia, vysvetlenie, samostatná práca	Šampóny, hrebene, fěny	poster
5.	Účesy na každý deň	Pravidelná starostlivosť o svoj zovňajšok	Účes podľa vlastného výberu	Motivačná demonštrácia, rozhovor, vysvetlenie, metódy samostatnej práce a autodiadaktické metódy	Internet, kefy, hrebene, uterák, fěny, kulma, krepovač, žehlička na vlasy, vlasové ozdoby	internet
6.	Vlasy pod mikroskopom	Pozorovanie kvality vlasov pod mikroskopom	Poznávanie štruktúry vlasov	Rozhovor, vysvetlenie, demonštrácia, samostatná práca,	Mikroskop, vlas,	Štruktúra vlasu, encyklopédia

7.	Prírodné vlasové preparáty	Využívať vlasové prírodné preparáty na ošetrovanie poškodených vlasov, zábal	Vlasové zábalý	Rozhovor, rozprávanie, opis, demonštrácia, vysvetlenie	Bylinky, misky, ingrediencie-žltok, olej, med, žihľava, a pod., uteráky,	Herbár bylín
8.	Ošetrujeme vlasy napadnuté vlasovými parazitmi	Prenos, diagnostika, opatrenie	Účes do školy	Rozhovor, rozprávanie, opis, demonštrácia, vysvetlenie, skupinová práca	Šampóny, uteráky, prístroje, vlasové ozdoby	Internet, časopis, literatúra
9.	V kaderníckom salóne	Estetická stránka účesu, zručnosť pri úprave vlasov	Účes podľa vlastného výberu	Rozprávanie, rozhovor, námetová hra, skupinová práca	Šampóny, kondicionér, laky a gély na vlasy, prístroje, vlasové ozdoby	Návody podľa časopisov a literatúri, poster
10.	Idem na pohovor	Dodržiavať estetické a hygienické zásady, správny výber účesu	Účes na pohovor	Rozprávanie, rozhovor, námetová hra, skupinová práca	Šampóny, kondicionér, laky a gély na vlasy, prístroje, vlasové ozdoby	napaditosť
11.	Narodeninová oslava, svadba	Vytvoriť spoločenský účes pomocou kulmy, žehličky, vlasových ozdôb	Spoločenské a slávnostné účesy	Rozhovor, vysvetlenie, skupinová práca, problémové metódy	Vlasové prístroje, preparáty, ozdoby	poster
12.	Prezentácia účesov	Vytvoriť účes podľa vlastného výberu, uplatniť svoju fantáziu, zručnosť, vkus	Extravagancia a my	Motivačný rozhovor, námetová hra, skupinová práca	Vlasové prístroje, preparáty, ozdoby	Poster, prezentácia účesov podľa vlastného výberu

Zaujímavé momenty

Téma: Pod mikroskopom

Cieľ: Pozorovať kvalitu vlasov pod mikroskopom

Metódy: Rozhovor, vysvetlenie, demonštrácia, samostatná práca,

Pomôcky: mikroskop, vlas

Priebeh aktivity:

Na úvod sme sa zahrli na detektíva a urobili si malý test. Na biely hárok papiera sme položili vytrhnutý vlas a pozorne sme ho prezerali., všeličo je na ňom „napísané“. Pri koreni je vlas pevný, zdravý. Jemne zvlhnutý presušený koniec, naznačuje trvalú, v strede môžeme nájsť zvýšky nejakej farby. Na papierovom teste zisťujeme aj či sú vlasy rovné,

kučeravé, suché, mastné, pružné, lámavé, štiepivé. Na nákrese sme si pozreli prierez vlasu /pozri obr.1/. Potom sme pozorovali vlasy pod mikroskopom/ pozri obr.2/. Pri zdravom vlase šupinky tvoria nenarušený celok, pri poškodenom sú šupinky rozstrapkané. Potom sa žiačky rozdelili do skupín a po názornej ukážke sa učili zapleť vlasy – účes pšenička. Na záver sme vyhodnotili najvydarenejší účes.

Positíva: Každá žiačka mala záujem o pozorovaní svojho vlasu pod mikroskopom, získavanie zručností pri pletení pšeničky. Žiačky pri pozorovaní poškodenia svojích vlasov mali záujem o starostlivosť a ošetrovanie vlasov.

Téma: Čo vlasy potrebujú

Cieľ: Umývať pravidelne vlasy, vytvoriť účes podľa predlohy

Metódy: Rozhovor, opis, demonštrácia, vysvetlenie, námetová hra

Pomôcky: Hrebene, kefy, šampóny,

Priebeh aktivity:

Čisté, pekné, upravené vlasy sú vizitkou každého. Aby boli vlasy pekné, lesklé a zdravé môžeme ovplyvniť správnym umývaním a sušením. V meste, kde je znečistené životné prostredie, je potrebné umývať vlasy častejšie. Aj keď zmokneme, lebo na vlasoch zostane všetka špina, ktorú po ceste zozbiera dažďová voda. Na rôzne typy vlasov používame vhodne vybrané druhy šampónov. Žiačky rozprávajú aké používajú šampóny, a postup pri umývaní. Vykúpte si vlasy. Šampón si dáme na dlaň, asi ako orech, rozriedime trochou vody a naniesieme na mokré vlasy. Jemne ich umyť a spláchnuť teplou vodou. Aby sa dobre rozčesávali, môžeme použiť kondicionér.

V druhej časti sa žiačky rozdelili do skupín a po názornej ukážke si robili účes cik – cak cestička. Keď si každý vyskúšal svoju zručnosť pri vytvorení cestičky, potom využívali pri tomto účese aj rôzne vlasové ozdoby. Na záver vyberáme účes, ktorý sa najviac vydaril a hodnotíme fantáziu a estetickú úpravu účesu.

Téma: Čo vlasy potrebujú

Cieľ: Správne sušiť vlasy, vytvoriť zapletaný vrkoč, pšenička

Metódy: Rozhovor, opis, demonštrácia, vysvetlenie, samostatná práca

Pomôcky: Šampóny, hrebene, fény

Priebeh aktivity:

Dôležité je aj vedieť si správne vysušiť vlasy, aby sme ich nepoškodili. Žiačky hovoria, aké majú skúsenosti so sušením vlasov. Správne sa nesmú fénovať vlasy, z ktorých kvapká voda. Najprv sa vlasy majú jemne osušiť uterákom, nedrhnúť lebo sa môžu polámať a zhúžvať. Najlepšie je zabaliť do uteráka a vodu prtláčaním odsasť. Pri fénovaní vlasy sušíme postupne, najprv konce, potom strednú časť a dosušíme vlažným vzduchom /pozri obr.3/. Sušíme vlasy, nie pokožku lebo sa zbytočne dráždi a vysúša, následkom čoho sa tvoria suché lupiny.

V druhej časti sme si umývali vlasy, po názornej ukážke sušili. Potom sme vytvárali účesy – zapletaný vrkoč a pšeničku.

Záver : Zhrnutie poznatkov o správnom a šetrnom sušení vlasov a predvedenie zručnosti pri zapletaní vrkoča a pšeničky.

Positíva: Žiačky zaujali účesy, ktoré si budú robiť aj do školy.

Téma: Prírodné vlasové preparáty

Cieľ: Využívať vlasové prírodné preparáty na ošetrovanie poškodených vlasov, zábal

Metódy: Rozhovor, rozprávanie, opis, demonštrácia, vysvetlenie

Pomôcky: Bylinky, misky, ingrediencie-žltok, olej, med, žihľava, a pod., uteráky,

Priebeh aktivity:

Povrch zdravého vlasu je ako strecha pokrytá krytinou. Jednotlivé časti kutikuly sú ak prechádzame od korenia ku končeku vlasu prstami hladký - vlas je zdravý. Poškodené vlasy sa ťažko udržiavajú, zamotávajú sa a účes nedrží. Na predchádzajúcej aktivite sme zistili, že niektoré žiačky majú poškodené vlasy, preto si budeme robiť vlasové zábal z prírodných preparátov. Na zábal použijeme med, vajíčko a olivový olej. Zmes vymiešame a nanesieme na vlasy, hlavne na končeky, zabalíme do igelitu a uteráka a necháme pôsobiť 20 minút. Potom umyjeme a upravíme do účesu. Zároveň sme sa oboznámili s rôznymi receptami na oplachovanie normálnych, suchých, mastných a problémových vlasov s využitím prírodných bylín, napr. harmanček, lipa, žihľava a iné. Zároveň sme sa oboznámili s ich zberom,

sušením a prípravou odvaru. V závere žiačky hovoria aké skúsenosti majú s využívaním prírodných preparátov.

Positíva : Žiačky si dali záväzok, že budú využívať aj prírodné preparáty na ošetrovanie svojich vlasov. Ocenili tiež, šetrnosť pri príprave vzhľadom na to že niektorí žiaci pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Téma: Ošetrujeme vlasy napadnuté vlasovými parazitmi

Cieľ: Oboznámiť sa s vlasovými preparátmi, prenosom, diagnostikovať a poznať opatrenia

Metódy: Rozhovor, rozprávanie, opis, demonštrácia, vysvetlenie, skupinová práca

Pomôcky: hrebene – všiváčik, vlasové preparáty

Priebeh aktivity:

Na úvod aktivity navodíme situáciu, v meste, škole ma upozorní kamarátka, že niečo mám vo vlasoch. Ako sa zachovám, zareagujem na zavšivavenie? Po rozhovore sme si porozprávali ako sa to mohlo stať, čo je príčinou penosu a ako dochádza k nemu. Po prenose, keď sme sa s daným problémom ešte nestretli je niekedy problém diagnostikovať ho.

Rozprávanie o diagnostikovaní pedikulózy – zavšivavenia. Nasledne sme prešli k opareniam. Žiačky sa po demonštrácii učili ako vyhľadať vši vo vlasoch a ako postupovať pri ich hľadaní a odstraňovaní /pozri obr. 4./. Využili sme vlasové preparáty na prípadné odvšivavenie. Na internete, v časopisoch a literatúre sme si vyhľadávali poznatky o vlasových parazitoch, čo spôsobujú a najnovšie vlasové preparáty na odstránenie vši.

Potom sme prešli na tvorenie účesu do školy. Žiačky si v skupinách ako aj samostatne vytvárali esteticky a praktický účes do školy. V závere sme si zhrnuli poznatky, vyhodnotili sme účesy do školy ako aj zručnosť a fantáziu pri ich tvorbe.

Positíva: Žiačky sa sa oboznámili s prevenciou a opatreniami proti pedikulóze, čo ich veľmi zaujalo. Tí ktorí mali s pedikulózou problémy, potešili sa že vedia už ako predísť zavšivaveniu a ako ho odstrániť.

Téma: V Kaderníckom salóne

Cieľ: Estetická stránka účesu, zručnosť pri úprave vlasov

Metódy: Rozprávanie, rozhovor, námetová hra, skupinová práca

Pomôcky: Šampóny, kondicionér, laky a gély na vlasy, prístroje, vlasové ozdoby

Priebeh aktivity:

Na úvod sa porozprávame, kto už bol v kaderníckom salóne a za akým účelom. Žiačky rozprávajú o svojich zážitkoch a dojmoch, čo sa im tam páčilo a čo by zmenili. V každom kaderníctve najprv pozrú vlasy, či sú čisté bez parazitov, ak nie takúto zákazníčku neobslúžia. My sa dnes zahráme – hru v kaderníckom salóne. Žiačky sa rozdelia na dve skupiny, prvá budú zákazničky a druhá kaderničky. Za úlohu si majú vytvoriť kadernícky salón tak, aby sa zákazničky cítili príjemne a podľa požiadavky vytvoriť im účes. Žiačky pri tejto hre môžu si vlasy aj umývať, ošetrovať vlasovými zábalmi, využívať kulmu, žehličku a vlasové ozdoby. Na spríjemnenie atmosféry si púšťame hudbu, prezeráme časopisy s účesmi z ktorých si zákazničky môžu vyberať a zvoliť účes. Na záver žiačky predvádzajú svoje účesy, vyjadrujú spokojnosť so službami, hodnotíme estetickú stránku účesu.

Positíva : Žiačky zaujala táto hra, dokázali sa vžiť do roly kaderničky a zákazničky.

Využívali hlavne vlastnú fantáziu a poznatky získané z internetových stránok – detské účesy.

Téma: Idem na pohovor

Cieľ: Dodržiavať estetické a hygienické zásady, správny výber účesu

Metódy: Rozprávanie, rozhovor, námetová hra, skupinová práca

Pomôcky: Šampóny, kondicionér, laky a gély na vlasy, prístroje, vlasové ozdoby

Priebeh aktivity:

Motivačný rozhovor - predstavte si, že sa vám naskytla príležitosť zúčastniť sa na pohovore o vysnívanom zamestnaní, súťaží a pod. Ako sa naň pripravíte, aby ste urobili na porotu dojem? Okrem iného je dôležitý aj prvý dojem čiže úprava zovňajšku, oblečenie a účes. Žiačky rozprávajú ako sa oblečú a ako by sa učesali na túto príležitosť. Nezabúdame, že odev musí byť čistý, nepotrhaný a aby ladil aj s doplnkami. Potom sa pozrieme na účes, ktorý budeme vyberať z fotoalbumu – vyhýbame sa extravagantným. Vlasy musia byť čisté, umyté a vkusne učesané. Hoci by ste boli pekne a vkusne oblečení, ale vlasy by boli mastné, neupravené na pohovore by ste nemuseli uspieť. Dnes si predvedieme takúto úpravu. umývanie vlasov, sušenie, vytváranie účesov

Záver :Každá skupina prezentovala svoj účes a postup, hodnotíme estetickú stránku a vhodnosť výberu účesu.

Positíva : Žiačkam sa vydarili účesy a postupne získavajú zručnosť pri úprave vlasov. Po celkovom dokončení všetkých účesov sa inšpirovali a tešili sa nápaditosti ostaných spolužiakov.

Téma: Prezentácia účesov

Cieľ: Vytvoriť účes podľa vlastného výberu, uplatniť svoju fantáziu, zručnosť, vkus

Metódy: Motivačný rozhovor, námetová hra, skupinová práca

Pomôcky: Vlasové prístroje, peparáty, ozdoby

Priebeh aktivity:

Motivačný rozhovor – na úvod sa porozprávame, či radi chodili na aktivity, čo ich najviac zaujalo, čo by zmenili, čo si odniesli z týchto stretnutí. Predstavte si, že chcete ísť na karneval alebo na nejaký koncert, kde môžete popustiť uzdu svojej fantázie. Na takúto príležitosť môžete využiť rôzne extravagantné účesy. Popozeráme si v časopise účesy na karneval. Potom sa žiačky rozdelia do skupín a vytvárajú účesy.

Postup: 1. umývanie, 2. sušenie, 3. vyváranie extravagantných účesov

Záver : Žiačky prezentujú svoje účesy. Hodnotíme fantáziu, zručnosť a estetické cítenie

Positíva : Žiačky si uvedomili, že vlasy sa musia pravidelne česať, aby sme ich zbavili nečistôt a používať vlastný hrebeň, ktorý treba pravidelne čistiť. V závere boli nadšené aké pozitívne skúsenosti nadobudli, predovšetkým smutné, že aktivita sa končí.

Znaky, prednosti, pozitíva aktivít:

Naučili sme sa pravidelnej starostlivosti o vlasy a vlasovej pokožky,

Uvedomili sme si dôležitosť prevencie pedikulózy – zavšivavenie

Vieme vlasy umývať, česať, sušiť, upravovať a bezpečne pracovať s pomôckami a prístrojmi

Utvorili sme si návyk na pravidelnú starostlivosť, úpravu, hygienu a čistotu vlasov

Získali sme zručnosť a estetické cítenie pri tvorbe účesov na rôzne príležitosti

Naučili sme sa zhotovovať zábaly na prírodnej báze a používať ich

Pochopili sme význam zdravej výživy pre zdravé vlasy a pokožku

Viditeľná zmena hygienických návykov u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Žiaci chodia do školy estetickjšie upravení a viac sa starajú o svoj vzhľad

Čiastočne sme odstránili problém s pedikulózov

Niektorím žiakom táto aktivita uľahčila výber budúcej profesie kaderník

Aktivita : Chcem byť krásna – módnny návrhár

Mgr. Daniela Milbauerova

Táto aktivita bola jednou z trojice aktivít chcem byť krásna a jej cieľom bola starostlivosť o odevy, bielizeň a obuv. Žiaci sa v podstate mali naučiť ušiť jednoduchý textilný výrobok, buď ručne alebo strojom, naučiť sa vyprať ho, vyžehliť, odložiť a zaobchádzať s ním tak, aby im slúžil čo najdlhšie.

Ciele aktivity:

1. Obliekať sa vhodne na rôzne príležitosti
2. Starat' sa o odevy, bielizeň a obuv
3. Prať, žehliť, čistiť, skladať a odkladať odevy
4. Drobné opravy odevov
5. Strojové šitie, konštrukcia strihu, strihanie látky, zhotovenie jednoduchého textilného výrobku

(Vysvetlivky T – téma, C – cieľ, Ú – úloha, M – metódy a formy práce, P – pomôcky)

1.aktivita

T: Plán práce, oboznámenie sa so zariadením na aktivitu

C: Vzbudiť záujem o prácu na aktivite a domáce práce, ktoré prinášajú radosť, uspokojenie i vlastný úžitok. Vysvetliť, aké dôležité je všetko, čo utvára spokojný domov

Ú: Vzbudiť záujem o danú aktivitu

M: rozhovor, názorná ukážka

P: Šijací stroj, obnitkovací stroj – overlock, pomôcky na ručné šitie, rôzne druhy látok

Na tejto aktivite sa žiaci mohli oboznámiť s pomôckami, ktoré sú im k dispozícii a to šijací stroj, naučili sa zapojiť ho, navliecť spodnú aj hornú niť, navíjať niť na cievku, šiť rôzne druhy stehov. Pri overlocku sme si ukázali význam a spôsob šitia takýmto strojom. Rôzne pomôcky používané pri šití – ihly, nite, gombíky, rôzne druhy látok a množstvo výrobkov, ktoré sa dajú zhotoviť. Cieľom bolo zaujať ich, aby chodili na aktivitu radi.

2. aktivita

T: Voľba odevu na rôzne príležitosti

C: Naučiť žiakov obliekať sa vhodne podľa počasia a na rôzne príležitosti

Ú: Správne sa obliecť do školy, do divadla, na športovanie

M: Vychádzka do okolia školy, pozorovanie, práca s časopisom, s internetom

P: módný časopis Burda, internet

Žiaci majú často problém obliecť sa vhodne hlavne podľa počasia a na rôzne príležitosti, tak sme sa naučili ako sa vhodne obliekať podľa vonkajšej teploty a ročného obdobia.

Vhodné boli aj vystrihované postavičky s rôznymi druhmi odevov, ktoré mohli obliekať podľa svojho vkusu.

3. aktivita

T: Osobná hygiena, dodržiavanie pravidiel osobnej hygieny

C: Vysvetliť pojem osobná hygiena, nielen čistota tela, odevu, obuvi, prostredia, ale aj duševná hygiena, režim dňa, pravidelnosť činností

Ú: Oboznámiť sa s obsahom a významom hygienického vrecúška, ušiť hygienické vrecúško

M: rozhovor, praktická inštrukcia

P: pomôcky osobnej hygieny – mydlo, uterák, vreckovky, pomôcky na šitie

Súčasťou školskej výbavy žiaka by malo byť aj hygienické vrecúško. My sme ho ušili zo štvorcovanej bavlnenej látky, ktorá sa dobre merala a strihala. Potrápilo nás rovné šitie strojom, ale navliekanie šnúrky sme zvládli lepšie.

4. aktivita

T: Upratovanie v domácnosti (jarné, predvianočné)

C: Naučiť žiakov plánovať domáce práce – každodenné, týždenné, veľké dôkladné upratovanie. Udržiavať poriadok vo veciach. Výchova k zodpovednosti za plnenie úloh

Ú: Určiť harmonogram jednotlivých prác, pomôcky potrebné na ich vykonanie, ušiť bytové doplnky na skrášlenie domova

M: rozhovor, praktická ukážka

P: prostriedky a pomôcky na upratovanie a čistenie, pracovné oblečenie

Každý z nás chce bývať v útulnom a čistom prostredí, ale musí sa o to každý z nás pričiniť aj tým, že si bude udržiavať poriadok vo veciach a pomáhať pri jednoduchých domácich prácach ako utrieť prach, povysávať, utrieť podlahu, uložiť si šaty a pod. Taktiež by žiaci mali pomáhať aj pri veľkom upratovaní kde sa perú záclony, mení posteľná bielizeň. Na skrášlenie domova sme si preto vyrábali bytové doplnky ako prestieranie na Vianoce, Veľkú noc, kapsár na odkladanie drobných predmetov

5. aktivita

T: Ošetrovanie odevov, bielizne a obuvi

C: Naučiť žiakov zásadám ošetrovania odevov, bielizne, obuvi, ako s nimi zaobchádzať šetrne a udržiavať ich v čistote

Ú: Skladanie a odkladanie bielizne a odevov, čistenie obuvi

M: názorná ukážka, rozhovor

P: rôzne druhy ramienok, odevy – tričko, nohavice, sukňa, kabát, pomôcky na čistenie obuvi

Udržiavať odevy v čistote a poriadku, správne ich skladať a odkladať na ramienka do šatníka, pozrieť či je čistý, špinavé odniesť do čistiarne, odevy si pripravovať na ráno už večer, prípadne ich prežehliť, alebo prišit' gombík, každodenná výmena bielizne, starostlivosť o obuv a jej čistenie. Čistili sme obuv aj prezúvky a žiaci sami videli v akom hroznom stave sú.

6.aktivita

T: Pranie bielizne

C: naučiť žiakov prať bielizeň

Ú: pranie bielizne rôznym spôsobom

M: exkurzia do obchodu s elektrospotrebičmi a drogistickým tovarom

P: práce prostriedky, pomôcky na čistenie škvŕn, pračky

Zariadenia na pranie sme spoznávali na exkurzii, počas ktorej sme navštívili obchod s elektrospotrebičmi. Mali sme možnosť vidieť rôzne druhy práčok, ich cenu, spôsob ovládania a pod. Problém bol v tom, že niektorí nemajú do domu prívod vody, takže automatickú práčku nevyužívajú. V obchode s pracími prostriedkami nás zaujala hlavne ich cena.

7. aktivita

T: ručné pranie bielizne, ošetrovanie vlnených a farebne nestálych výrobkov

C: Naučiť žiakov rozlišovať, ktoré odevy je vhodné prať ručne

Ú: pranie vlnených výrobkov – šál, čiapka, rukavice,

M: názorná inštrukcia, praktické cvičenie

P: vlnené a farebne nestále textilné výrobky, práce prostriedky

Pranie vlnených a farebne nestálych textílií – naučili sme sa prať ručne, vypláchnuť aj vyžmýkať a uložiť odevy na sušenie.

8. aktivita

T: Žehlenie a odkladanie bielizne

C: Naučiť žiakov správne žehliť

Ú: Žehlenie rôznych druhov textílií, nastavenie teploty, obsluha žehličky, jej čistenie, skladanie a odkladanie bielizne

M: názorná ukážka, praktické cvičenie, priebežná inštrukcia

P: žehlička, žehliaca doska, žehliace rameno, bielizeň z rôznych druhov materiálu

Väčšina žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia doma nežehli, takže to bola novinka. Žehlili sme bavlnené tkaniny ako utierky, obrúsky a podobne, nastavovali vhodnú teplotu, plnili žehličku vodou, skladali textílie a dôležitou súčasťou bolo poučenie o bezpečnosti pri práci so žehličkou

9. aktivita

T: Ručné šitie

C: Precvičiť rôzne druhy ručných stehov, naučiť sa nové druhy stehov

Ú: Vyšiť jednoduché prestieranie

M: názorná ukážka, praktické cvičenie

P: ihly, nite, nožnice, látka s pravidelnou štruktúrou, vyšívacie priadze

Keďže žiaci nemali prax v ručnom šití, museli sme sa naučiť navliekať niť do ihly, odstrihnúť správnu dĺžku nite, urobiť uzlík a precvičiť jednoduché stehy. Všetky tieto činnosti sme museli niekoľkokrát opakovať, lebo sa im nedarilo. Niť sa im zamotávala, uzlík rozviazoval a stehy boli kostrbaté a zauzlené.

10. aktivita

T: Ručné šitie, prišívanie gombíkov

C: Naučiť sa prišívvať rôzne druhy gombíkov

Ú: Vytvoriť dekoratívny predmet z gombíkov

M: názorná ukážka, praktické cvičenie

P: rôzne druhy gombíkov – s dvomi aj štyrmi dierkami, ozdobné gombíky

Prišívanie gombíkov im už išlo lepšie, problém bol zase trafiť ihlu do dierky. Aj túto činnosť sme museli niekoľkokrát precvičovať

11. aktivita

T: Textilie v kuchyni

C: Význam a využitie textílií v kuchyni

Ú: Správny a účelný výber textílií, materiál, farebné zladenie

M: rozhovor, názorná ukážka

P: obrusy, obrúsky, chňapky, zástera, utierky

Na tejto aktivite sme rozobrali textilie v kuchyni ako obrusy, obrúsky, utierky, chňapky, zástery – na čo slúžia, ako ich treba prať, žehliť, kde odkladať a vystrihli a ušili sme jednoduchú zásteru

12. aktivita

T: Nákup osobných potrieb a starostlivosť o ne. Zhodnotenie práce na aktivitách

C: Naučiť žiakov správne hospodáriť s peniazmi, nákup hodnotnejších vecí – kabát, kožuch

Plánovanie nákupu, sporenie, rodinný rozpočet

Ú: Meranie, určovanie konfekčných veľkostí

M: názorná ukážka, práca s časopisom, beseda

P: krajčírsky meter, módný časopis

Na poslednom stretnutí sme sa rozprávali čo sa im páčilo na aktivitách. Dievčatá by chceli vedieť lepšie šiť strojom a ušit' si oveľa viac výrobkov ako sa im to podarilo. Hlavne oblečenie ako sukne, šaty. Prínosom bolo aj to, že sa chcú vyučiť za krajčírky a tak získať uplatnenie na trhu práce. Mali možnosť porovnať zariadenia na pranie, žehlenie, upratovanie, ktoré majú doma a ktoré sú v ponuke na trhu a snažiť sa, aby urobili maximum preto, aby mali aj oni útulný domov.

Aktivita : Pomáhame si

Mgr. Ivana Lacušová, Mgr. Jana Ottingerová

Táto aktivita je zameraná na uvedenie si ľudskosti ,na ovládanie agresivity , na zvládnutie stresu počas diskriminačných situácií . Je to proces nie jednoduchý , je to aj dlhodobý proces , výsledky ktorého sa ukázu až po čase .

Základom je, aby žiak poznal seba , uvedomil si svoje postavenie najprv v kruhu najbližších, postupne sa pridáva širší kolektív , napr. triedny . Postupne poznáva sám seba , zaujíma isté postavenie v istej sociálnej skupine , na základe svojich záujmov, názorov , postojov , požiadaviek . Nevedomky si utvára prostredie na sebarealizáciu , ale aj na konfrontáciu so svojim okolím . Preto je potrebné už v skorom veku vstúpiť také vlastnosti , ktoré by mu umožňovali, čo najvyššiu mieru socializácie v danej spoločnosti. Je nutné , aby dokázal akceptovať požiadavky spoločnosti, ale aby svojimi postojmi a názormi bol akceptovaný spoločnosťou . Základom tohto procesu je dobre poznať a ohodnotiť sám seba , svoje kladné a záporné vlastnosti .

Každá spoločnosť dospela vo svojom vývoji na istý stupeň , ktorý je charakteristický svojim hodnotovým rebríčkum. Dáva rovnaké možnosti svojim občanom na realizáciu, je však potrebné dokázať, že sa jedinec vie presadiť . Tomuto cieľu je podriadená aktivita Pomáhame si . Výchova uvedomelého a plnohodnotného občana sa začína už v skorom veku . Svet detí je iný ako náš, svet dospelých .Je plný hier , zábavy , smiechu , naivity .

Týmto povahovým vlastnostiam boli prispôsobené aj formy a metódy na aktivite. Tie často boli zamerané na hry , či už pohybové a rolové , využívali sme často modelové situácie , s prvkami dramatizácie . V skupinovej diskusii si vymieňali svoje názory na dané témy , keď sme sa k žiadnemu výsledku v diskusii nedostali , využívali sme metódu riadeného rozhovoru. Vo veľkej miere sme využívali však aj vysvetľovanie , apely . Manipulačné hry patrili tiež k obľúbeným .

Formy práce bolo potrebné tiež obmieňať, striedať hromadné s individuálnymi , či skupinovými . Vzhľadom na popoludňajšie hodiny sa deti častejšie unavovali pri jednotvárnej činnosti , bolo nutné pridať aj ich obľúbené pracovné a výtvarné aktivity .

Väčšinou boli ciele na sedeniach splnené , niekedy sa vyskytli isté problémy .

V niektorých skupinách bol problém s čítaním – museli si jedného žiaka vybrať za predčítara , inokedy potrebovali moju pomoc pri vysvetlení rôznych pojmov , postupov . Aj jazykovú bariéru spôsobenú obmedzenou slovnou zásobou sme museli prekonávať .

Niekedy bol i ťažkosť v práci v skupinách , keď sa museli prispôbovať jeden druhému .Pri úlohách na sebahodnotenie mali tendencie prilepšiť si , boli neobjektívni prihodnotení ostatných , kamarátov a nekamarátov .

Postupne sa zlepšovali v rolových hrách a modelových situáciách , kde prekonávali ostych a rečovú bariéru .

Neľahké bolo aj formulovanie vlastných myšlienok a názoru pri niektorých témach .

Veľmi kladne hodnotili výtvarné aktivity , lebo pracovali samostatne , nemuseli sa prispôbovať .

V modelových situáciách sme si precvičili bežné životné rozhovory kde si mohli overiť svoje reakcie na iných , učili sa ovládať svoje emócie , nekričať , neosočovať sa navzájom ,nevysmievať sa jeden druhému . Učili sme sa tolerancii , vzájomnej úcte , empatii .

Navzájom sme si vymieňali svoje zážitky a životné skúsenosti.

Aj keď sme sa venovali ovládaniu agresívnych prejavov v emóciách , snažili sme sa prejaviť a rozprávať o pocitoch –o strachu a obavách , radosti .

Veríme , že na to , čo sme sa učili na tejto aktivite nezabudnú pri situáciách v bežnom živote a budú aj oni kladne hodnotení spoločnosťou.

Časovotematický plán

Pč	Téma Cieľ	Úloha
1.	Aby sme sa lepšie spoznali -oboznámiť žiakov s cieľom a programom celej aktivity Pomáhame si -umožniť žiakom predstaviť samých seba, svoju rodinu a záujmy	Vytvoriť originálne nápadité menovky, aby čo najlepšie vystihovali ich majiteľov
2.	Keď žijeme v jednej triede -umožniť žiakom , aby sa zamysleli nad tým, aké pravidlá musia fungovať v školskej triede, ak majú spolu dobre vychádzať	Poskladať výroky opisujúce pozitívne vzťahy medzi spolužiakmi Nakresliť triedu ako sústavu planét
3.	Konunikácia 1 – Ako sa ľudia dorozumievajú -oboznámiť žiakov s rôznymi formami komunikácie- verbálna (čo povieme a ako to povieme) , neverbálna (zrakový kontakt, gestá, posunky, mimika) umožniť žiakom aby si precvičili a prehrali jednotlivé formy komunikácie	Neverbálnym spôsobom znázorniť rôzne veci alebo emócie Zistiť, čo by si kamarát/kamarátka zobrali na pustý ostrov a prečo
4.	Môj kamarát -uvedomiť si, čo pre koho znamenajú priatelia a čo priateľstvo podporuje rozvíjať prosociálne cítenie a empatiu vo vzťahu k priateľom	Poskladať výroky o priateľstve, nakresliť najlepšieho kamaráta
5.	Mama, oco, súrodenci a ja -podporiť pocit príslušnosti k rodine a pocit rodinnej spolupatričnosti -poukázať na možnosť vlastného prispievania k harmonickému spolunažívaniu v rodine	Nakresliť vlastnú rodinu Vytvoriť širšiu rodinu v rámci triedy
6.	Páči sa mi, nepáči sa mi -naučiť sa poskytovať a prijímať spätnú väzbu tak, aby dieťa toho druhého neurazilo, nezranilo alebo nesprávalo sa hrubo	Vytvoriť papierový darček (origami) pre niekoho zo spolužiakov a vymyslieť pre neho/ ňu vhodné pranie
7.	Kooperácia I. Keď sme jeden tím -Rozvíjať konštruktívnu komunikáciu v skupine, schopnosť spolupracovať a dohodnúť sa -podporiť pocit spolupatričnosti v triede	Vytvoriť spoločný “triedny plagát” Vytvoriť v rámci 2 skupín vežu z papiera, vhodne ju vyzdobíť a dptvpríť

8.	Poznávam sám (u) seba – v čom som dobrý (á) a v čom menej -zamyslieť sa nad vlastnými schopnosťami a vlastnosťami -podporiť pozitívne seba prijatie a sebavedomie poukázaním na to, že každý má niečo, v čom je dobrý	Vyfarbiť mandalu podľa vlastného aktuálneho prežívania Vytvoriť vlastný erb
9.	Viem, že to dokážem -posilňovať pozitívny sebaobraz a tiež realistické hodnotenie vlastných schopností	Aktívne sa zapojiť do súťažných úloh, prispieť k úspechu vlastného družstva
10.	Aký chcem byť, aký nechcem byť -vedieť pomenovať rôzne ľudské vlastnosti a prejavy v správaní -rozvíjať vnímavosť voči pozitívnym a negatívnym prejavom vo vlastnom správaní a v správaní iných	Roztriediť pripravené osobnostné vlastnosti na pozitívne a negatívne a vytvoriť plagát s vlastnými želanými a neželanými vlastnosťami
11.	Čo sme sa naučili (otvorené stretnutie) -odprezentovať vybrané aktivity, ktoré si žiaci vyskúšali v priebehu minulých stretnutí - rozvíjať u žiakov sebadôveru a pozitívny sebaobraz tým, že majú príležitosť verejne odprezentovať svoje vlastné schopnosti a zručnosti	Roztriediť pripravené povahové vlastnosti na pozitívne a negatívne a vytvoriť z nich triedny plagát, kde sú dané vlastnosti konfrontované
12.	Strachy a obavy -umožniť deťom aby si v skupine rovesníkov uvedomili, že prežívať strach a obavy je prirodzené, dôležité je ako s nimi človek naloží -v podpornej skupine prediskutovať možné návrhy, ako sa deti môžu vyrovnávať s vnútornými úzkosťami a obavami	Vlastnými postrehmi a poznámkami prispieť k skupinovej diskusii Vytvoriť z plastelíny postavičku vlastného strachu

Aktivity : Zaspievajme si – hudobná zložka, spevácka zložka, tanečná zložka

Mgr. Danka Winklerová, Mgr. Marta Bedriová

Rómske etnikum predstavuje osobité kultúrne spoločenstvo, ktoré sa svojimi špecifickými prejavmi existencie odlišuje od iných, v našom prípade od väčšinovej spoločnosti Slovenska. Rómom býva na jednej strane vytýkané ich „nekultúrne“ správanie, a na druhej strane je to práve rómska kultúra, o ktorú má väčšinové obyvateľstvo najväčší záujem.

Hovorí sa, že Rómovia majú rytmus v krvi a preto sú takými skvelými hudobníkmi a tanečníkmi. Hudba patrí k základným identifikačným prvkom Rómov. Oni spájajú hudbu na jednej strane s výrazne pozitívnymi hodnotami (láskou, úctou, čistotou, radosťou, pravdou), na druhej strane s emocionalitou. Rómska hudba vychádza zo srdca, je jeho modlitbou. Hudba ide s Rómom od narodenia až do smrti. Keď sa narodí, hrajú mu, keď má svadbu, hrajú mu a keď umrie zasa mu hrajú.

V dnešných dňoch sa čoraz viac stretávame s názorom, že predstava o Rómoch ako o hudobníkoch pomaly, ale isto bledne. Prestali kočovať, usadili sa a ich pôvodné hodnoty, zvyky a tradície sa vytrácajú. Dávno sa minuli časy, keď bol každý Róm považovaný za mimoriadne hudobne nadaného. Hudobnosť tohto etnika začína spadať do šedého priemeru, aj keď sa stále nájdu speváci, virtuózi či hudobné telesá, ktorí dokážu clivé piesne o prírode, láske, trápení a táborovom živote pretaviť do umeleckého diela. Príčin môže byť veľa. Či už je to raketový nástup techniky a finančná dostupnosť hudobných médií, asimilovanie etnika na kultúru majority alebo obyčajný nezáujem o pestovanie vlastnej kultúry. Rómski žiaci v školách prestávajú rozumieť na hudobnej výchove slovám vlastných piesní, čo je neklamným dôkazom toho, že sa o svoju kultúru nestarajú.

Ciele

1. Podporiť záujem o záujmovú činnosť, ktorá napomáha rozvíjať hudobný talent a uvedomovať si hodnotu ďalšieho vzdelávania.
2. Učiť zodpovednosti, vytrvalosti a zvykom na pravidelnú činnosť, ktoré pozitívne ovplyvnia vzťah k povinnostiam.
3. Seberealizácia, prezentácia a rozvíjanie hudobných talentov.
4. Prezentovať rómsku hudbu, zachovávať kultúrne dedičstvo a podporovať rozvíjanie vzťahu k vlastnej kultúre.
5. Rozvíjať kultivovaný pohybový prejav detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.
6. Rozvíjať národné a etnické povedomia týchto detí.
7. Osvojiť si mravné návyky a utvárať základy kultivovaného správania.

8. Utvárať schopnosť citovej reflexie, v ktorej dieťa objavuje a vyjadruje svoje pocity pomocou tanca, spevu a hudby.
9. Rozvíjať sluchové vnímanie.
10. Rozvíjať schopnosti detí vyjadriť hudbu pohybom.
11. Utvárať pozitívne medziľudské vzťahy a elementárne základy empatie.

Hudobná zložka

Používané hudobné nástroje : bicie, tamburíny, gitary, klávesy

Metódy : rozhovor, samostatná práca, skupinová práca, imitačná metóda

Téma : Návnik rytmických útvarov

Cieľ : Zvládnuť základnú pulzáciu na rytmike a základné akordy na gitare

Úloha : Hra rôznych rytmických útvarov s dôrazom na plynulé tempo

Formy a metódy : individuálna a skupinová práca

Popis aktivity:

Úvodná časť – precvičovanie známych rytmických útvarov, ladenie gitár – pomocou elektronickej ladičky , precvičovanie základných akordov na gitarách

Precvičovanie známych motívov spoločnou hrou na hudobných nástrojoch
- základné rytmické útvary pri hre na bicích nástrojoch – precvičovanie s dôrazom na udržanie tempa

- rytmický dvojhlas – súhra dvoch rôznych rytmických útvarov

- príprava rytmického dvojhlasu vo dvojiciach

- predvedenie rytmického dvojhlasu dvojicami

- koordinovaná hra na bicích nástrojoch rukami aj nohami

- rytmický viachlas – udržanie rytmu pri súhre viacerých rytmických útvarov

- základné akordy na gitarách – individuálne precvičovanie

- súhra hudobných nástrojov a precvičovanie rytmických viachlasov

- striedanie pri hudobných nástrojoch

Docvičenie a predvedenie hry rôznych rytmických útvarov s dôrazom na plynulé tempo

Hra známych motívov a piesní – predvedenie naučených útvarov

Téma : Návnik disco piesní

Cieľ : Zvládnuť piesne po rytmickej a melodickej stránke

Úloha : Hra piesní podľa výberu detí

Formy a metódy : Individuálna a skupinová práca

Popis aktivity:

Úvodná časť: príprava nástrojov, zapojenie aparatury, ladenie gitár a precvičovanie základných rytmických útvarov a akordov

Súhra nástrojov

- precvičovanie melódií a refrénov známych piesní

- návnik disco rytmov a melódií podľa CD

- hra disco piesní – v prevedení rómskych piesní

- individuálny nácvik na klávesoch
- súhra bicích, klávesov a gitár

Upevňovanie a precvičovanie známych piesní – prevedenie s dôrazom na plynulé tempo, rytmickú aj melodickú stránku; prehrávanie disco piesní

Téma : Precvičovanie disco piesní, nácvik čardášu

Cieľ : Zvládnuť piesne po rytmickej aj melodickú stránke, koordinovaná hra nástrojov

Úloha : Upevňovanie piesní s dôrazom na celkový dojem

Formy a metódy : individuálna a skupinová práca

Popis aktivity:

Úvodná časť – príprava nástrojov, ladenie gitár, zapájanie aparatúry

Precvičovanie základných rytmických útvarov, individuálna hra gitár – základné akordy

- precvičovanie melódií a refrénov známych piesní
- precvičovanie a docvičenie disco piesní
- nácvik čardášového rytmu – postupné pripájanie ostatných nástrojov
- opakovaná hra čardášov

Upevňovanie a precvičovanie známeho repertoáru

- koordinovaná hra nástrojov, dôraz na tempo a celkový dojem

Téma : Nácvik piesne Denaš kalu

Cieľ : Nácvik akordov a rytmického sprievodu

Úloha : Zvládnuť pieseň po rytmickej aj melodickú stránke

Formy a metódy : individuálna a skupinová práca

Popis aktivity:

Úvodná časť – príprava hudobných nástrojov, ladenie a precvičovanie základných akordov a rytmických útvarov.

Prehrávanie známych piesní.

Nácvik piesne Denaš kalu

nácvik rytmu a rytmického sprievodu k piesni na bicích nástrojoch
 základné akordy na gitare – sprievod k piesni – opakované precvičovanie
 hudobný sprievod k piesni na klávesoch – individuálny nácvik
 súhra nástrojov – postupné pridávanie hry na nástrojoch
 koordinovaná hra so spevom piesne
 opakovaná hra – precvičovanie

Upevňovanie a precvičovanie známych piesní – prevedenie piesní s dôrazom na plynulé tempo a záver piesne.

Téma : Precvičovanie prebratých piesní

Cieľ : Docvičenie koordinovanej hry na hudobných nástrojoch

Úloha : Upevnenie piesní, striedanie činností na podporu hudobnej pamäte

Formy a metódy : individuálna a skupinová práca

Popis aktivity:

Úvodná časť – ladenie gitár a prehrávanie základných akordov, základné rytmické útvary na bicích, individuálna hra na klávesoch.

Prehrávanie známych prebratých piesní

- súhra nástrojov a prevedenie piesní so spevom – Nasval oso, Mamo, Na oblohe tri hviezdičky, Odoj pažo pari, O poštaris
- pokusy o zahratie ďalších rómskych piesní so spevom
- opakovaná hra piesní
- striedanie pri hudobných nástrojoch
- nahrávanie piesní na magnetofónovú pásku

Záver – hodnotenie prehrávaných piesní – po vypočutí nahrávok deti sami hodnotili hru, sami upozorňovali na niektoré rytmické nepresnosti.

Aktivitu navštevovali chlapci, ktorí už mali určité skúsenosti s hrou na hudobných nástrojoch, avšak nemali možnosť sa hre venovať pravidelne. Aktivita im poskytla priestor, hudobné nástroje aj možnosti svoj talent rozvíjať. Nakoľko sú to deti, ktoré nepoznajú noty a nemajú žiadne, ani minimálne hudobné vzdelanie, hrali podľa sluchu. Rómska hudba je špecifická, oni však majú pre ňu cit aj sluch.

Jednotlivé aktivity začínali ladením gitár, čo si postupne dokázali pomocou ladičky aj sami. Postupne zvládli rytmické útvary a rytmické sprievody na bicích nástrojoch k jednotlivým piesňam, pričom bolo potrebné individuálne nacvičovanie. Pri nástrojoch sa striedali a navzájom sa radili. Na gitarách zvládli postupne základné akordy, pričom jednu gitaru používali ako sólo gitaru a druhú ako basgitaru. Najťažšie bolo zvládnuť hru na klávesoch. Avšak práve tu urobili chlapci, ktorí na klávesoch hrali, najväčší pokrok. Pritom hrali podľa sluchu, nie podľa nôt. Zo začiatku to bola len hra melódie jednou rukou. Postupne dokázali zvládnuť druhú ruku, boli to však hodiny individuálneho nácviku.

Nebolo jednoduché viesť ich a radiť im, pretože oni majú svoje predstavy a cítenie a svojej hudbe rozumejú. Aj tak sa im darilo zdokonaľovať sa v hre a naučili sa hrať rómske piesne v kultivovanom prejave. Ich hra bola zo začiatku imitáciou toho, čo mali napočúvané. Postupne však dokázali vložiť do piesní svoje cítenie. Bolo zaujímavé sledovať, ako sa postupne vyvíjajú a zdokonaľujú v hre, pričom bolo očividné s akým záujmom hrajú a spievajú. Svoj entuziazmus prenášali aj na ostatných žiakov školy, (ktorí práve neboli na zapojení do tejto aktivity) dokonca aj za jej brány. Netušili pritom, že takto nebadane šíria rómsku hudbu a učia nerómskych žiakov počúvať a prežívať ich piesne. Zároveň dokázali, akí dokážu byť vytrvalí v činnosti, ktorá ich baví, pretože niekedy aktivita trvala tri až štyri hodiny.

Spevácka zložka

Metódy : motivačná, expozičná, fixačná, diagnostická, aplikačná

Pomôcky : DVD prehrávač, DVD nosiče, magnetofón, mikrofóny, zosilovač, reproduktory

Poznámky : pravidelne sme robili záznamy na kazetu, ktoré sme s chlapcami rozanalyzovali. Tým sme zabraňovali opakovaniu chýb

Cieľom tejto aktivity bolo naučiť žiakov pracovať s dychom, aby dokázali zaspievať vysoké, ale i hlboké tóny, bez toho, aby v speve bolo počuť nadychávanie. Hlavným cieľom bol tréning svalov potrebných na spievanie. Neodeliteľnou súčasťou výuky spevu bol aj um správneho dýchania, ktoré je veľmi dôležitou súčasťou kvalitného spevu. Každá aktivita sa začínala hlasovou rozcvičkou, aby sa žiakom lepšie spievalo, aj keď sa na začiatku sa na tom zabávali, neskôr prišli na to, že sa im potom lepšie spievalo. Vysvetlila som im aké dýchanie pri speve poznáme a následne aj ukázala, potom si to musel každý žiak vyskúšať individuálne. Išlo predovšetkým o horné dýchanie (výdych krátky, neekonomický), hrudné (pri fyzickej námahe, výdych neregulovateľný), bránicové a kombinované (je ideálne pri speve). Vždy som ku každému žiakovi pristupovala individuálne, ak bolo potrebné rukou jemne pritlačiť na bránicu, aby už vydýchol, tak som to urobila. Vykonávali sme nácviky v polohe ležmo horeznak, vysvetlila som im, že spevácky dych má 3 fázy nádych, ukladnenie, zadržanie dychu, výdych. Učili sme sa aké sú zásady dychových cvičení: vyvetraná miestnosť, poloha tela vzpriamená a súčasne uvoľnená, koordinácia cvičení gestom ruky, jednotlivé fázy vopred limitovať, výdychovú fázu pri každom cvičení predlžovať, nerušiť priebeh cvičenia nenáležitým komentovaním, správnosť dýchania, držanie tela a pohyb pliec kontrolovať. Dôležitá je motivácia dychových cvičení, treba dodržať jej aktuálnosť z aspektu spoločenského, kultúrneho, ročných období, regiónu, Všetci sme si to precvičovali. Dôležitou úlohou, ktorou sa rozvíja spevácka kultúra je, ako správne vytvoriť tón. Dôležité je docieľiť hlavovú rezonanciu v tvárovej časti, tzv. maske, najjednoduchšie pomocou brumenda a hlások n.g, mäkké nasadenie, krytie tónu /jeho farebné stemnenie rozšírením spodnej časti hrtana/. Hlavnými zásadami hlasovej rozcvičky je poloha tela vzpriamená, ale s uvoľneným svalstvom, správne dýchanie a artikulácia, primeraný rozsah /o poltón vyšší a aj nižší než rozsah následnej piesne/, plynulý priebeh v pravidelnom tempe, nahor poltóny a nadol celé tóny. Pre chlapcov to znovu boli nové informácie, preto si všetko vyskúšali dvakrát a zistili, že sa im potom lepšie spievalo. Taktiež s nimi bolo potrebné prebrať artikulačnú techniku - vplyv na motoriku, uvoľnenie artikulačných orgánov rozvíja správnu, zrozumiteľnú výslovnosť, ovplyvňuje zvukovú a farebnú vyrovnanosť otvorených a zatvorených vokálov. Vysvetlila som im zásady pri artikulačných cvičeniach, aby nezabúdali na výrazné otváranie úst, dávali pozor na prehnaný zvislý pohyb spodnej sánky pri výslovnosti vokálov, pri zmene vokálov nemeniť príliš tvar úst, koncovky slov nevyraziť ani nezhltnúť, nesmeli zabúdať na kontrolu a koordináciu výslovnosti počas všetkých speváckych

činností. Vyskúšali sme si rôzne modely artikulačných cvičení- jazykolamy. Žiaci sa učili hlas „zdvíhať“ do výšky napodobňovaním hlasu zvieratiek, rozprávkových postavičiek. Sprostredkujúcim činiteľom bol aj spev spolužiaka rovnakej alebo podobnej farby hlasu. Výsledkom predchádzajúceho úsilia bol správne zaspievaný úryvok známej piesne, potom aj úryvok neznámej piesne.

Toto boli počiatočné úlohy, ktoré museli zvládnuť, aby ich spev dobre znel. Tejto časti sme sa počas aktivít vždy v úvode vracali, aby sa to žiakom vstúpilo do pamäte.

Samozrejme aktivita bola zameraná na spev rómskych piesní. Vzhľadom k tomu, že rómsky spev má svoje typické znaky, nechcela som, aby sa tieto znaky potlačili alebo úplne vymizli. Ja som pri nácviku týchto piesní vystupovala ako koordinátor, pretože všetky piesne som mala napočúvané. Ak žiaci mali problémy s určitým úsekom piesne pomáhala som im tak, že som im spievala danú pasáž v správnej tónine do ucha. Stále som to tak vykonávala na nácviku až sa im to vrylo do pamäte. Taktiež som im robila vokály, čo bolo pre ne príjemným spštením. Aby sme podporili spev, tak sme používali gitary, bicie, klávesy, hlavne preto, aby mali žiaci väčšiu motiváciu. Ak bola pieseň, ktorú si vybrali mne neznáma, tak som si vybrala spevácky zdatného žiaka a vypočuli sme si ho, postupne sa pridávali ostatní, ale sólista spieval do mikrofónu.

Mojou úlohou bolo skorigovať a jemne upraviť spev žiakov, pomôcť im pri výbere piesní a zároveň nepotlačiť rómsku spevnosť piesní, ktorá sa vyznačuje dramatickosťou, plačivosťou a vzápätí smiechom, radosťou. Pri práci so žiakmi som volila také metódy a formy práce, ktoré napomáhali naplniť ciele aktivity.

Technické cvičenia a výber skladieb som volila tak, aby sa mohli postupne precvičiť a uplatniť získané vedomosti a zručnosti nielen technické, ale aj výrazové. V práci s kolektívom som nezabúdala na motiváciu, postupnosť, individuálne potreby žiakov a rozvíjanie ich schopností. Výber hudobného materiálu som volila primerane schopnostiam žiakov a možnostiam školy.

Jednotlivé nácviky aktivity som začínala hlasovou rozcvičkou v trvaní pol hodiny.

Pri hlasových cvičeniach so postupovala od jednoduchšieho k zložitejšiemu. Na záver nechýbalo cvičenie, v ktorom sme sa učili kolektívne dýchať tzv. zborovým dychom – zbor drží jeden tón vo vyhovujúcej polohe pre všetky hlasy (každý hlasovo vo svojom rozsahu) na vokál „o“, prípadne iný rovnako vhodný. Pri nácviku kratších ucelených fráz a ich spájani do väčších celkov som využívala formu imitačnej metódy.

Dramaturgiu repertoáru som zamerala na hudobné skladby založené na princípoch kontrastu tempového, rytmického, výrazového aj tóninového, ale ktoré boli žiakom prístupné. Vystúpenia sme uvádzali skladbou najlepšie zvládnutou po všetkých stránkach (intonačnej, výrazovej, jazykovej),

najnáročnejšiu skladbu som zaradila do stredu programu. Dôležité bolo pozitívne motivovať žiakov.

Práca na aktivite Zaspievajme si – spevácka zložka plnila funkciu edukačno-relaxačnú pre všetky vekové kategórie. Poskytovala žiakom možnosť zmysluplného odreagovania sa, radosť zo spoločnej tvorby hudobného diela, prehľbovala ich emocionalitu, rozširovala hudobnú gramotnosť a pomáhala tak utvárať harmonicky rozvinuté osobnosti. Cieľom aktivity bolo poskytnúť možnosť vzdelávania sa všetkým, ktorí prejavili záujem o účinkovanie v tejto speváckej skupine (záujem sa považovala za prvoradý, nadradený nad spevácke schopnosti). V speváckom skupine sa rozvíjali jazykové schopnosti jednotlivcov, uplatňovali sa medzipredmetové vzťahy (architektúra, literatúra, výtvarné umenie, dejiny, etika). Prácu som orientovala prevažne na interpretáciu ľudových piesní rómskych, ale aj na upravené a moderné rómske piesne. Žiakov bolo potrebné systematicky viesť k správnym speváckym návykom t.j. ovládaniu hlasu vo všetkých polohách hlasového registra, rozvíjaniu zmyslu pre kultivovaný spev, primeraný výraz, prejav, vkus. Cieľom aktivity bolo dbať na funkčné držanie tela, správne spevácke nádychy, zdokonaľovanie kultivovaného spevu so zodpovedajúcim výrazom. Dbala som na správnu artikuláciu pri speve, na intonačnú čistotu, citlivé tóny klesajúce aj stúpajúce.

Pri práci bolo potrebné vychádzať z pochopenia hudobného a slovného obsahu rôznych rómskych piesní z rozličných regiónov. Cieľom bolo vzbudiť v nich záujem o rómske tradície a zvyky, naučiť ich a aby si ich preniesli do rodiny a šírili ďalej. Ďalším cieľom bola prezentácia svojej práce na rôznych verejných vystúpeniach a podujatiach školy, čo prinieslo žiakom radosť a uspokojenie z kolektívnej práce, ale aj práce na sebe.

Tanečná zložka

TÉMA: Spoznávajme svoje korene

Cieľ: nácvik nových tanečných krokov (jednokročka, dvojkročka, pridávanie otočiek, pohyby hornej časti tela) ; rozvoj kultivovaného pohybového prejavu detí

Úloha:

-Základné princípy správneho držania tela: z hľadiska zdravotného, tanečnej techniky, estetického; rovnováha , vedomé ovládanie osy tela; správny postoj tvárou a bokom; pozície nôh; pozície horných končatín; spájanie pozícií; polohy hlavy

-Spojenie krokov do jednoduchých krokových variácií.

TÉMA: Spoznávajme svoje korene

Cieľ: rozvíjanie elementárnych hudobných schopností a prebúdzanie trvalého pozitívneho vzťahu k hudbe a tanečnému pohybu nácvik krokových variácií

Úloha: zásady správneho zaujatia tanečných postojov; orientácia v tanečnom priestore; opis a názorná ukážka polôh; spojenie krokov do jednoduchých krokových variácií ;súčinnosť hudby a tanca

TÉMA: Spoznávajme svoje korene

Cieľ: rozvoj zmyslu pre krásu a tanec utvárať pozitívne medziľudské vzťahy návik choreografie dievčenského rómskeho tanca

Úloha:

- označenie smerov otáčania
- účasť hlavy v rotácii, (pre točenie)
- nácvik základnej choreografie rómskeho dievčenského tanca
- nácvik točenia s postupom z miesta, v priamych smeroch, po diagonálach a po obvode kruhu
- štylizované tanečné kroky

TÉMA: Spoznávajme svoje korene

Cieľ: utvárať elementárne základy empatie posilňovať individualitu osobnosti a schopnosť byť sám sebou; nácvik choreografie dievčenského rómskeho tanca a použitie výrazových prostriedkov v tanci

Úloha:

- dôraz na výraz tváre
- zladenie pohybov celého tela
- uplatnenie prvkov scénického tanca
- nácvik choreografie rómskeho dievčenského tanca

Každú aktivitu bolo potrebné začať tanečnou rozcvičkou, aby si žiaci po celodennom sedení ponáťahovali údy. Každá rozcvička sa niesla v duchu iného tanečného rytmu a trvala asi 15 minút. Potom sme sa chvíľu venovali strečingu, aby žiaci získali požadovanú ohybnosť. Všetko im bolo názorne ukázané a tým, ktorým sa nedarilo som pristupovala individuálne.

Prvoradou úlohou bolo naučiť žiakov správne držaniu tela, kultivovaným pohybom, správne dýchaniu, tanečnej výdrži a odstrániť ich hlavný nedostatok a to žuvaniu žuvačky. Tieto základné veci sme si pripomínali každú aktivitu, aby sa im to vrylo do pamäte.

Taktiež sme sa venovali vytlieskávaniu dôb a rytmov podľa hudobné podkladu – t.j. piesne, na ktorú mali tancovať. Ich úlohou bolo tleskať na každú prvú dobu, potom na každú druhú dobu. Neskôr sa rozdelili na dve skupiny. Prvá skupina tleskala na prvú dobu po kolenách a druhá skupina tleskala rukami na druhú dobu. Znovu si vypočuli pripravenú pieseň a porozprávali sme sa o nej. Museli sme popracovať aj na tanečnej kondícii, aby žiaci neboli pri tanci zadýchaní a vládali udržať tanečné tempo. Po získaní týchto zručností a návykov, sme sa venovali nácviku jednotlivých krokov, ktoré som im vždy názorne predviedla. Potom ich skupinovo tancovali a ja som ich

pozorovala a ku žiakovi, ktorému sa nedarilo som pristupovala individuálne. Na jednotlivých krokoch sme pracovali dovtedy, až kým ich nezvládli. Jednotlivé tanečné choreografie som si pripravila dopredu a pri ich nácviku som postupovala po častiach, ale až po zvládnutí tanečných krokov. Vzhľadom k tomu, že sa jednalo prevažne o rómsku hudbu, bolo potrebné len jednotlivé pohyby docibriť. Pri nácviku som využíval aj didaktickú techniku. Na internete som si našla ukážky rómskych tancov, kde jednotlivé kroky videli na obrazovke a každý si ich individuálne skúšal a potom sme ich spoločne dotiahli. Učili sme sa kroky a pohyby nôh či rúk aj z orientálnych tancov a taktiež sme sa učili hip hopový tanec, kde sme nové kroky tiež získali z internetu. Najdôležitejšie bolo vždy si dopredu pripraviť ukážky a hudobný podklad pre tanec. Taktiež som sa zúčastnila školení, kde sme sa učili o tanečných krokoch v ľudovej hudbe a ako postaviť choreografiu. Tieto školenia sa konali vo Vihorlatskom regionálnom stredisku. Taktiež nové tanečné kroky som získala od rodičov detí v rómskej osade. Získané poznatky som potom využívala pri práci so žiakmi.

Cieľom bolo dosiahnuť, aby boli žiaci zdravší, pretože mnoho žiakov trpí na bolesti hlavy, krčnej chrbtice, spodnej časti chrbtice, kostrče, kĺbov, všetkých orgánov uložených v brušnej dutine, tieto bolesti sú nepríjemné a sťažujú im nielen sa sústrediť v škole na prácu, ale i príjemne tráviť voľné chvíle. Práve zodpovedajúca forma pohybu umožnila, aby sa odbúrali stresy, ktoré sa kumulovali v školskom a rodinnom živote, aby boli žiaci priateľskí, mali veľa priateľov a lásky, aby zdokonaľovali svoje „Ja“ a vedeli sa primerane zabávať. Celá aktivita sa niesla v duchu hesla: „Tanec ako prostriedok komunikácie medzi národmi Európy.“. Aktivita rómskej kultúry bola zameraná na tanec, spev a hudbu rómskeho etnika. Cieľom bolo poskytnúť žiakom vhodné vyplnenie voľného času, podnietiť v nich záujem o sebarealizáciu v tvorivom procese spoznávania činností. Poskytnúť žiakom alternatívu k prostrediu, v ktorom žijú. Chcela som, aby sa tieto deti naučili žiť s bežným sociálnym prostredím, naučili sa riešiť sociálne vzťahy a situácie, s ktorými bežne prichádzajú do styku. Snaha žiakov rástla pri každom podnete v spojitosti s prácou na projekte. Cítili sa zodpovednejšie, vedeli, že ovplyvnia nielen svoj život, ale i životy iných ľudí, ktorí žijú okolo nich. Mali menší strach z vystúpenia. Dokázali sa správať disciplinovane a kolektívne. Cieľom bolo rozvíjať u žiakov tanečnú techniku, koordináciu pohybov, silu, zdatnosť, vytrvalosť, napomáha ich harmonickému fyzickému rozvoju a formuje z nich profesionálnych tanečníkov (tanečnice), schopných plniť umelecké úlohy. Rómsky ľudový tanec sa vyvíjal po celé stáročia a vo svojej autentickej podobe ho nachádzame dodnes v tvorbe profesionálnych a amatérskych folklórnych telies. Počas aktivity žiaci získali študenti praktické a teoretické vedomosti o rómskom a modernom tanci. Hlavný dôraz som kládla na poznávanie tradičnej kultúry, osvojenie si komplexnej škály tanečnej tradície, osvojenie pohybov podľa vzorov z tradičného prostredia (audovizuálne záznamy),

schopnosť interpretácie rómskeho a moderného tanca, pochopenie štruktúry tanca a schopnosť improvizácie tradičného rómskeho tanca. Vo výchovno-vzdelávacej práci som sledovala rozvoj telesných dispozícií, hudobného cítenia, sebaovládanie s dôrazom na disciplínu, kolektívne cítenie a správne estetické názory a návyky. Cieľom aktivity bolo získanie vedomostí, schopností a zručností, umožňujúcich uplatniť sa v tanečnej praxi.

Na hodinách tejto aktivity sme sa učili tancovať, ale venovali sme sa i kultúre Rómov, ich životnému štýlu, zvykom a tradíciám. V rámci aktivity sme prezentovali ich temperament rôznymi vystúpeniami v škole a na verejnosti. Pracovali sme viacerými metódami a to nielen konkrétnymi metódami, ktoré súviseli s tanečným, speváckym alebo dramatickým prejavom, ale i hodnotiace metódy:

- motivácia verejným vystúpením
- pochvala za každý malý úspech
- rozšírenie slovnej zásoby
- zlepšenie vyjadrovacích schopností tela
- vytváranie kladného postoja k práci
- rozvíjanie manuálnych zručností
- zdokonalenie pohybov celého tela
- samotný nácvik krokov a tanečných variácií
- metódy opakovania a precvičovania
- metóda výkladu, rozhovoru
- metóda príkladu učiteľa

Časovo-tematický plán - hudobná zložka

	Téma	Cieľ	Úloha	Poznámky
1.	Oboznámenie s činnosťou	Hrou na hudobných nástrojoch podporiť záujem o aktivitu	Zadelenie úloh pri hre na nástrojoch	Individuálne predvedenie hry na jednotlivých nástrojoch
2.	Nácvik základných rytmických útvarov	Zvládnuť základnú pulzáciu na rytmike, základné akordy na gitare	Nácvik rytmických útvarov na známe piesne	Precvičovanie na známe piesne
3.		Podľa úrovne hry detí zvládnuť základnú pulzáciu na rytmike	Hra podľa hudby z CD	Nácvik plynulého tempa
4.		Zvládnuť koordinovanú hru na bicích nástrojoch	Hra rukami aj nohami	Zvládnutie súhry bicích nástrojov
5.	Pieseň Na oblohe tri hviezdičky	Zvládnuť pieseň po rytmickej aj melodickej stránke	Nácvik piesne v sprievode bicích nástrojov a gitár	Individuálne opakované precvičovanie
6.	Docvičenie piesne Na oblohe tri hviezdičky	Zvládnuť koordinovanú hru na bicích nástrojoch, gitarách a klávesoch	Docvičenie piesne so sprievodom klávesov	Príprava na vystúpenie
7.	Pieseň Odoj pažo pari	Naučiť sa hrať pieseň na klávesoch, gitarách a bicích nástrojoch	Nácvik piesne	Dôraz na plynulé tempo a ukončenie skladby
8.	Precvičovanie piesní	Upevnenie hry piesní, striedanie činností na podporu hudobnej pamäte	Docvičenie koordinovanej hry na hudobných nástrojoch	Príprava na vystúpenie a hodnotenie prehrávania piesní
9.	Pieseň Denaš kalu	Zvládnuť pieseň po rytmickej aj melodickej stránke	Nácvik piesne, zvládnutie súhry nástrojov	Opakovaná hra a striedanie pri hudobných nástrojoch
10.	Disco piesne	Zvládnutie disco rytmov, plynulá hra na hudobných nástrojoch	Nácvik disco piesní podľa výberu detí	Disco rytmy a melódie podľa CD
11.	Precvičovanie piesní	Upevnenie hry piesní s dôrazom na celkový dojem	Finalizovať piesne do kultivovaného prejavu	Príprava na vystúpenie, dôraz na celkový dojem
12.	Záverečné stretnutie	Predvedene prebratých piesní	Predvedenie a zhodnotenie výkonov	Spontánny výber a hra piesní

Časovo-tematický plán - spevácka zložka

P.č.	Téma	Cieľ	Úloha
1.	Spoznávajme svoje korene	Žiaci sa musia naučiť ako správne pracovať s mikrofónom, aby im nebol na škodu, ale práve ich hlas podporil. Dôraz na: silu hlasu / -nádychy / -pohyby pri mikrofóne /-výraz tváre a tela	Práca s mikrofónom prespievať už naučené piesne spev piesní do mikrofónu a bez mikrofónu
2.	Spozná vájme svoje korene	Cieľom aktivity je naučiť pracovať žiakom s dychom, aby dokázali zaspievať vysoké, ale i hlboké tóny, bez toho, aby v speve bolo počuť nadychávanie. rozvíjanie elementárnych hudobných schopností a prebúdzanie trvalého pozitívneho vzťahu k hudbe a spevu	Práca s mikrofónom ·prespievať už naučené piesne spev piesní do mikrofónu a bez mikrofónu
3.	Spozná vájme svoje korene	Zásady hlasovej hygieny, hlasové poruchy. Naučiť sa vnímať rytmus a správne intonovať pri speve. Intonačná a sluchová	Nácvik spevu chlapcov so zmyslom pre súhru, rytmus a intonáciu
4.	Spozná vájme svoje korene	Cieľom je skladbu precítiť, preto sa musíme zdokonaľovať v práci s hlasom a dávať pozor na mimiku tváre a výraz tela. Pieseň musíme spievať precítene, aby sme melódiou hlasu dokázali vyjadriť obsah piesne. ·posilňovať individualitu osobnosti a schopnosť byť sám sebou. použitie výrazových prostriedkov v speve	Umelecký prednes

Časovo- tematický plán – tanečná zložka

Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
Spoznávajme svoje korene Cieľom aktivity je naučiť žiakov správne dýchať a pohybovať sa po tanečnej ploche, aby pôsobili prirodzene.	Nácvik správneho držania tela, chôdze a dýchania	Získanie kultivovaném chôdze a prirodzeného výrazu.
Spoznávajme svoje korene nácvik nových tanečných krokov (jednokročka, dvojkročka, pridávanie otočiek, pohyby hornej časti tela) rozvoj kultivovaného pohybového prejavu detí	Základné princípy správneho držania tela	Správne držanie tela z hľadiska zdravotného, tanečnej techniky, estetického
špoznávajme svoje korene rozvíjať elementárne hudobne schopností prebúdzanie trvalého pozitívneho vzťahu k hudbe tanečnému pohybu nácvik krokových variácií	Nácvik tanečného postavenia	
Spoznávajme svoje korene Rozvíjať zmysel pre krásu a tanec utvárať pozitívne medziľudské vzťahy nácvik choreografie dievčenského rómskeho tanca	Nácvik novej choreografie	
Spoznávajme svoje korene Cieľom aktivity je naučiť mladších žiakov základné kroky	Nácvik jednoduchých tanečných krokov	Dôležitou úlohou je naučiť sa žiakov usmievať do publika.
Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity naučiť žiakov sa tanečným krokom pohybovať a premiestňovať sa z miesta na miesto.	Nácvik jednoduchých tanečných krokov	Dôležitou úlohou je naučiť žiakov sledovať skupinu spolu tanečníkov, aby vykonávali jednotlivé pohyby naraz.
Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je nácvik nových krokov pre dievčatá a chlapcov a oboznámenie s novou skladbou a choreografiou.	Nácvik jednotlivých krokových variácií	Dôležitou úlohou je naučiť žiakov usmievať sa do publika a držať telo prirodzene vzpriamene.

<p>Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je nacvičiť základné kroky pre choreografiu párového tanca mladších žiakov.</p>	<p>Nácvik jednotlivých krokových variácií</p>	<p>Vybrať novú rómsku tanečnú pieseň, ktorá zodpovedá ich naturelu.</p>
<p>Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je nacvičiť základné kroky pre choreografiu párového tanca mladších žiakov na počítanie.</p>	<p>Nácvik začiatku choreografie na počítanie</p>	
<p>Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je pokračovať v nácviku krokov žiakov a snažiť sa o jednotné nástupy.</p>	<p>Nácvik jednotlivých krokových variácií</p>	<p>Sledovať skupinu mladších žiakov, aby vykonávali jednotlivé kroky naraz.</p>
<p>Spoznávajme svoje korene Zvládnutie novej choreografie pre dievčenský tanec s tanečným výrazom .</p>	<p>Nácvik dievčenského tanca</p>	<p>Dotiahnutie scénického rómskeho tanca.</p>
<p>Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je nacvičiť choreografiu párového tanca mladších žiakov.</p>	<p>Nácvik rómskeho párového tanca.</p>	
<p>Spoznávajme svoje korene Zvládnutie novej choreografie pre dievčenský tanec s tanečným výrazom .</p>	<p>Nácvik dievčenského tanca</p>	<p>Pokúsiť sa spojiť hudobný doprovod s tancom a doceliť, aby chlapci hrali pieseň každý raz rovnako.</p>
<p>Spoznávajme svoje korene Cieľom tejto aktivity je pokračovať v nacvičovaní choreografie párového tanca mladších žiakov s pridaním nových tanečných prvkov.</p>	<p>Nácvik rómskeho párového tanca žiakov.</p>	
<p>Spoznávajme svoje korene Krok po krôčiku prechádzať k zložitejším prvkom choreografie.</p>	<p>Nácvik rómskeho párového tanca žiakov.</p>	<p>Natočiť na video a následne si ho pozrieť a poukázať na chyby.</p>
<p>Spoznávajme svoje korene Skĺbenie celej choreografie s použitím výrazových prostriedkov Tvárať elementárne základy empatie posilňovať individualitu osobnosti a schopnosť byť sám sebou nácvik choreografie dievčenského rómskeho tanca a použitie výrazových prostriedkov v tanci.</p>	<p>Nácvik rómskeho párového tanca žiakov.</p>	

Zaujímavé momenty

Počas aktivít chlapci svoju hru zdokonaľovali a navičovali piesne. K najzaujímavejším momentom patrili vystúpenia, na ktorých sa chlapci svojou hrou predstavili.

Prvým vystúpením, ktoré absolvovali, bolo vystúpenie na školskom karnevale. Ich hra ešte vtedy nebola celkom dobre predvedená, pretože hrali spolu len niekoľkokrát, avšak aj tak mali u detského obecnstva úspech. To bolo pre nich dosť veľkým povzbudením, čo sa prejavilo v ich záujme hrať spolu aj ďalej.

Ďalšie vystúpenie nasledovalo v programe školy pri príležitosti Dňa matiek. Toto vystúpenie už bolo oveľa lepšie ako predchádzajúce a samozrejme tiež motivujúce do ďalších nácvikov pesničiek.

Vrcholom úspechu bolo vystúpenie chlapcov na Strednej umeleckej škole v Košiciach, ktorú sme navštívili v rámci exkurzie. Na kvalitných hudobných nástrojoch, ktoré im stredná škola poskytla, predviedli naozaj koordinovanú hru a mohli sa tak kvalitou porovnať s hrou, ktorú predviedli študenti školy.

V júni sa konali v areáli našej školy oslavy Dni Čemerného, na ktorých nechýbali ani naši chlapci. Predviedli niekoľko pesničiek a svojou hrou doprevádzali aj spev najmenších rómskych spevákov čím sa im dostalo zaslúženého potlesku. Tým dokázali, že v budúcnosti každý z nich môže byť právoplatným členom rómskej hudobnej skupiny.

Znaky, prednosti, pozitíva aktivít pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

- aktivity umožnili rozvíjať talenty hrou na hudobných nástrojoch, spevom, tancom
- poskytnutie možnosti hrať na hudobných nástrojoch deťom, ktoré inak nemajú prístup k hudobným nástrojom,
- aktivita prehĺbila záujem o hru na nástrojoch,
- možnosť seberealizácie a prezentácie svojho hudobného talentu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- aktivity ukázali možnosti záujmovej činnosti a zmysluplného trávenia voľného času hrou na hudobných nástrojoch, spevom a tancom

Autentickú rómsku hudbu, pieseň a tanec musíme hľadať v prirodzenom prostredí rómskych komunit, kde žijú pôvodné piesne vo svojej intimite bez štylizácie pre publikum. V tradičných rómskych komunitách je ešte stále dostatok výživy pre život piesní. Hudba, pieseň a tanec sú súčasťou života, katarziou, ventilom pre radosť aj pre bolesť. Intenzívne pocity sa tak prirodzene zmierňujú a odplavujú cez hudbu.

Kultúra a umenie Rómov sú odrazom ich duchovného sveta. Je to azda jediná sféra, kde sa môžu naplno a slobodne prejavit'. Silný výraz , energia, spontaneita – to sú príznaky rómskej hudby. Rómska hudba má mnoho tvári a podôb, ale len jednu širokú rómsku dušu.

Aktivita : Práca s počítačom

Mgr. Danka Winklerová

Dnešná doba je doba počítačov. Ten, kto im nevládne, je odkázaný na pomoc iných. Pomocou počítača a internetu je dnes možné nakupovať, sledovať účty v banke, žiadať kohokoľvek o čokoľvek aj z opačného konca sveta a to iba za pár minút. Počítač pomáha v rôznych profesiách, pri štúdiu, je spojením imobilných ľudí so svetom, ... Je dôležitý v živote každého z nás. Význam tejto aktivity pre uplatnenie sa našich žiakov v živote, pri ďalšom štúdiu je teda nepopierateľný.

Ciele aktivity:

1. poskytnúť žiakom základné informácie všeobecne vzdelávacieho a polytechnického charakteru, ktoré im umožnia orientovať sa v oblasti výpočtovej techniky, hlavne pre riešenie úloh z iných predmetov
2. zvládnuť obsluhu počítača
3. naučiť sa používať počítač na spracovanie grafických, textových, numerických informácií a k riadeniu technologického procesu
4. vypestovať chuť a záujem pracovať s počítačom a získať pracovné zručnosti
5. prebudíť tvorivosť u detí a naučiť ich samostatnosti pri práci
6. práca s PC im pomôže zorientovať sa pri výbere povolania a tak vylepšiť si svoje možnosti uplatnenia sa na trhu práce

Na začiatku aktivity vzhľadom k tomu, že je to bola skupina žiakov zo silne zaostalého sociálneho prostredia a aj s vzdelávacími problémami, som ich hravou formou oboznámila so základnými pojmami, s ktorými sa budú pri práci s počítačom stretávať. Názorne som im vysvetlila ako počítač funguje formou výkladu. Pre lepšie pochopenie som im to prirovnala k automobilu. Jeho „užívateľ“ alebo „vodič“, zadáva povely pomocou otáčania volantu, šliapaním na brzdu, spojku, plyn, alebo radením rýchlostí, tieto informácie sa vo vnútri automobilu spracovávajú a výsledkom je natačanie kolies, zvýšenie výkonu motora atď. Počítač sa chová podobne, ale má schopnosť ďaleko zložitejších úloh, keby tak pracoval automobil stačilo by, aby mu len vodič prikázal : zaparkuj a automobil by zaparkoval. Vysvetlila som im, že počítač má tri hlavné „orgány“, ktoré vo vzornej spolupráci spôsobujú, že výsledkom je skoro inteligentná bytosť. Ide o programy, centrálny procesor a pamäť, a vysvetlila som im čo je ich úlohou. Program je pre ich lepšie pochopenie vlastne súhrn nutných pracovných krokov, ktoré vykonávajú správny chod automobilu. Centrálny procesor je vlastne „mozog počítača“, vlastne celá armáda robotníkov, ktorá vykoná prácu. Pamäť som prirovnala k archívu, kde si ukladáme všetky informácie.

Časovo-tematický plán

Poradie aktivít	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
1.	Ako sa nebať počítača Objasníme si význam práce na počítači Oboznámime sa so zložením počítačovej sústavy Naučíme sa zapínať a vypínať ,využívať jeho ajdôležitejšie ovládacie prvky a zhruba im rozumieť	Poznávame a obsluhujeme počítač <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa obsluhovať počítač • zistíme ako počítač funguje • oboznámime sa s klávesnicou 	<ul style="list-style-type: none"> • ako sa počítač obsluhuje a ako pracuje si vysvetlíme na princípe fungovania automobilu
2.	Počítač zo všetkých strán Oboznámime sa s tromi základnými časťami počítača	Získať základné informácie o stavbe počítača a jeho umiestnení a údržbe, získať základnú zručnosť pri pohybe myšou. <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa, ktorá časť je vstupná, výkonná a výstupná • naučíme sa ako sa starať o počítač • povieme si o dodržiavaní bezpečnostných predpisov pri práci s počítačom • naučíme sa manipulovať s myškou 	<ul style="list-style-type: none"> • necháme žiakov sa pre zlepšenie manipulácie pohrať jednoduchú hru atak sa zdokonalíme v pohybe s myškou
3.	Zopakuj si čo už vieš Zopakujeme si získané informácie Ukážeme si ako a kde je možné získať informácie, oboznámime sa s fungovaním internetu	Zopakovať tie informácie, ktoré deti poznajú a naučiť ich pracovať s internetom <ul style="list-style-type: none"> • názornou metódou a individuálnym prístupom si ukážeme ako sa pracuje s internetom • naučíme sa napísať adresu stránky vyhľadáme obrázok 	<ul style="list-style-type: none"> • zadáme žiakom adresy stránok, ktorú budú musieť vyhľadať • určíme si tému na základe ktorej si každý žiak si vyhľadá obrázky na webe
4.	Pracujem na počítači Zdokonalíme si manipuláciu s myškou Naučíme sa používať tlačidlá, dosiahnuť manuálnu zručnosť	Zvládnem prácu s myšou <ul style="list-style-type: none"> • zvládneme plynulý pohyb myšky a kurzora po obrazovke • vysvetlíme si význam pravý a ľavý klik 	<ul style="list-style-type: none"> • budeme kresliť myškou rôzne obrázky a tak zdokonalíme manuálnu zručnosť pri práci s myškou

5.	Základy Windows Naučíme sa, čo znamená program, dokument, súbor . Naučíme sa pracovať v Textovom editore.	Ukázať princíp práce s Windows a textovým editorom a vysvetliť, čo obidva pojmy znamenajú. <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa vytvoriť si svoj dokument, následne do neho písať a • naučíme sa ako používať jednotlivé klávesy • vysvetlíme si a ukážeme ako sa prepínajú klávesy 	•
6.	Program, dokument, súbor, priečinky Vysvetlíme si pojmy program, dokument, súbor, priečinky týchto pojmov, naučíme sa ich pri práci s počítačom používať	Ukázať princíp práce s dokumentom, súborom a priečinkami. <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa pracovať s dokumentom a súborom a ukladať si do priečinkov napísané texty 	• Zlepšovať prácu žiakov s myškou, aby sa naučili správne ňou pohybovať a správne používať tlačidlá.
7.	Zopakuj si, čo už vieš Zopakujeme si získané informácie a v praxi si preveríme ich používanie.	Zopakovať tie informácie, ktoré deti poznajú a naučiť ich pracovať s internetom <ul style="list-style-type: none"> • vytvoríme si priečinok s vlastným menom do ktorého uložíme vlastnú kresbu nakreslenú v skicári • naučíme sa vyhľadávať si zaujímavé stránky 	• Pozitívom je, že žiaci aj napriek technickým informáciám, ktoré sú pre ne pomerne zložité nestratili chuť pracovať s počítačom a snažili sa čo najviac si zapamätať.
8.	Kopírovanie a presúvanie súborov a priečinkov pomocou Schránky. Naučíme sa presúvať súbory a kopírovať a každý si to vyskúša prakticky	Prenos informácií pomocou Schránky. •naučíme sa získané a napísané informácie ukladať a následne ich vyhľadať a otvoriť naučíme sa napísaný text upravovať a znovu uložiť	•
9.	Poznávame Windows Naučíme sa počítač vypnúť, objasníme si, kedy ho je potrebné reštartovať alebo prepnúť do úsporného režimu	Príkaz vypnúť. <ul style="list-style-type: none"> • utvrdíme si už získané vedomosti a zručnosti a overíme si ich v praxi 	•

10.	Zopakuj si čo už vieš Zopakujeme si získané vedomosti a utvrdíme si ich v praxi	Zopakovať tie informácie, ktoré deti poznajú a naučiť ich pracovať s internetom <ul style="list-style-type: none"> • každý si samostatne nakreslí a vyfarbí obrázok v skicári • každý žiak si prepíše text z tabule • nájdeme si na internete obrázok snehuliakov 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitívom je, že žiaci aj napriek technickým informáciám, ktoré sú pre ne pomerne zložité nestratili chuť pracovať s počítačom a snažili sa čo najviac si zapamätať.
11.	Poznávame Windows Cieľom je, aby sme si vedeli nájsť aj dokument, ktorý sa nám zdá, že sme ho stratili alebo sme zabudli kde sme to uložili	Príkaz Hľadať. <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa vyhľadávať si dokument, ktorý si už uložili a následne ho opravíme a znovu uložíme 	<ul style="list-style-type: none"> •
12.	Poznávame Windows Naučíme sa orientovať v programoch, ktoré máme v počítači a čo je, ktorým programom vhodné otvoriť	Príkaz Dokumenty a Programy <ul style="list-style-type: none"> • naučíme sa ktoré programy použijeme pri kreslení a ktoré je potrebné použiť pri písaní • naučíme sa ktoré programy použijeme pri prezeraní obrázkov. 	<ul style="list-style-type: none"> •

Snažila som sa im hrovou formou priblížiť stavbu a prácu počítača. Každý žiak mal možnosť to zopakovať a overiť si, čo si zapamätal. Pri overení získaných vedomostí som použila metódu samostatnej práce

Bolo potrebné, aby získali manuálnu zručnosť, ktorá je dôležitá pri pohybe s myšou. Ku každému žiakovi som pristupovala individuálne a otvorila mu skicár. Ukázala som mu ako má pracovať s myšou. Učili sme sa voľne vytvárať kruhy a iné geometrické tvary, ale i písať myšou svoje meno, adresu, aby získali správnu mobilitu ruky. Potom sa učili používať a aj pravé tlačidlo myši pre presúvanie jednotlivých nakreslených alebo napísaných častí. Keď to žiaci zvládli mohli sme sa pohnúť ďalej.

Nové témy ako písanie textu, ukladanie do súboru, kopírovanie, tým sme prešli len zľahka, pretože ako som už písala, sú to žiaci s výchovno-vzdelávacími problémami. Všetko som im vždy názorne ukázala a s každým individuálne precvičila. Žiaci, ktorí boli zručnejší a schopnejší po zadaní individuálnej úlohy museli pracovať samostatne, aby som sa mohla venovať slabším. Zadané úlohy sme si vždy skontrolovali a vyhodnotili. Pri práci s takýmito žiakmi bolo potrebné vždy pristupovať individuálne, názorne všetko predviesť, priblížiť činnosť hrovou formou.

Na aktivite Práca s počítačom som používala metódy a formy, ktoré umožňujú aplikáciu získaných poznatkov v praxi, rozvíjajú algoritmicke myslenie, vedú žiakov k uvedomelosti, aktivite, samostatnosti a tvorivosti. Pri vysvetľovaní poznatkov a spájaní teórie s praxou som využívala magnetickú tabuľu, spätný projektor, dostupná detská počítačová literatúra a pod. V plnej miere som uplatňovala metódu skupinovej, individuálnej práce a samostatnej práce.

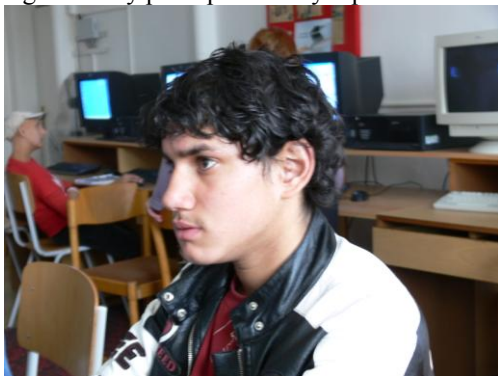
Základnou organizačnou formou aktivity je hodina, v ktorej som sledovala prácu celého kolektívu a zároveň uplatňovala individuálny prístup k jednotlivým žiakom. Preto som na aktivitách volila vhodné názorné metódy a kombinovala ich s metódou problémového vyučovania. Výklad a precvičovanie som volila nenásilne skôr s prvkami didaktickej hry.

Aktivity boli dvojhodinovky v špeciálnych učebniciach vyhovujúcich STN pre bezpečnosť pri práci, ale aj z hľadiska duševnej a telesnej hygieny. Vo vyučovacom procese som v značnej miere používala názorné didaktické pomôcky, videofilm, farebné kriedy a pod.

Cieľom aktivity Práca s počítačom bolo poskytnúť žiakom základné informácie všeobecne vzdelávacieho a polytechnického charakteru, ktoré im umožnia orientovať sa v oblasti výpočtovej

techniky a získať poznatky, ktoré sú potrebné k používaniu výpočtovej techniky, hlavne pre riešenie úloh z iných predmetov. Žiaci mali porozumieť princípu práce na počítači, mali zvládnuť obsluhu počítača a dôležitou súčasťou výučby bola informatívna časť o aplikáciách v praxi výrobnjej a nevýrobnjej sféry. Žiak sa naučil, že počítač sa používa na spracovanie grafických, textových, numerických informácií a k riadeniu technologického procesu. Na

aktivitách som kládla dôraz na rozvoj algoritmickeho myslenia žiakov a na algoritmickejší prístup k riešeným problémom.

Žiaci si uvedomili význam elektroniky v modernej spoločnosti. Cieľom bolo vypestovať chuť a záujem pracovať s počítačom, pracovné zručnosti pri práci s PC, prebudiť tvorivosť u detí a naučiť ich samostatnosti pri práci. Výchovným prvkom bolo, aby vedeli zhodnotiť svoju prácu a prácu iných a získali sebadôveru vo vlastné sily a schopnosti. Práve práca

s PC im pomôže zorientovať sa pri výbere povolania a a tak vylepšiť si svoje možnosti uplatnenia sa na trhu práce.

Aktivita : Moja kniha

Mgr. Anna Karabová, rod. Zahorjanová

Aktivita Moja kniha sa niesla v duchu čítania a prijímania kníh ako zdrojov poznania a zábavy. Počas trvania projektu som sa stretla nielen s pozitívnym prijatím u detí, ale aj s negatívnym postojom. Týkal sa najmä strachu z nepoznaného a neznámeho. Prvým negatívom bolo hlavne čítanie ako fenomén, ktorý nepatrí k najpopulárnejším činnostiam dnešných detí, už vôbec nie tých, ktoré majú úplne iné problémy ako deti žijúce v sociálne zabezpečených rodinách. Mnohé deti, teda žiaci, hlavne zo sociálne znevýhodneného prostredia, nemajú doma žiadnu knihu darovanú alebo zdedenú po rodičoch, nevedia ako majú s knihou pracovať a šetrne zaobchádzať. Nevedia, na čo kniha ako taká existuje, načo slúži. Snažila som sa pre žiakov vytvoriť útulné miesto v škole, a tým sa stala školská knižnica. Pre mnohých miesto doposiaľ neznáme, ale postupne sme sa spolu dopracovali k tomu, že sa deti do knižnice pýtajú sami a chcú v nej tráviť čo najviac času.

Bolo a je to doteraz prínosom, že spoznali iný svet, ktorý ponúkajú práve knihy. Stretávali sme sa pravidelne, aj to bolo vlastne jedným z cieľov projektu, sprístupniť dovtedy „mŕtvu“ knižnicu našim žiakom, ktorí majú o čítanie kníh záujem alebo ich priviedol do knižnice ich spolužiak či kamarát. Z prvých hanblivých pohľadov a rozhovorov som zistila, o čo majú žiaci záujem, aké knižné tituly ich zaujímajú a priťahujú a jednoducho sme riešili aj to, či sa im kniha páči alebo nie a prečo. K tomuto sme sa dopracovali až po polroku, lebo spomínaný ostych a možno aj strach z čítania bol evidentný. Knižničné piatky sa stali neodmysliteľnou súčasťou života našej školy. Podarilo sa dokonca aj to, že knižné výpožičky spracovali samotní žiaci, obľúbili si túto činnosť a veľmi sa im to páčilo. To znamená, že dvaja žiaci poskytli výpožičnú službu ostatným žiakom, zapisovali vypožičanú knihu do zoznamu vypožičaných kníh. Žiaci si knihy požičiavali zadarmo na dva až tri týždne. Veľakrát bolo nutné pomáhať hlavne s výberom knihy, to sa týkalo vekovej primeranosti čitateľa. Použila som zámerne slovo „čitateľ“. Takže z našich žiakov sa stali čitatelia, ktorí si vedia vybrať pre seba vhodnú knihu, teda vedia, čo hľadajú. Okrem čítania v knižnici, ktorá slúžila a slúži teraz ako študovňa.

Počas stretnutí v knižnici sa deťom veľmi zapáčili rozličné tvorivé hry a cvičenia na rozvoj slovnej zásoby. Využili možnosť výtvarného vyjadrenia a veľa kreslili, vytvorili svoje vlastné návrhy ilustrácií k prečítaným príbehom.

Na vianočné akadémie sme nacvičovali rozprávky, vinše s vianočnou tematikou, prednášali básne. Organizovali sme súťaž v čítaní rozprávok s názvom „Pekne čítam“ a súťaž v prečítaní čo najväčšieho počtu kníh „Kráľ čitateľov“. Snažím sa získavať stále nových čitateľov aj počas vyučovacích hodín. Žiakov pozývam do knižnice, aj to má svoje čaro, lebo je to priateľské pozvanie a žiaci to ľahšie prijímajú. Prostredníctvom projektu a aktivity Moja

kniha sa podarilo zrevitalizovať knižnicu po vyše dvadsiatich rokoch stagnácie a nevyužívania mladými čitateľmi. Dnes je situácia iná a omnoho lepšia, zariadili sme knižnicu tak, aby slúžila všetkým, ktorí o ňu majú záujem. Zveľaďujeme a staráme sa o knižničný fond. Zakúpili sme encyklopédie z rozličných oblastí ľudského života, knihy o živej i neživej prírode, knihy autorských i ľudových rozprávok, príbehy zo života dievčat i chlapcov. Čitatelia a naši návštevníci si majú z čoho vyberať. Počas tvorivých popoludní sme pracovali aj so staršími knihami od našich popredných tvorcov kníh pre deti a mládež, zvolila som takýto postup, lebo v mnohých prípadoch sa dá využiť nielen to najnovšie čo ponúka knižný trh, alebo nie všetko je kvalitné z hľadiska estetickkej hodnoty pre čitateľa. Je potrebné rozlišovať vkus od vkusu, to platí aj pri výbere správnej knihy. Deti treba naučiť odlišovať knižný gýč od esteticky hodnotnej knihy. Autori ako Ľubomír Feldek, Krista Bendová, Alžbeta Verešpejová, Gabriela Futová, Anton Habovštiak, Ján Fekete, Anna Minichová, Ján Uličiansky a mnoho iných slovenských spisovateľov píšucich pre deti stoja za povšimnutie a znovuobjavenie. Naším mladým čitateľom knižnica pomohla a pomáha aj doteraz formovať vkus, životný štýl, program dňa a ovplyvňuje ich život a detský svet. Potešujúce je to, že do knižnice prichádza postupne viac a viac žiakov, ktorí sa čítaniu predtým zďaleka vyhýbali. Vďaka ešte raz za to, že Múdry koník zavítal práve do našej školy.

V pláne aktivity som vychádzala z predpokladu, že k čítaniu sa musia deti dostať postupne, krok za krokom.

1.stretnutie, Marec – mesiac knihy. V marci sme navštívili Hornozemplínsku knižnicu vo Vranove nad Topľou, kde si žiaci mohli prezrieť knižničný fond mestskej knižnice a porovnali ho so školskou knižnicou. Rozdiel zbadali ihneď. Najviac sa im páčila prehliadka po jednotlivých oddeleniach, prešli si oddelenie pre dospelých, pre deti a informačné centrum s internetom, ktoré slúži nezamestnaným a starším občanom mesta. Opäť zbadali rozdiely v knižničnom poriadku, pozreli si moderný počítačový systém vypožičiavania kníh. Pracovníčky knižnice nám ukázali aj najstaršie knihy z 19.storočia. Formou exkurzie i mohli žiaci porovnať činnosť mestskej a školskej knižnice.

2. stretnutie, Daruj knihu škole, Kráľ čitateľov.

Cieľom tohto stretnutia bolo vyhodnotenie súťaží, ktoré sme vyhlásili. Daruj knihu škole – pod týmto názvom sa skrývajú dobrovoľné príspevky od žiakov v podobe starších kníh, ktoré venujú škole. Vyhrala trieda, ktorá venovala knižnici najviac kníh. Kráľ čitateľov – táto súťaž bola zameraná na čo najväčšie množstvo prečítaných kníh. Zvíťazili dievčatá - čitateľky, z ich strany bol oveľa väčší záujem o čítanie ako u chlapcov. Žiaci boli odmenení peknými cenami v podobe kníh.

3.stretnutie, Ja a kniha

Vzťah ku knihám sa pestuje aj cez starostlivosť o knihy, ukladanie, čistenie a ošetrovanie knižničného fondu. V mnohých prípadoch žiaci nevedeli listovať v knihe, nevedeli, že aj pri čítaní treba dodržiavať hygienu, takisto sme si upevňovali aj poriadok v knižnici, tzn. v knižnici nekonzumuje žiadne jedlo, nepijú sa žiadne nápoje, ruky musia mať čitatelia čisté, takisto sa žiaci musia starať aj o čistotu prostredia okolo seba v knižnici. Týmto sa v deťoch vypestuje citlivý prístup ku knihám a budú si ich vážiť najmä vtedy, keď mnohé z nich nevlastnia žiadnu knihu alebo sa stretnú s knihou len zriedka.

4.stretnutie, Ako triediť knihy?

Počas tohto stretnutia sme sa so žiakmi zahrali na knihovníkov, ukladali sme knihy podľa abecedy, vysvetlili sme si, čo znamená slovné spojenie menný register a na čo slúži. Do knižnice sme pozvali žiakov z prvého stupňa, presnejšie zo školského klubu detí, deťom sme pripravili knihy na čítanie a dokonca si aj zasúťažili v peknom čítaní. Najlepší čitatelia boli odmenení sladkým prekvapením.

5.stretnutie, Kniha a môj život

Už názov stretnutia prezrádza, že ide o získanie si dôvery ku knihám a k svetu, ktorý knihy predstavujú. Cieľom bolo, aby žiaci navštevujúci knižnicu pravidelne si uvedomili prečo čítajú a aký to má zmysel v ich živote. Dôležité bolo najmä správne si vybrať knihu vhodnú podľa veku a záujmov.

6.stretnutie, Encyklopédia a môj svet

Nadviazali sme na predchádzajúce stretnutie, zamerali sme sa na hľadanie informácií v encyklopédiách, ktoré zažívajú na knižnom trhu i v knižniciach veľký návrat. Všeobecný prehľad o svete je možné získať hlavne prostredníctvom encyklopédií. Žiakov lákali hlavne farebnými obrázkami, ale vysvetlila som im, že dôležitý je práve text pod obrázkom. Žiaci si obľúbili hlavne encyklopédie o zvieratách, o vesmíre, o ľudskom tele. Zaujali ich hlavne z hľadiska grafickej úpravy, žiaci si počas návštevy knižnice našli miesto na sedenie v knižničnej študovni a čítali si spomínané tituly.

7.stretnutie, Svet chlapcov a dievčat v knihách

Každý čitateľ sa svojim spôsobom orientuje na svet jemu blízky, dievčatá čítali knihy zo sveta dievčat a ich každodenných problémov ako napríklad kniha od Gabriely Futovej Lepší otec v hrsti ako kamoš na streche. Táto kniha sa stala najobľúbenejšou knihou pre dievčatá z našej školskej knižnice. Chlapci si obľúbili najmä príbehy plné napätia a dobrodružstva, plné záhad a strašidelných bytostí.

8.stretnutie, Rozprávka - autorská

Stretnutie sme otvorili ako tvorivú dielňu, v ktorej mali deti možnosť prejavíť sa ako spisovatelia, ktorí nemajú problém uvoľniť sa a prejavíť svoje mnohokrát skryté nadanie. Na začiatku sme si prečítali báseň od Kristy Bendovej, Oblačná rozprávka, chýbali v nej posledné slová v niektorých veršoch, úlohou detí bolo doplniť vhodné slová, tzn. aby sa rýmovali, aby významovo nenarušili ostatné verše. Potom deti jednotlivé strofy básne zreprodukovali a nakreslili ilustrácie k textu. Podarilo sa to a mnohé deti odchádzali z aktivity povzbudené a obohatené o nové poznanie.

9.stretnutie, Rozprávka - moja vlastná I.

Toto stretnutie začalo veľmi zaujímavo, deti našli na stoloch v knižnici postrihané obrázky, na ktorých boli rozličné veci. Každý si vybral 5 obrázkov, z nich potom poskladal minipríbeh. Najprv príbehy rozprávali, potom ich začali písať. Opäť sa zahrli na malých spisovateľov a vymýšľali minirozprávky. Pri písaní použili farebné perá a farbičky, texty spestrili aj svojimi ilustráciami. Deťom sa to veľmi páčilo, lebo často vznikol taký bizarný príbeh, ktorý nevymyslí ani spisovateľ.

10.stretnutie, Rozprávka – moja vlastná II.

Tvorivosť je deťom vlastná, pokračovali sme vo vymýšľaní akrostichov, túto formu sme využili pri písaní a rozvíjaní si slovnej zásoby. Tajomstvo spočíva v tom, že jednotlivé písmená slova sa napíšu pod seba a na dané písmeno deti vymýšľali vlastnosti. Deti si zapisali svoje mená a opísali, ako vidia samy seba. Potom sme to zmenili a písali o svojom kamarátovi, kamarátke alebo o človeku, ktorý pre nich veľa znamená. Obohacovanie slovnej zásoby sme riešili nielen prostredníctvom čítania kníh, ale aj pomocou tvorivej dielne, ktorú si deti obľúbili.

11.stretnutie, Rozprávka – moja vlastná III.

Na tomto stretnutí sme vyskúšali prácu s písmenkami, deti sa zahrli na tvorcov kaligramov, teda vytvárali obrázky z písmeniiek, podľa významu slov vytvárali obrazce na výkresy, najkrajšie práce boli na záver aktivity vystavené na knižničnej nástenke. Počas aktivity sme sa spoločne rozprávali o tom, čo deti zaujímalo, čo ich naopak trápilo.

12.stretnutie, Prezentácia prác žiakov zo stretnutí

Vyvrcholením tohto stretnutia bola prezentácia žiackych prác, priateľské posedenie v knižnici. Počas toho si deti čítali knihy a časopisy zo školskej knižnice, vypožičiavali si knihy. Najlepšie práce sme poslali do literárnych súťaží, práce niektorých žiakov boli dokonca aj ocenené a publikované v zborníku Hornozemplínskej knižnice.

Počas aktivity som z motivačných metód využívala najmä motivačné rozprávanie, motivačný rozhovor s deťmi o knihách a o ich čitateľských skúsenostiach. Využila som aj motivačnú demonštráciu v podobe nahrávok hlavne slovenských ľudových rozprávok a prednesu poézie v podaní našich popredných slovenských hercov. Z metód priameho prenosu boli najčastejšími rozprávanie, opis, vysvetľovanie, práca s východiskovým textom, techniky čítania, zvládnutie jednoduchej dramatizácie podľa knižnej predlohy. Z metód sprostredkovaného prenosu som využila knihy zo školskej knižnice, obrázky, ilustrácie, CD alebo MP3 nahrávky, rozličné slovné hry, jazykolamy a pod. . Dialogická metóda sa stala nosným pilierom aktivity, s otázkovou metódou som pracovala pri mladších čitateľoch, pri starších bolo možné využiť sokratovskú metódu – besedu, dialóg so vstupným problémom. Heuristickú metódu som využila pri objavovaní poznatkov v teréne, t.j. v mestskej knižnici. Využívala som hlavne zážitkové metódy, ktoré napomáhajú rozvoju čitateľských zručností žiakov na II.stupni ZŠ. Využívala som aj internet a webstránky infoveku, týkajúce sa metód pre tvorivé písanie a hravej slovenčiny.

V rámci tvorivej dielne som využívala štylizované cvičenia, lexikálne cvičenia ako prostriedok k tvorbe samostatných ústnych i písomných prejavov členov aktivity Moja kniha. Najčastejšie využívanými formami bola práca vo dvojiciach, skupinová práca, samostatné štúdium v knižnici, exkurzia v mestskej knižnici, exkurzia v regióne Spiša.

Aktivita : Pomoc rodičom

Ing. Mikuláš Kašinský

Aktivita Pomoc rodičom bola zameraná na dospelých ľudí , prevažne rodičov našich žiakov z menej podnetného prostredia.

Aktivita prebiehala každý pracovný deň vrátane soboty od 17.00 do 19.00 hod pod vedením odborného školiteľa Ing. Mikuláša Kašinského. (v sobotu od 14.00 do 18.00 hod .)

Rodičia sa zoznámili s počítačom, jeho základnými časťami, jeho možnosťami využitia. Ďalej sa naučili základom písania vo Worde , ktoré využili neskôr pri písaní životopisu, či pri vyplňovaní rôznych tlačív a žiadostí, predovšetkým v sociálnej oblasti . Veľký záujem zo strany rómskych rodičov bol o vytvorenie si svojej vlastnej emailovej adresy a o využitie Skypu , z dôvodu komunikácie so svojimi blízkymi pracujúcimi mimo domova v zahraničí. Nezamestnaní rodičia mali možnosť prostredníctvom internetu získavať informácie o voľných pracovných miestach, o ponuke prác a pracovnom trhu nielen v meste Vranov nad Topľou a okolí ,ale aj v zahraničí. Aktivitou sme ich motivovali k záujmu o ďalšie štúdium vlastných detí. Mali sme možnosť pravidelne s nimi komunikovať o výhovných a vzdelávacích problémoch žiakov. To všetko sa pozitívne odrazilo aj vo výsledkoch našej práce.

Ciele:

1. Oboznámiť rodičov s využitím IKT v najrôznejších oblastiach života
2. Sprístupniť rodičom prácu na počítači a internete
3. Naučiť rodičov využívať možnosti a výhody počítačovej techniky a internetu
4. Naučiť rodičov písať vo Worde
5. Pomôcť rodičom nájsť prácu
6. Zvyšovať zručnosť rodičov v práci na počítači
7. Vplývať na rodičov pri podpore svojich detí v ďalšom štúdiu

Počas jednotlivých aktivít sa rodičia nepravidelne striedali. Každý prišiel kedy a na ako dlho mu to vyhovovalo. S každým sme individuálne pracovali, podľa ich požiadaviek a potreby. Ak niekto sa chcel učiť pracovať s počítačom, tak sa učil, ak niekto potreboval vybavovať nejaké dokumenty, tak sme mu pomáhali v tom, ak niekto si chcel cez internet hľadať prácu, tak sme mu poskytli práve takúto pomoc. Práca s rodičmi bola veľmi rôznorodá, vedúci aktivity sa im vždy prispôboval. Každý rodič vedel, čo môže žiadať, čo mu bude umožnené robiť na počítači, aká pomoc mu môže byť na tejto aktivite poskytnutá.

Časovotematický plán

P.č .	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky	
1.	Základy písania vo WORDe Oboznámenie sa so základnými postupmi pri práci s textom	Ovládanie myšou, orientácia na klávesnici, zmena písma, veľkosť písma, zafarbenie písma. Práca s textovým editorom.		
2.		Veľké písmeno, mäkčeň ,džneň. Počítačová zostava –základné pojmy		
3.		Kopírovanie textu,vymazanie textu,uloženie textu. Práca v ponuke Štart.		
4.		Prvky pracovnej plochy-panel ,okno, Ikony, práca s oknami.		
5.		Súbor priečinkov, vytvorenie, uloženie dokumentu do súboru, do priečinka Operčný systém WINDOWS XP - možnosti,charakteristika Vkladanie obrázkov-clipart,wordart. Tabulka ,tlač		
6.		Organizácia údajov v PC	Kopírovanie ,presúvanie,mazanie, premenovanie súborov,priečinkov, Zálohovanie súborov,vyhľadávanie súborov	
7.		Skicár Získanie prvých zručností pri kreslení v grafickom prostredí	Kreslenie čiar, kružníc, rôznych geometrických tvarov, zafarbenie. Jednoduchý grafický editor-kreslenie voľnou rukou, s použitím nástrojov. Efektívne využívanie nástrojov editora.	

8.	Internet Pochopenie spôsobu a mechanizmu vyhľadávania informácií na intrnete.	Vyhľadavanie informácií, ich uloženie,kopírovanie,tlač. Prehliadače Bezpečné správanie na internete	www.bezpecnena.internete.sk
9.	Internet Práca s elektronickou poštou	Služby internetu,email,základy práce s elektronickou poštou, odosielanie a príjem správ,	
10.	Práca v zahraničí Príprava formulárov pre žiadosť do zamestnania	Hľadať prácu na internete www.pracavzahranici.sk www.praca.sk www.burzaprace.sk www.eures.sk www.tobjobs.sk	www.profesia.sk www.istp.sk www.szm.sk www.upsvarvranov.sk www.volnemiesto.sk
11.	Životopis Naučiť sa písať správne životopis	Vysvetliť podstatu životopisu, obsah , forma	
12.	Žiadosť do zamestnania	Podstata,obsah , forma	
13.	Motivačný list	Podstata , obsah , forma	
14.	Pohovor Pripraviť sa na pohovor	Vysvetliť pojmy,psychologická podpora skúšobná doba, dôvody vyhodenia z práce	
15.	Diskriminácia v práci	Vysvetliť pojmy, psychologická podpora	
16.	Úradné dokumenty Naučiť sa správne vyplniť úradné dokumenty	Žiadosť o prídavok na dieťa o rodičovský príspevok o náhradné výživné o dávku v hmotnej núdzi	www.upsvarvranov.sk www.employment.gov.sk/DIS

Téma: Písanie vo worde

Cieľ : Oboznámiť sa s využitím IKT v najrôznejších oblastiach písania životopisu, listín. Vedieť formátovať text, nadpis, odrážky, obrázky v texte.

Metódy: Motivačný rozhovor, Motivačné rozprávanie, Motivačná demonštrácia

Počítačová zostava – základné pojmy: monitor, procesor ,myš, klávesnica, prídavné zariadenia(tlačiareň, skener...).

Práca v ponuke ŠTART – vypnutie a zapnutie PC, pracovná plocha, nastavenia PC.

Písanie vo worde bola našou najčastejšou témou ,ktorú sme prevádzali, nakoľko množstvo ľudí chcelo si napísať životopis, alebo mailovať. Aby to dosiahli, museli sme začať pracovať s nimi od úplného začiatku, čo je pravdaže pochopiteľné, keďže mnohí pracovali a videli počítač po prvýkrát. Najväčším problémom bolo ovládanie myškou, cit v prstoch sme sa s nimi snažili získať aj cez program SKICÁR, v ktorom skúšali kresliť rôzne jednoduché obrázky a geometrické tvary. Musíme priznať, že niektorých to natoľko otráвило a znechutilo , že po troch –štyroch dňoch aj napriek presvedčeniu vzdali práve kvôli myške a celkovému písaniu vo worde, ale drvivá väčšina nezamestnaných rómskych rodičov dokáže otvoriť Word, písať text a s mojou pomocou aj životopis.

Téma : Životopis

Cieľ : Naučiť sa písať správne životopis

Metódy: motivačný rozhovor, motivačná demonštrácia

Školiteľ vysvetľuje ako má vyzerat životopis: forma, obsah. Životopis je stručný prehľad Vášho doterajšieho zamestnania, vzdelania, zručností alebo schopností. Rozsah životopisu by nemal presahovať 1 stranu A4. Používa sa 12 bodové písmo font typu Times New Roman alebo Arial.

Obsah: 1. osobné informácie (meno, priezvisko, adresa, telefón, vek, stav.....), 2. vzdelanie (ako prvé uviesť najvyššie dosiahnuté vzdelanie: rok ukončenia), školy, odbor, špecializácia.), 3. prax od posledného po prvé zamestnanie.

Téma :Pohovor

Cieľ : Dokonale sa pripraviť na pohovor

Metódy: motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, motivačná demonštrácia.

Školiteľ vysvetľuje dôležitosť pohovoru so zamestnávateľom:

1.Na pohovor sa pripraviť a nacvičiť si odpovede na najčastejšie kladené otázky (Prečo sa uchádzate práve o toto zamestnanie? Čo očakávate od nového miesta? Prečo by sme mali zamestnať práve Vás? Aké sú Vaše pracovné ciele? Aké sú Vaše silné / slabé stránky?)

2.So sebou si zobrať: osobný doklad, životopis ,vysvedčenie, poznámkový blok, pero

3. Na pohovor prísť včas, slušne a čisto oblečený, pozdraviť a s úsmevom, pokojne.

4. Zaujať a presvedčiť o prínose Vašej osoby pre firmu.

Získať všetky dôležité informácie (povinnosti, platové podmienky, pracovná doba, pracovná náplň, dátum nástupu)

Téma :E-mail

Cieľ : Dokázať poslať emailovú správu s prílohou.

Metódy: motivačný rozhovor, motivačná demonštrácia

Veľký záujem zo strany rómskych rodičov bol o vytvorenie si svojej vlastnej emailovej adresy a o využitie Skypu, z dôvodu komunikácie so svojimi blízkymi pracujúcimi mimo domova v zahraničí. Vysvetlili sme im pojmy- elektronická pošta, adresár príjemcov, príloha správy, formátovanie emailovej správy. Rodičia dokázali poslať emailovú správu s prílohou, plnohodnotne využívať možnosti poštového klienta, poznali správnu formu správy. Táto téma bola najčastejšie žiadanou zo strany rodičov. Podobne pri Skype sme im opäť poskytli pomoc pri registrácii, pri vytvorení adresy, pri používaní slúchadiel a pri nadviazaní kontaktu.

Téma : Práca, zamestanie

Cieľ: Nájsť prácu doma alebo v zahraničí; Oboznámenie sa a využitie slovenského portálu pre pracovnú mobilitu www.eures.sk

Metódy: motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, Motivačná demonštrácia

(www.eures.sk slúži všetkým záujemcom o prácu v inom členskom štáte EU a vo Švajčiarsku; databáza voľných pracovných miest v zahraničí pre slovenských občanov; on – line registrácia životopisov; informácie o životných a pracovných podmienkach; kontakty na EURES poradcov; uznávanie dokladov o vzdelaní; Orientácia na www.londyn.cz: doprava do Anglicka, práca v Londýne, práca v Manchesteri, ubytovanie, kontakt, vyplnenie registračného formuláru, výhody informačného centra v Londýne, jazykový kurz. CZECHIA LTD – československá agentúra v Londýne; www.praca.sk (ponuky v zahraničí: práca v tlačiarňach – Rakúsko; predavač hračiek –Anglicko, Írsko; www.pracavzahranici.sk tavič, lisár.- Česko; a mnoho ďalších ponúk na www.profesia.sk; www.tobjobs.sk, www.vranov.sk)

Pomáhali sme rodičom orientovať sa na webových stránkach, pri registrácii, ktorou sa dá získať možnosť vytvoriť si vlastný životopis, možnosť triediť si ponuky a ďalšie výhody. Dali sme im možnosť vytvoriť si svoj on-line životopis, ktorý si budú môcť prezerať firmy. Je to polovica úspechu na ceste za novým pracovným miestom.

Spolu s nezamestnanými rodičmi sme sa sústreďovali na dôležitosť správnych rozhodnutí a čo najviac informácii získať o rôznych povolaniach, aby malí možnosť výberu a následnej selekcie z množstva povolaní, firiem, zamestnávateľov v našom vranovskom okrese ako aj v rámci prešovského

kraja. Rodičia získali informácie o miestnych firmách (Š- autoservis, Vranovská tehelňa, Bukóza, Pórobetón, veľké množstvo stavebných firiem, oblasť služieb...)

Téma: Úradné dokumenty

Cieľ: Naučiť sa správne vyplniť rôzne tlačivá

Školiteľ pomáhal pri hľadani a vyplňovaní rôznych tlačív a žiadostí napr.: Dávky štátnej sociálnej podpory, Dávka v hmotnej núdzi, príspevky k dávke a dotácie v zmysle výnosu MPSVR SR, Dávky poistenia v nezamestnanosti, Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, Príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a ďalšie...

Využívali sme webové stránky: www.employment.gov.sk/DIS . Dávkový informačný servis - DIS poskytuje užitočné informácie o dávkach v systéme štátnej sociálnej podpory, o dávke v hmotnej núdzi, dávke v nezamestnanosti , atď.

Aktivita bola naozajstnou pomocou pre rodičov. Každý ju využil do takej miery akú uznal za vhodnú. Niektorí rodičia navštevovali aktivitu pravidelne, niektorí iba v zimných mesiacoch, niektorí vôbec. Získali najzákladnejšie zručnosti paca s počítačom, zorientovali sme ich vo svete ponúk práce, diskutovali sme ich deťoch , o ich ďalšom štúdiu na strednej škole. Boli sme im však nápomocní aj pri rôznych problémoch, s ktorými sa nám zdôverili a potrebovali poradiť, pomoc.

Pomoc rodičom naplnila svoje očakávania a výrazne prispela k naplneniu cieľov projektu, ktorý prebiehal na našej škole.

Aktivita : Z Pet'ka je zručný remeselník

Mgr. Pavol Kulík

Aktivita bola zameraná na rozvíjanie manuálnych zručností žiakov a na ich motiváciu pre ďalšie odborné štúdium najmä v práci s drevom.

Naše dlhoročné skúsenosti v pedagogickej práci poukázali na dôležitosť metód a foriem práce so žiakmi, v ktorých pri fyzických činnostiach je dôležitá praktická skúsenosť a nie iba teória. Priateľská atmosféra na aktivite a znalosť vecí i entuziazmus vedúceho aktivity, vyvolal obrovský záujem žiakov. Ten spôsobil, že v prvom polroku prebiehala aktivita každý deň.

Ciele

Vypestovať chuť a záujem pracovať
Vypestovať pracovné zručnosti
Naučiť technicky myslieť
Prebudiť tvorivosť u detí
Naučiť ich samostatnosti pri práci
Naučiť ich experimentovať
Naučiť hľadať nové postupy a riešenia
Naučiť zhodnotiť svoju prácu a prácu iných
Získať sebadôveru vo vlastné sily a schopnosti
Vedieť obhájiť svoj názor argumentáciou
Rozvinúť estetické cítenie
Zorientovať ich pri výbere povolania
Vylepšiť ich uplatnenie na trhu práce

Podrobný popis výroby luku.

V knihe o historických zbraniach našli žiaci vyobrazený luk. Bol vyrobený spojením štyroch rovnako hrubých drevených lišt. Každá mala inú dĺžku. Ich spojenie bolo zabezpečené špagátom. Vyzeralo to ako odpruženie na zadných kolesách nákladného auta. Rozprúdila sa živá diskusia na základe obrázka, prečo je to tak. Všimli si, že lišty nemajú rovnakú dĺžku, že nie sú zlepené ani spojené do pevného bloku, že pri ohnutí kľžu po sebe. Vychádzajúc zo skúseností o pružnosti dreva správne odvodili, že pevným spojením alebo zlepením lišt by luk stratil pružnosť. Ani si neuvedomovali, že riešia problém na základe doteraz získaných vedomostí a skúseností. S farebného obrázku usúdili, že každá lišta predstavuje inú drevinu. Uvedomili si, že každá drevína má inú pružnosť a navrhli aby sme použili viac druhov drevin. Položili si tiež otázku – z ktorého druhu má byť najdlhšia lišta a ostatné lišty. V tomto bode rozhovoru sme sa dostali k matematike – vytváranie rôznych kombinácií. Žiakom sme pripravili rovnaké lišty z buka, duba, čerešne, orecha, javora,

brestu, agátu. Na tabuli si hravou formou vytvorili kombinácie štyroch drevín – vzniklo veľa možností a tiež ďalší problém. Ktorá z drevín bude tvoriť najdlhšiu lištu a aké má byť poradie ďalších lišt. Takto vytvorili ďalšie kombinácie. Zo zápisu na tabuli žiaci vytvorili určité kombinácie tak, aby sa dreviny neopakovali a na základe pokusov chceli zistiť najvhodnejšiu kombináciu na výrobu luku. Zhotovenie luku nerobilo žiakom problémy. Určili si presné dĺžky lišt a pri práci si uplatnili poznatky z merania, orysovania, rezania a povrchovej úpravy dreva. Tetivu mali všetci z rovnakého materiálu – špagát. Tento experiment pokračoval na ďalšej aktivite skúšaním dostrely všetkých lukov z rovnakým šípom. Každý žiak si medzi školskými pavilónmi vystrelil z každého luku a zapisovali si vzdialenosti. Tento experiment jednoznačne ukázal kombináciu štyroch drevín s najlepším dostrelom – dub, čerešňa, orech, agát v poradí od najdlhšej po najkratšiu lištu. Deti si ani neuvedomili, že sa dostali k základom štatistického vyhodnotenia údajov. Rozhovorom sme dospeli k záveru, že každý výrobok sa musí odskúšať a do výroby sa dostane len najkvalitnejší produkt. Tento experiment je príkladom toho, ako možno deti naučiť hľadať najlepšie riešenie na základe elementárnych životných skúseností.

Podobným spôsobom sme vyrábali aj ďalšie výrobky, ktoré si žiaci vybrali.

Na záver chceme poznamenať, že ciele, ktoré sme si stanovili boli splnené nad naše očakávanie. Záujem žiakov o aktivitu, ich zaoberanosť a pokroky, ktoré dosiahli sú toho jasným dôkazom. Časť žiakov si doma zriadila malú dielničku, kde sa chcú realizovať vo voľnom čase – považujeme to za najlepšiu prevenciu proti rôznym druhom závislostí a kriminalite. Stretli sme sa s pochopením a záujmom rodičov, ktorí schvaľujú takéto aktivity. Na hodinách matematiky sú títo žiaci smelší, komunikatívnejší a lepšie ústne interpretujú postup pri riešení matematickej úlohy. Tieto aktivity pomohli po materiálnej stránke aj škole – náradie budeme môcť ďalej využívať vo vyučovaní.

Časovotematický plán

Dátum	Téma Cieľ	Úloha	Poznámky
september	Propagácia projektu Výber žiakov	Získať žiakov zo soc. slabších rodín	Prekvapivo veľký záujem
	Oboznámenie žiakov so šk. dielňou a prac. nástrojmi	Poznať druhy dreva Čítanie tech. Výkresu – náčrt výrobku	Využitie medzipredmetových vyťahov – mat.
	Výber vlastného výrobku, zostavenie pracovného postupu	Zvládnuť čítanie výkresu, orysovanie a rezanie dreva	Činnosti predchádza nácvik
	Základy sústruženia	Zhotovenie kľúčanky s povrchovou úpravou	Žiak pracuje najprv s pomocou učiteľa - bezpečnosť
október	Brúsenie, rašpľovanie. Rozvoj estetického cítenia	Upevňovanie získaných zručností pri práci	Žiak si sám vyberie výrobok – rapkáč, stojan na ceruzky
	Povrchová úprava dreva – morenie, lakovanie	Zvládnuť teóriu a prax pri povrchovej úprave	Žiak pracuje v odvetraných priestoroch
	Vítanie do dreva, malá mechanizácia pri práci - ukážka	Ukázať, že niektoré činnosti môžu byť zvládnuté rýchlejšie a presnejšie pomocou strojov	Žiaci sledujú učiteľa a kladú otázky
	Práca na výrobkoch	Uspokojivo zvládnuť jednotlivé operácie	
november	Zhrnutie poznatkov a získaných zručností na ďalšom výrobku	Načrtnúť tvar výrobku	Výrobok stojan na ceruzky a vianočné ozdoby
	Samostatná práca na výrobku s ohľadom na estetickú stránku	Zvládnuť preberané postupy	Využitie medzipredmetových vzťahov s VV
	Finalizácia výrobkov, hodnotenie kvality práce	Zvládnuť povrchovú úpravu výrobkov	
	Posúdenie a vyhodnotenie výrobkov – ich funkčnosť	Upevniť všetky preberané pracovné postupy	Výstavka prác a ich dokumentácia

Názory našich žiakov na projekt (vyhodnotenie dotazníkov)

RNDr. Luboslava Piskorová, PhD.

Zo sledovaných cieľov projektu vyplývali otázky v dotazníkoch, ktoré sme koncipovali do 10 okruhov : 1. hodnotenie kvality aktivít žiakmi 2. sociálna inklúzia Rómov, 3. trh práce a vzdelanie, 4. zodpovednosť, práva a povinnosti, pravidelnosť činností, 5 Rómovia a eliminácia zneužívania sociálnej siete, 6. odstránenie príčin skrytej diskriminácie, 7 správanie., 8. hygiena, 9. starostlivosť rodičov o deti 10. reakcie na diskriminačné situácie, útoky.

1 okruh - kvalita aktivít

Žiaci veľmi dobre poznali obsah každej jednej aktivity, čo dokazovali v každom dotazníku. Zaujímali sa o všetky aktivity . Kvalita aktivít sa odrazila aj v dotazníkoch . 90 % žiakov vie, že ak si idú hľadať prácu, musia sa upraviť, obliecť slušne a čisto. Rovnako vedia , kedy sa musia vybrať k lekárovi, kedy je to nevyhnutné (88%)

88 % vie, kedy navštíviť lekára, 5 % keď im treba ospravedlnenku do školy, 2% ak sa udrú a majú modrinu, 5 % ak ich tam pošlú rodičia

67,9 % ich navštevovalo preto, že ich zaujímali. Ostatní , lebo tam mali kamarátov a aby sa doma sami nenudili. 50,9 % žiakov už po 4 mesiacoch fungovania projektu navštívilo dve a viac aktivít. To znamená, že nechodili v priebehu 3 mesiacov iba na jednu aktivitu, ale na viacero naraz. To dokazuje, že boli pre nich skutočne zaujímavé. Až 92 % pocíťovalo pozitívnu zmenu života na škole vďaka projektu.

76,9 % malo rado aj informačné okienka, kde sa mohli prezentovať. Iba 7,4 % k nim vyjadrilo negatívny postoj.

Na škole prebiehali 3 počítačové aktivity. Napriek tomu sa nám nepodarilo dosiahnuť, aby žiaci hodnotili svoje zručnosti v práci s počítačom na výbornú. K tejto skupine sa ich prihlásilo iba 14,6%; k hodnoteniu dobre 60,4 % , 19,8 % sa pracovalo veľmi ťažko a zvyšných 5,2 % tvrdí, že vôbec s počítačom pracovať nevie.

Naopak, narábať s peniazmi, urobiť finančný rozpočet rodiny na celý mesiac si trúfa až 42,1 % samostatne, s pomocou niekoho 34,4 %, vôbec si netrúfa 14,7 % a 6,8 % ani nevie , čo to vlastne je.

2. okruh -sociálna inklúzia

Bolo pre nás potešiteľné zistenie, že naši žiaci si vďaka projektu získali o 79 % viac kamarátov, pričom až 63 % predstavovalo zmiešané kamarátstva, t.j. kamaráti rôznych národov a národností. Kamaráti zo školy sú pre nich na prvom mieste v trávení voľného času (43,1 %). Potom rodičia (29,6 %)

a kamaráti v mieste bydliska (25,9 %), ktorým venujú približne rovnaké percento svojho času. Iba 1,4 % tvrdí, že nemá žiadny voľný čas. Pravdepodobne pochopili, že voľný čas je čas, kedy pociťujú nudu. Hrávajú sa na ihrisku a na ulici (až 88 %), skoro vôbec nie v škole. To je ale veľmi zaujímavý výsledok, keďže v škole trávia celé dopoludnie i popoludnie. Pravdepodobne hry v škole a školu vôbec, vnímajú separovane. Podľa výsledkov dotazníkov veľmi málo navštevujú svojich kamarátov doma.

Otázky zamerané na sociálnu inklúziu nám potvrdili začleňovanie do triedneho kolektívu Rómov i nerómov, potvrdilo sa nám, že si vytvárajú kamarátstva, spolu sa hrávajú. Takto sa správajú, kým sú ešte deťmi. Ako budú reagovať a správať sa k sebe navzájom v dospelosti nikto nemôže potvrdiť, ale iba predpokladať, že vtom, čo tu získali, budú pokračovať.

3. okruh -trh práce a vzdelanie

Po ukončení základnej školy by 9 žiakov sa chcelo stať automechanikom, 9 cukrárkou, 1 farárom, 4 futbalistom, 1 grafikom, 1 hercom, 2 hasiči, 15 kaderníčkou, 1 kaskadérom, 9 kozmetičkou, 3 krajčírkou, 2 kuchárkou, 1 mäsiar, 2 moderátormi, 1 motorkárom, 5 murármi, 1 dizajnér áut, 1 novinár, 3 obchodníkmi, 2 počítačoví technici, 1 podnikateľka, 1 právnička, 6 policajtmí, 5 spevákmi, 4 stolármi, 1 športovec, 1 tanečníčka, 1 traktorista, 1 upratovačka, 1 vojak, 1 zvérač, 2 veterinári, 1 lekár, 1 pastier a 6 učítelia. 2 žiaci nechceli byť nikým.

Po ukončení základnej školy je rozhodnutých 77,9 % žiakov študovať. Majú (okrem 2%) predstavu o tom, čím by chceli byť, avšak s percentom študujúcim to nesúhlasí. 11,6 % je síce ešte nerozhodnutých, presnejšie povedané rozhodujú za nich rodičia, avšak stále zostáva viac ako 8 percent žiakov, ktorí by radšej išli hneď pracovať alebo nad tým vôbec nerozmýšľajú.

Rozmýšľajú však nad svojimi vlastnými deťmi, od ktorých by až 87,4 % žiadalo, aby po skončení základnej školy študovali a získali vyššie vzdelanie.

Výsledky dokazujú, že žiaci majú pozitívny náhľad na ďalšie štúdium, avšak realita je podmienená aj ďalšími faktormi, ako je napr. finančné zabezpečenie, podpora zo strany rodičov, sociálne prostredie, v ktorom žijú.

4. okruh -zodpovednosť, práva a povinnosti, pravidelnosť činností

69,8 % žiakov má pravidelný denný režim –škola, krúžky a domov, kde pomáhajú rodičom, učia sa, pozerajú televízor, hrajú sa na počítači, hrajú sa s kamarátmi. Je chvályhodne, že väčšina žiakov pravidelne raňajkuje. 4,3 % tvrdí, že nikdy nič nerobia a 25,9 % tvrdí, že nemajú pravidelný denný režim.

Sme prekvapení aj ďalšími výsledkami. Okrem 2 žiakov sa všetci pripravujú na vyučovanie a z toho 68 % v pravidelnom čase.

Naši žiaci sa prejavili ako zodpovední pri zaobchádzaní s cudzími predmetmi. Až 97 %, keď si požičia knihu, snaží sa na ňu dávať pozor, aby ju nestratil, nepoškodil.

Pomáhajú rodičom s domácimi prácami ako sú rúbanie a nosenie dreva, nosenie vody, utieranie prachu, vysávanie, umývanie riadu, vynášanie koša, drobné nákupy, pranie, pri prácach v záhrade, starajú sa o svojho súrodenca.

Nielen svojim rodičom pomáhajú, ale naučili sa aj sporiť. Až 59,4 % žiakov si svoje vreckové odkladá, 37,5 si niečo za to nakupuje, postupne mňa. 3,1 % tvrdí, že vreckové nedostáva.

Žiaci poznajú svoje práve. Vedia napríklad, že nikto im nemôže zakázať chodiť do školy (34%). Ak by sa to stalo, vedia, kam sa majú obrátiť so žiadosťou o pomoc. 14 % pozná detskú linku dôvery, 16 % dôveruje riaditeľovi a učiteľom školy. 36 % žiakov však by tento zákaz najradšej poslúchlo.

88 % pociťuje zodpovednosť voči kolektívnej práci. Ak robia nejaký spoločný výrobok a on svoju časť nestihne, tak si to radšej zoberie dokončiť domov. Tých, čo by to nechali na iných bolo 11 % a iba 1 % žiakov nepovažovalo za potrebné, aby jeho výrobok, resp. jeho časť bola dokončená.

91 % žiakov je čestných. Dokázalo by vrátiť zabudnutú peňaženku kamarátovi. Bohužiaľ, 3 % by si peniaze zobralo.

O dôležitom dokumente Deklarácia práv dieťaťa počulo 22 % žiakov, nepočulo 7 %. Zaujímavé je, že 61 % si myslí, že je to rozprávka kniha.

5. okruh - Rómovia a eliminácia zneužívania sociálnej siete

V tejto časti dotazníkov sa výrazne prejavil vplyv aktivít na žiakov. Iba 7 % žiakov sa spolieha, že im dom, byt postaví štát. 52,2 % chce mať svoje vlastné bývanie na peknom a čistom mieste a 30,4 % by najradšej bývalo tam, kde aj ich rodičia. Iba 10,4 % žiakov preferuje bývanie na rómskej osade. 7 % znamená pre nás obrovský pokrok v myslení našich žiakov, kedy sa už prestávajú spoliehať na iných a viac na seba. Dokonca, neplánujú využívať sociálnu podporu v budúcnosti (okrem 2 %) a 55 % ju odmietajú, lebo by to znamenalo, že nie sú schopní nič robiť. Ostatní nad týmto problémom zatiaľ neuvažovali, respektíve, ak nebudú mať prácu, tak im nič iné ani neostane. Podobne reagovali aj v neskoršom dotazníku, kedy sme sa ich priamo pýtali, či sa tešia na poberanie sociálnych dávok. Nie, chcem pracovať zakrúžkovalo 47 %, iba ak nebudem mať inú možnosť 30 %, áno 12 % a nezaujímam ma to 11 %. Takže aj tu sa prejavil náš úspech, kedy sa žiaci presvedčili, že je lepšie pracovať, zarábať vlastné peniaze a nespoliehať sa na niekoho iného –aj keď je to štát.

Podobne je to aj v plánovaní vlastnej rodiny. Najradšej by mali po dve deti (63 %), potom jedno dieťa (20 %), 3 deti (10 %) a viac ako 3 deti plánuje iba 7 % žiakov. Ako je vidieť nemajú záujem o život, v ktorom by boli závislí na štátnej podpore alebo žili z prídavkov na deti.

6.okruh - odstránenie príčin skrytej diskriminácie

Skrytá diskriminácia je veľmi zložitá problematika, ktorú je ťažko dokázať, ak niekde existuje (hoci je na Slovensku najčastejšia) a ešte zložitejšie je ne

tento okruh pripraviť otázky v dotazníkoch. Je zložité odlišiť negatívne správanie človeka voči človeku v dôsledku skrytej diskriminácie, jednoducho povedané etnickému pôvodu alebo viac menej nedostatočnej hygieny a neprimeranému správaniu druhého človeka. My sme to zjednodušili a otázky sme kládli priamo.

Na priamu otázku, či by Ti vadilo sedieť s Rómom, nerómom v jednej lavici, 38 % odpovedalo áno, 24 % nie a 38 % nie, ak by nebol špinavý. Tu sa prejavila jedna z príčin, prečo dochádza ku diskriminácii. Nie kvôli pôvodu, ale hygieny. To sme sa našim projektom snažili odstrániť a naučiť všetkých žiakov nielen základnej hygieny, ale aj oveľa viac – estetickéj úprave zovňajšku.

Zaujímavé boli aj odpovede na otázku, či Ti vadí, ak Ťa učiteľ pri súťaži prideli do jednej skupiny s Rómom, nerómom. 30 % odpovedalo áno, 70 % nie. 30 % odpovedalo áno aj na otázku, či Ti vadí byť v zmiešanej triede, kde sú Rómovia aj nerómovia a opäť 70 % nie. Vidíme, že tu ešte stále máme problémy, ktoré sa budeme snažiť postupne riešiť. Aj keď navonok sa to nezdá, stále existuje na škole 30 % žiakov, ktorým vadí, či sú v kontakte s Rómom, nerómom. Bohužiaľ, tieto etnické predsudky na Slovensku pretrvávajú už od nepamäti a je ťažko takéto niečo odstrániť v priebehu 2 rokov. Napriek tomu, si dovoľíme tvrdiť, že ak by takéto dotazníky dostali iní žiaci na Slovensku, pravdepodobne by tieto percentá boli obrátené.

Tých šťastných 70 % žiakov, ktorým nevadia rómski spolužiaci a naopak v triede sú šťastní, cítia sa v triednom kolektívne výborne. Ostatných 24 % sa cíti dobre na základe toho, že učelia nerobia rozdiely. Zvyšných 6 % sa cíti - nie veľmi príjemne (3%) alebo diskriminovaní (3%).

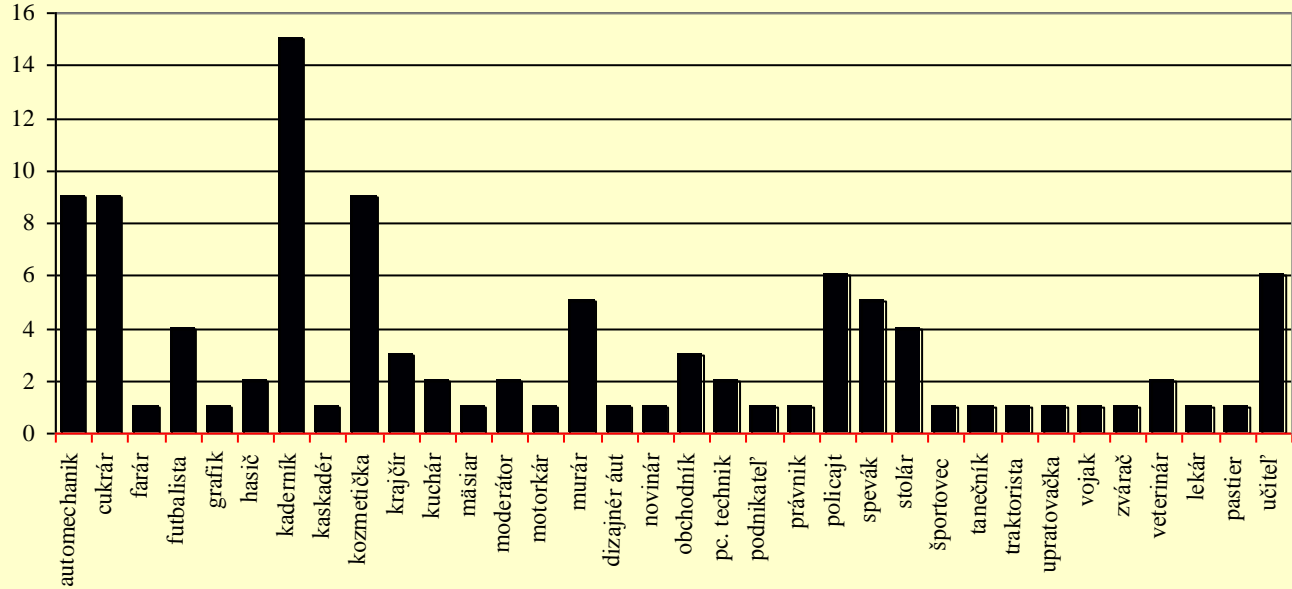
7.okruh - správanie

V rámci pravidiel slušného správania, 55 % žiakov ich pozná a snaží sa ich dodržiavať. Vedia, kedy je slušné začať rozprávať a kedy je byť radšej ticho. No, až 23 % žiakov si neustále myslí, že môže vykrikovať, rozprávať v spoločnosti prekričaním iných. Uvoľniť miesto starším v autobuse je pre nich však samozrejmosťou. 87 % vyhlásilo, že by miesto staršej pani v autobuse uvoľnili. 74,8 % sa vie správať v školskej jedálni, je ticho a slušne. 82 % sa dokáže pozdraviť starším ľuďom.

A ktoré vlastnosti u ľudí si cenia najviac? Dobrosrdečnosť, láskavosť, múdrosť a vtipnosť. Všetky vlastnosti, ktoré sú v grafe uvedené, vpisovali do dotazníkov žiaci. Je to ich vlastný výber i určené poradie preferencií.

Povolania žiadané žiakmi

8.okruh - hygiena

Môžeme si gratulovať. Naučili sme 90,8 % žiakov používať toaletný papier. No, aj tak máme pred sebou ešte ťažkú úlohu – naučiť aj tie zvyšné percentá utierať si po toalete zadok alebo neutierať si ho novinovým papierom. 99 % považuje umývanie svojho tela za dôležité, čo je veľmi pozitívne. Zostáva už len jedinú, čo vedia, čo si myslia, aby aj skutočne všetci dodržiavali.

Iba 75 % detí vie, že ak sa hrajú so zvieratám, že si musia ruky umyť. Aj keď sa im to na viacerých aktivitách zdôrazňovalo, ešte stále to nie je dost. Zostalo ešte 25 %, ktorí by kludne jedli. Hygienu rúk považovali za nepodstatnú alebo jednoducho nevedeli (16 %), prečo by si mali ruky umývať po hre so zvieratami.

Na šťastie, 99 % žiakov vie, že pred jedlom sa ruky musia umyť.

Zuby si po jedle umýva 19,5 %, ráno 20,4 %, večer 11,5 % a ráno , večer a aj po jedle 48,6 %. Vedia sa postarať aj o svoje oblečenie. Keď je špinavé, 90 % vie, že sa má oprat' a vyžehliť.

9. okruh - starostlivosť rodičov o deti

Vynikajúce podmienky na učenie má 64,2 % žiakov. Majú svoju vlastnú izbu. Troška menej vyhovujúce podmienky majú tí, čo majú niekde iba svoj kútik, takých je 21 % . Ostatní sa učia tam, kde si nájdu nejaké miesto.

80,6 % žiakov sa o práci v škole rozprávajú doma s rodičmi a kamarátmi. Potvrdilo sa to aj v následnom dotazníku, že 97 % sa skutočne s rodičmi rozpráva, radí o všeličom a z toho 30 % ich diskusie je venované škole a 7 % domácim prácam.

Deti neboli veľmi nadšené, že ich rodičia nenavštevovali pravidelne Informačné okienka. Až 46 % rodičov nevidelo svoje deti na tejto aktivite ani raz, 27 % raz, 12 % dvakrát a 15 % trikrát a viac.

Zaujímavé boli aj výsledky v ďalšom dotazníku, v ktorom sme sa spýtali, čo by najradšej robili. Zistili sme obrovskú túžbu detí po pozornosti rodičov. Až 32 % dáva prednosť byť doma s rodičmi pred všetkými ostatnými činnosťami. Vyhrala iba aktivita projektu Život z konského chrbta (41 %).

Naopak zo strany rodičov sme zistili v niektorých situáciách menší nezaujem o svoje deti. 6% rodičov sa vôbec nestará o desiatu svojich detí, 16 % im dá iba peniaze aby si niečo kúpili, 7 % im chystá desiatu večer a 74 % ráno.

S učiteľmi sa rodičia rozprávajú najčastejšie na rodičovskom združení (88,8 %), niektorí, iba ak dostanú predvolanie riaditeľa školy (6,7 %).

Svojim deťom so školskými povinnosťami pomáha 29 % rodičov, pričom 19 % pomáha mama a 10 % otec. 10 % pomáhajú aj starší súrodenci. Ostatným 61 % nepomáha vôbec nikto.

10.okruh - reakcie na diskriminačné situácie, útoky

Diskriminácia, zaoberali sme významom i samotného slova. Správnu definíciu si vybralo 87% žiakov, 9 % tvrdilo, že toto slovo nikdy nepočuli, zvyšné percentá si možno robili žarty a vybrali si nezmysly.

Pri sledovaní reakcií žiakov na správanie k Rómom, nerómom sme zaznamenali, že indiferentné správanie má iba 44,4 % žiakov (po 4 mesiacoch fungovania projektu). Ostatní sa radšej vyhnú riešeniu situácie alebo uprednostnia príslušníkov rovnakého etnika.

Je chvályhodné, že ak nastanú problémy v škole, napr. ak niekto obťažuje ich spolužiaka, až 85 % je ochotných tento problém oznámiť triednemu učiteľovi. Iba jedno percento žiakov je schopné pridať sa k obťažujúcim. V ďalšom dotazníku sme sa dozvedeli, že ak sa niekde strhne bitka, tak až 23 % sa k bitkárom pridá, niekoľko žiakov odíde bez povšimnutia (8 %) alebo sa tvári, že to nevidí (4 %). Zvyšná 65 % skupina je ochotná zavolať políciu. Aj v ďalšom dotazníku sme sa presvedčili, že v prípade útoku holohlavých mladíkov na rómsku ženu je ochotných 62 % zavolať políciu a 24 % jej pomôcť. Škodoradostných v tomto prípade bolo 9 % a slepých, nič nevidiacich tiež 9 %.

Iná situácia nastáva, ak niekto bez príčiny napadne samotného respondenta. Počet bitkárov stúpne na 36 %, tých, čo to oznámi triednemu učiteľovi je 41 %, rodičom 17 % a tých, čo utečú a neurobia nič iba 6 %.

Trocha rozdielne by reagovali na nadávky. 15,0 % by sa pustilo do bitky, 5,4 % by sa asi rozplakalo, 34,4 % by to oznámilo triednemu učiteľovi alebo rodičom, 45,2 % by si toho, čo im nadáva ani nevšímalo.

Bolo zaujímavé sledovať ako sa menili názory našich žiakov, či už spôsobené účinkami aktivít v ich vzdelávacom procese alebo momentálnou náladou. Zaznamenali sme totiž aj rozličné výsledky v podobných otázkach, čo svedčí o ich nestálosti v názoroch a nutnosti ďalšieho vzdelávania, výchovy. To dokazuje, že vzdelanie a výchova dosiahnutá v základnej škole je skutočne iba základná a nestačí pre ďalšie uplatnenie v živote. Preto, môžeme iba potvrdiť už dávno známe, že výchovno-vzdelávací proces nie je základnou školou ukončený a je nevyhnutné pokračovať v ďalšom štúdiu na strednej škole. Iba tak je možné dosiahnuť ciele, o ktoré usiluje celá naša spoločnosť vo výchove a vzdelávaní a ktorých časť sme my splnili.